

חכמת הלכות בשר בחלב כלל מ"ו שער או"ה אדם

יבשים הרי זה כשני קדירות שנגעו זה בזה דמותרים ואם אחד יש בו להלכות דינו שוה לדין הנזכר דיש להחמיר לאסור הקדירה וכן הסומך או מניה כף של חלב בקדירה של בשר דינו כנזכר:

(ו) התוהב כף הולבת שהוא בתוך מעת לעת מתשמיש כלי ראשון אף ע"פ שעכשיו צונן ונקי בקדירה של בשר רותחת שהוא כלי ראשון שהיה"ב ואפילו לאחר שהעבירו כן האש או איכבא וכן כף איסור בקדירה של היתר צריך ס' נגד כל מה שתחב מהכף בתוך התבשיל אם אינו יודע כמה בלע ואם יודע כמה בלע צריך ס' נגה כל מה שבלע ומבואר לעיל כלל מ"ד ס' י"ח אבל מה שלא תחב בתבשיל אפילו מה שהוא בתוך הלל הקדירה א"צ לשער נגדו. ואפי' בכלי מתכת אע"ג דהם מקצתו הם כולו ואע"ג דקיימא לן בחתיכה שמקצתה ברוטב שמפעפע ומפליט מכולו כדלעיל כלל מ"ד זהו דוקא במאכל אבל בכלי אפילו כלי מתכת קי"ל דאינו מפליט מכולו (כדעת המ"א זכ"י ודעת הס"ך נסימן קכ"א ודל"א ככו"ס שמתנוניר בזה ונודייק ונדכתנן צ"ע כל ונה סנכנס בקדירה ועיין באחרונים ונצ"ח ורמיה מאו"ה כלל ל"ז סעיף ז' שכתב צהדי"א לתוך החצטיל והוא בעלמנו כחז"ס דאינו מפליט מכולו אלא שמתפק בזה משום שנעלם ממנו שהם דברי המ"א וכתב זה מפניו ע"ס) ואם אינו ברור עד כמה תחב משערינן בסתם מה שדרך לתחוב דהיינו ראש הכף (ס' ל"ד ונצ"ח סק"ח) ואם תחב צד השני מן הכף צריך ג"כ ששים נגד מה שתחב דאע"ג דאינו מפליט מכולו מ"מ מוליך בליעתו בכולו מ"ד:

(ז) אם תחב הכף בקדירה ב' פעמים אם נודע בנתיים כבר נתבטל ונעשה היתר ולכן אע"ג שתחבו עוד הפעם הרי חוזר להתבטל באותו ס' גופה אבל אם לא נודע בנתיים לדעת הב"י בש"ע צריך ב' פעמים ס' דמתחלה צריך ס' נגד החלב וחיישינן שמא ישאר בו מעט חלב וכשהוציא מן הקדירה נעשה כל הכף נבילה מבשר והלב וצריך לבטל הכף פעם שנית ודעת המ"א וכו"ס דלאו דוקא ב' פעמים אלא על כל תחיבה צריך ס' לדעת הב"י (ודל"א כס"ך) אבל מנהיגו על פי הברעת רמ"א דסני בפעם א' ששים ואפילו לא נודע בנתיים דהרבה פוסקים ס"ל דברבר בלוע לא אמרינן חנ"ג ואע"ג דלא קי"ל הכי כדלעיל סוף כלל מ"ד מ"מ בכה"ג אין להחמיר שהרי אפי' איסור עצמו שנפל לקדירה כמה פעמים קי"ל דא"צ אלא פעם אחת ס' כמבואר כלל נ"א סימן ז' אבל אם תחב בו כף אחר או שחזר ותחב אותו כף לקדירה של בשר והזר ותחבו בחלב לכ"ע צריך כ"כ ס' כפי הפעמים שתחב בו שהרי בכל פעם הוא תחיבה חדשה ובכף חדש או ישן ואב"י שתחבו בקדירה שמתבטל בה נבילה ותחבו לקדירה של בשר בשך במקום צורך והפסד גדול יש לסמוך על המרדכי שכתבתי לעיל כלל מ"ד סימן ט' דאפילו ע"י בישול לא אמרינן לה בלח ג"ג וא"כ א"צ ס' אלא כפי שיעור הבשר נבילה שנבלע בכף וכן אם בשלו בקדירה ירקות וכיוצא בו ונתנו לתוכו חלב מעט וניער וכיסה היטיב עד שבדאי נתפשט החלב בכל הקדירה ותחב הכף שניער בו הקדירה של ירקות לקדירה של בשר ג"ל דא"צ לשער רק לפי שיעור החלב כדן בצלים הבלועים מבשר בסימן צ"ד לדעת ראב"ן שם (באמת צאו"ה כלל כ"ד ס' ז' כתב וז"ל איסור שנפל להיתר צ"ן צאיסור לח כו' וכ"כ שם זכ"י ס' וז"ל ומיהו צרוטנן של צער שנפל לחלב, צריך ס' נגד כולה דהוי שם צער על כל המים, כוונ"ש המרדכי פ' כ"ה דקי"ל כו"ד דמשערינן כאלו המים כולו צער ולא כו"ד כמה דצלעי מ"א וצכלל ל"א ס' ע"ז כתב דרוטב נבילה שנפל לקדירה לא סגי לצטל לפי המדוננע אפסר דנוקס אחר היה לו צונדכי שהרי משונע דאף צער וחלב לא ס"ל כן אג"ל צריך ס' נגד כל החלב וכן משונע מאו"ה הנ"ל ס' ל"ט סק"י ו' אך לפי מה שפסק רמ"א צלת צלת דל"א אמרינן חנ"כ ול"כ ה"ה נצטלה) ודעת רש"ל הביאו הט"ז סימן צ"ב ס"ק ט"ו דבדרך בישול צריך ס' כנגד כולו וכן משמעות כל האחרונים ולכן אין לסמוך ע"ז אלא בהפסד וצורך גדול כי מ' יוכל להלוק עליהם בלא דאיה פוכרהת וכ"ש שכן ב' בהדיא באו"ה גם לענין חלב שנפל למים:

(ח) אם יש ששים לבטל או הקדירה והתבשיל מותרין אבל הכף אסור לבטל בו אפילו עם ירקות ושאר דברים שהרי ג"ג שהיא בלועה מבשר וחלב ואפילו

בדיעבד

בדיעבד אוסרת אם חזר ותהבה בין בבשר ובין בהלב ובין בשאר דברים אם היא בתוך מעת לעת של תחיבה זו שנאסרת על ידה אע"פ שכבר עבר מעת לעת מבישול ראשון. וה"ה אם לקה עתה עם הכף מ"כל מקדירה זו והחזיר המאכל לקדירה צריך ס' נגד כל המאכל שהרי הכף יש לו דין כלי ראשון כדלקמן כלל נ"ט ס"ג ו"א"כ המאכל נעשה נבילה בתוך הכף שהרי ע"י תחיבה זו נ"ג (ס"ד) סק"י וכ"כ כל האמרוניס) ולאחר מעת לעת מתחיבה זו אסור לכתהלה להשתמש בה כדין כל נטל"ם ובדיעבד מותר בין שתהבה בבשר או בהלב כיון שכבר עברה מעת לעת ואם עברה עליו לינת לילה ואח"כ תחב אותו במין שבישל בו באחרונה בתוך אותו מעת לעת כגון שתחב כף הולבת בקדירה של בשר קודם ערבית ולמחר חזר ותחב אותו בשל בשר צ"ע ד"ל כיון דאינו נ"ג בודאי שהרי אפשר שפלט כל ההלב שבתוכו וא"כ אין בו בלוע רק בשר (עיין ס"ד ס"ק ד') וא"כ אפשר דהוי ס"ס שמא פלט הכל ואת"ל דלא פלט שמא קי"ל כמ"ד לינת לילה פוגם ועיין לקמן כלל נ"ה סימן ה' ואם אין ס' נגד הכף הכל אסור בהנאה והמאכל ישליך לבית הכסא והקדירה אסור להחם בו המים הראוים למאכל ומשתה ואפילו לאחר מעת לעת אבל מותר לבשל בו המין עם אפר לחוף הראש ואם בישל בה לאחר מעת לעת אע"ג שהמאכל מותר כיון שהיא כבר נטל"ם ישליך דמי הקדירה לנהר ו"א דא"צ ולענין להשתמש בו פירות וצונן מבואר כלל נ"ז:

(ט) במה דברים אמורים דאפילו יש ס' מ"מ הכף אסור כשבישל עכשיו בשר בקדירה דאז קיבל הכף טעם מבשר עצמו אבל אם בישל ירקות או מים בקדירה של בשר ב"י ותחב בו כף הולבת ב"י ויש ס' בירקות נגד הכף אז גם הכף מותר שהכף לא קיבלה טעם בשר אלא מנ"ט בר נ"ט ודברי היש"ך בס"י צ"ד ס"ק ח' שכ' אפי" הכף אסור צ"ע שהרי להדיא כתב רמ"א שם סעיף ה' דאם יש במאכל ס' הכל שרי וכ"כ האו"ה בהדיא בכלל ל"ז ס"י ג' וס"י ט' וכ"כ בד"מ ובאמת דברי או"ה סותרין דבכלל ל"ד ס"י ט"ז גבי הדחה כ' דהכף אסור וצ"ע מ"ה ואפשר מצד המנהג יש לאסור הכף ועיין כלל מ"ח:

(י) אם אין הכף בן ימא מבליעת כלי ראשון הקדירה והתבשיל מותרין והכף אסור לכתהלה בין אם בשר בין עם הלב כיון שבלוע מבו"ח אע"פ שא' מהן הי' נטל"ם ואם תהבה למין התבשיל שבקדירה מותר אבל אם תהבו אותו למין התבשיל שהיה בלוע בכף אם הוא בתוך מעל"ע מתחיבה זו שתחכה בקדירה אפי" בדיעבד אסור שביון שהכף אינו ב"י א"כ מן הדין נעשה כמין המאכל שהי' בקדירה ונבלע בו וא"כ איסור וכן אם בשלו בשר בקדירה חולבת אינו ב"י וחזרו ובשלו בו בשר בתוך מעל"ע מותר אבל אם בשלו בו חלב בתוך מעל"ע שבשלו בו הבשר אסור הכלי שהרי טעם הבשר שנבלע בקדירה הוא לשבח וכן כל כיוצא בזה ועיין כלל נ"ד:

(יא) הא דכתבנו שאם נשתמש א' מן הכלים בכ"ר דצריך ס' נגד כולו דוקא ששימש בו דרך בישול כגון קדרה שבישל בה וכף שתחבו בקדירה שעומדת על האש או אפי" לאחר שהעבירה מעל האש ועדיין היא רותחת שהי"ב אבל המערה רותבת של בשר מקדירה רותחת לקערה הולבת שנשתמש בו ביום כיון שלא בלעה רק ע"י עירוי וא"כ א"צ ס' אלא כנגד קליפת הקערה דעירוי אינו מבשל ואינו מבליע יותר מכ"ק (ועי' נאו"ס כלל ל"ז ס"י א') וכבר כתבנו לעיל בדין טיפת חלב שזב על קדירה כלל מ"ה ס"י כ"א דלעולם יש ס' בכלי נגד קליפתה כן וא"כ המאכל מותר והקערה אסורה שבלועה מבו"ח בכדי קליפתה עכ"פ (ועיין לקמן כלל נ"ז וכלל נ"ט):

כלל מ"ז דין סכין של היתר שחתך בו איסור או מבשר לחלב (כימון ל"ד):

(א) בשר רותח מהום כ"ר שחתך בסכין חולבת שהוא ב"י מתשמש חלב מכ"ר כגון שחתך בו (פיינקוכין) וכיוצא בו רותח אע"פ שקנחו יפה אפי" הסכין למשה ל"א תתאה גבר כדלקמן כלל נ"ז ס"י א' כיון דיש כאן דווקא דסכינא אין חילוק דלעולם הבשר הרותח מפליט מן הסכין ובולע ואסור כולו אם אין בו ס' נגד מקום

133 חכמת הלכות בשר בחלב כלל מ"ז שער או"ה אדם

מקום הסכין דהיינו שאם יודע בבירור עד כמה חתך מן הסכין א"צ לשער נגד כולו דאינו מפליט אלא במקום שחותך אבל מן הסתם הדרך להתוך בכל הסכין וצריך ס' נגד כל הסכין חוץ מן הקחא ואע"ג שיש ס' צריך לקלוף גם המקום שחתך בו כדין כל איסור כמבואר בכלל ס' (עיין ט"ז ופ"ח ס"י ל"ד סעיף ז') וגרע מפי טהם בהם בלא רוטב דלדעת הש"ע סגי בגשילה כדלקמן כלל ס' ס' ז' דאגב דוחקא מתפשט בכולו ועוד דמסתמא בלע הסכין ג"כ שמנונית כהמאה ובדבר שמן אפי' בבלוע מתפשט בכולו כמבואר שם (ועיין ס"י ל"ד נס"ך ס"ק כ"ז ונסי' ק"ה ס"ק כ"ג שמסתפק בכלי שנלע טוונן):

(ב) ואם אין הסכין בן יומו או שאינו יודע דאז אמרינן מסתמא אבי' כדלקמן כלל ג"ט וא"כ א"צ ס' נגד הבלוע בסכין שהרי הוא לשגם מ"מ לא אמרינן סתם סכין נקי כמו דקיי"ל סתם כלים נקיים אלא אדרבה אמרינן סתם סכין שמנונית טוה על פניו לכן צריך קליפה דעל כל פנים אין ביישמנונית הרבה רק דבר מועט ואינו מתפשט יותר מב"ק ובין כך וכך הסכין צריך להגעיל שהרי יש בו בלוע מבו"ה (סס ס"י ל"ד):

(ג) ואם הבשר בכלי שני ועדיין היס"ב י"א כיון שהוא דבר גוש דינו ככ"ר כמבואר כלל ס' סימן י"ב ולהאמרים דאין חילוק בין גוש כזו וצלול אפילו אין הסכין ב"י צריך לקלוף הבשר כיון שעכ"פ יש בו חיטום דכ"ש ודוחקא וכן אפי' היה הבישר צונן נכון לקלוף הבשר ואין חילוק בין שהסכין ב"י או לא כיון שסתם סכין שמנונית קרוש עליו ויש כאן דוחקא דסכינא אבל מדינא בבשר צונן א"צ אלא הדהה ושפישוף היטיב (ואע"ג דנסימון ק"ה סעיף ג' כ' דאינו אוסר כלל וכ"כ נסי' ס"ח דכ"ש אינו מפליט ומנליע ול"כ קשה למה לריך קליפה ולאפשר דחושש לדעת או"ה מטעם גוש כיון שהי"ס"ב ועושה כמו פסל להלכיד קליפה או מטעם דוחקא כמ"כ הט"ז. ונחמת נחור"ה כלל ל"ו לא חילק כלל בין כ"ר לכ"ש דלשיטתו כל גוש דינו ככ"ר וכחצ' אפי' צונן נכון לקלוף חבל מדינא מותר צונן צמפסוף כמ"ש הט"ך נסי' י' נס"ק כ' ונסי' ס"ד נס"ע סעיף י"ז) והסכין צריך נעיצה (סס):

(ד) וה"ה אם חתך היתר בכלי איסור נמי דינא הכי וזה הכלל (ה) אם חתך בו רוחח שהי"ס"ב ועדיין הוא בכ"ר צריך הנעלה (סס ל"ד וע"ש נס"ך) (ג) ואם חותך דבר שהי"ס"ב ימונה בכ"ש יש להגעיל הסכין ובמקום צורך יש לסמוך להקל דאפי' בדבר גוש כיון שמונה בכ"ש סגי בנעיצה (ג) ואם חתך בו צונן סגי בהדהה היטיב (ד) ואם חתך בו דבר קשה כגבינה קשה אע"פ שהגבינה צונן צריך נעיצה ואם טללו גבינה בריב אייזין נקי של בשר או של איסור מותר הגבינה אם אינה מלווה במליחת בישר כיון שהיה נקי ואם לא היה נקי צריך ס' נגד מה שהיה בעין וכ"ז אם אבי' ואם היה ב"י ונקי וחתך גבינה קשה כיון שהסכין צריך נעיצה יש להחמיר ולהצריך קליפה ובמקום הפסד יש להקל (עי"ש נפ"ח):

(ה) ולכן צריך לטהות במנקרי בשר בסכין של היתר שלא יתכוו בסכין הלב שאסור מה"ת אלא יגררו אותו בענין שלא יהיה בו דוחקא דסכינ' ובדיעבד ידחו וישפשפו אותו המקום היטיב (ס"י ס"ד סעיף י"ז) ולא סגי בהדהה לבד דדוקא בדם מהני הדהה דנוה להעבירו משא"כ בחלב (ס"י י' נס"ך ס"ק כ')

(ו) בשר שמלהו להוציא דמו בין שהוא עדיין תוך שיעור מליחה או כבר שהה שיעור וחתך ממנו בסכין אם לא נתייבש עדיין הציר עליו סגי בהדהה ואם כבר נתייבש הציר צריך נעיצה וכן נוהגין לכתהלה שלא לחתוך בסכין צלי שצולין בלא מליחה על השפ"ד כל זמן שלא נצלה כ"צ מפני דם שנבלע בסכין והמחמיר בין במליחה ובין בצלי להגעיל תע"ב וכדיעבד מותר (ס"י ס"ט נס"ך ס"ק פ"ז):

(ז) אבל בשר טרפה שנמלה והתכוו בסכין היתר בתוך שיעור מליחה הסכין צריך הגעלה דדוקא ממליחת איסור דם לא נאסרה דם מישרק שדיק אבל בשר טריפה שיש שם שמנונית איסור נבלע בסכין עכ"פ כ"ק וכ"ש צלי אסור שעל האיש שהתכוו בסכין שנאסר הסכין כדלעיל ס' ד' (וכן אם התכוו בסכין צמל חזיק שמיינצטין אותו אסור הסכין כי ידוע שמולחין אותו סרפה ולעולם דינו ככוחם כדלעיל כלל נ"ג סימן א')

(ח) סכין של איסור אסור להשתמש בקביעות אפילו בצונן ואפילו לחתוך בו

134 חכמת הלכות בשר בחלב כלל מ"ז מ"ח שער או"ה אדם

רק פת בקביעות ואם רוצה להשתמש בו בדרך ארעי צריך נעיצה י"ם בקרקע קשה וכל פעם ופעם ינעץ במקום אחר כדי שתהיה בכל פעם קרקע קשה שע"י הנעיצה כבר נחרחב הנומא קצת ואינו מנקה השמנונית ואז מותר להתוך בו אפילו דבר חריף כצנון ובצל ומליח דע"י הנעיצה מעביר ומפליט מה שבקל פת הסבין ואם יש בו גומות צריך הגעלה וצריך לנקות מקודם הגומות ואז יגעילנ' ואם יש לחוש שמא נשתמש בצלי על האש דאז הגעלה לא מהני כדלקמן ילבין אותו ואם א"א ללבן היטיב משום הקתא ילבין ואח"כ יגעיל או שישחזנה במשהות של נפחים היטב ואח"כ יגעילנה דמהני כליבון אם יכול לנקות הגומות. עוד יש תקנה לחתוך בו צונן אם אי אפשר בנעיצה כגון שהארץ נקדש מחמת הקור שישחזנה במשהות של נפחים היטב וזה מועיל כמו נעיצה אם אין בו גומות: ובדיעבד אם השחזו היטב במשחזו של נפחים ונשתמש בו רותח מותר (ס"י קכ"ח): (ט) דין סבין של בשר לאכול בו גבינה ולחם מבואר בכלל מ' סימן י"ב. ודין סבין ששחט בו מבואר בכלל י"ג:

כלל מ"ח. דין ג"ט בר ג"ט ודין הרהת כלים של בו"ח או או"ה יחד (ס"י ל"ה):

(א) קי"ל ג"ט בר ג"ט מותר כגון דגים או ביצים אפילו קלופים וביוצא בו שנתבשלו או נצלו בקדירה של בשר ב"י מקונח יפה או אפילו אינו מקונח אלא שיש ס' נגד הממשות מותר לאכלן בחלב שהרי אין כאן אלא ג"ט בר ג"ט ר"ל שהבשר נתן טעם בקדירה והקדירה בדגים וביון שהטעם קלוש כ"כ אינו ראוי שחול עליו אחר שנתנו בחלב ישם חדש מבר"ה (אכל אס זיטל זינה אפי' אינה קלופה עם צטר אסור לאכלה נחלב) כן סתם בש"ע (ס"י ל"ה) אבל אנו נמשכים אחר רמ"א קי"ל דלכתחלה אסור לאכלן בחלב דביון שנתבשל בתוכו ה"ז כאלו הבשר היה בעין בתוכו ומ"מ בדיעבד שכבר נתן לתוך החלב מותר בדיעבד סמכין על פסק הש"ע בין בנתבשלו בין בנצלו (אחרונים דלא כס"ך ס"ק ד') ואם לא נתבשל בתוכו אלא שבישל דגים בכלי שאינו לא בשר ולא חלב והגיה מרותהין לכלי בשר והכלי היה צונן (דאם שניהם חמין הוי כנללה ס"ך סק"ו) מותר לאכלו בחלב אפילו לכתחלה כיון שלא נתבשל בתוכו לא הישבינן להבלוע כאלו היה הבשר בעין וכן אפילו נתבשל בכלי של בשר מותר לכתחלה ליתנם בכלי של חלב כיון שאין אוכלן בחלב ממש ומ"מ צריך לזהר שלא יתנם בדרך עירווי דהיינו לערות מכלי של חלב לבשר כדלקמן ס"י י"ג ומ"מ לכבוד שבת וכיוצא בו אם אין לו כלי אחר יש לסמוך על המתירין דמותר לערות ומ"מ ימתין עד שיצטנן קצת מרתיחתו דאז לכ"ע מותר לערות ובשעת הדחק כגון על הדרך מותר לבישל לכתחלה בכלי של בשר וליתנו לכלי של חלב רק שלא יאכל בחלב (עיין פ"ח ס"ס ס"ק ז'): (ב) אם היה הכלי שנתבשל בו אינו ב"י מותר לאכלו בחלב אפילו לדין אבל אסור לכתחלה לבישל בכלי שאב"י כדי לאכלו בחלב דנשל"פ אסור לכתחלה (ס"ס צט"ע וצאו"ה כלל ל"ד) וכשחממו מים בכלי של חלב ב"י וליש בהם לחם אסור לאכול הלחם עם בשר אבל אם חממו בכלי שאב"י מותר. ונ"ל דאם אין לו כלי אחר לחמם בו יש לסמוך ולהתיר ללוש בהם אפילו לכתחלה כיון דאיכא חרתי נשל"פ ונ"ט בר ג"ט. (עיין צאו"ה כלל ל"ד דין ו' שכתב להדי' דאם צדיעבד הוחמו מותר ללוש וכ"כ עוד כלל ל"ג דין י"ג ומש"כ ס"ס צכ"ל ל"ד ס"י ז' נהגה' ס"י ז' צ"ס מהר"י כיון שלא הוחמו לשת"י הוי כלכתחלה ע"ש כ"ל דנרסס צטעות מהרי צה"י ס"י צט"ד ס"י כ"ט הנהגה זו על כלים של איסור דל"ט צו כ"ט וכו' וכו' האו"ה ס"ס דצכ"י של איסור חף נזה אסור) ואף דבאו"ה כתב דוקא דיעבד שכבר הוחם נ"ל דאם אין לו כלי אחר וא"א להשאיל הוי כדיעבד (כמ"ס הת"ס כלל י"ז הניחו הט"ז ס"י ל"א ס"ק ז' צמתאכסן צנית נכני) מים שנתבשל בכלי בשר שאב"י נ"ל דמותר לבישל בו קאווע ולשתותו עם חלב אבל אם חימם בכלי איסור אפי' אב"י אסור ללוש בהם או לבישל דזה מיקרי לכתחלה ואפילו אם חממו לצורך שתייה דכל זמן שהמים בעין הוי כלכתחלה דבאיסור ל"ש ג"ט בר ג"ט כדלקמן ס"י י"ז (ועיין צט"ע סימן קכ"ג סעיף ו' ונש"ך ס"ס):

(ג) קדרה חדשה שבישל בה מים ותהבו בה כף חולבת ואח"כ אפילו באיתו יום הזור ובשלו בה מים פעם אחרת ותהבו כף בשר ושתי הכפות היו ב"י ובשום א' מהפעמים לא היו במים ס' הקדרה לא נאכר לדעת הב"י בש"ע שהרי לשיטתו אפי' תהב שניהם בבת א' במים הכל מותר כדלקמן ס' ו' ומן הרין יכול לבשל מקדרה זו בשר או הלב אך כיון שצריך לקבוע לו חשמיש מסתמא נשאר בו טעם יותר מהכף האחרון אע"ג דלא השוב טעם דהוי נ"ט בנ"ט מ"ט טעם קלוש יש בו ולכן יקבע אותו לחשמיש ככף האחרון דהיינו בשר (ס"י ל"ד סעי' ה' וע"ס נס"ך ופ"ה):

(ד) וכ"ש אם נשתמש בשר בקדרה זו שתהבו בה בראשונה כף חולבת ב"י דמותר לבשל אח"כ בה בשר אבל לכתחלה לא היינו מתירים לבשל בה בשר כיון שצריך עכ"פ לקבוע חשמיש לקדרה כיון שהיא חדשה יש לקבוע לה מהלב שנבלע בה בראשונה - (ס"ך ס"ס נכ"י ל"ד סס"ק ט"ו):

(ה) ולמנהגינו ע"פ רמ"א אם תהב ב' כפות בפעם א' בקדרה אסור הכל (כדלקמן ס"י ו') אבל אם תהבן כזה אחר זה מותר לבשל בקדרה בשר בת יבת כף האחרון ואע"ג שכבר קבל הקדרה טעם מכף ב"י חולבת וה"י כדגים שנהבשלו בקדרה של בשר לעיל סימן א' דקיי"ל לשיטתו דאסור לאכלן בכוח דדוקא בדיעבד מותר נ"ט בר נ"ט אבל לכתחלה ע"י בישול אסור שאני התם דהתם הבישר הנבלע בדגים השוב טעם כי נבלע אוכל באוכל אבל הכא טעם ההלב הנפלט מכף חולבת למים והזור ונבלע בקדרה אינו השוב טעם כשיחזור הקדרה ויפלוט אותו לתוך הבישר ועוד דשם אינו אלא ב' נ"ט דהיינו הבישר בקדרה והקדרה בדגים ובה נזהגין להחמיר אבל הכא איכא ג' נ"ט ההלב בכף והכף אל המים והמים לקדרה ועדיין הוא היתר ובנ"ט לכולי עלמא מותר (וכ"ל דים לדמות טעם זה כנש"כ הס"ך נכ"י ל"ה ס"ק ה' נכ"ס ס"ך נטעם א' דמאן לימא לן שלא יתערבו בו ע"ס ול"כ ה"כ סנא נלעס הקדרה - מכף החולבת שלא צלמנעו - המים ול"כ גם הכא אינו אלא ב' נ"ט):

(ו) קדרה של בשר ב"י שבשלו בו מים או ירקות ותהבו בו כף חולבת ב"י אפי' אין במים ס' נגד הכף מותר הכל לדעת הב"י בש"ע (ס"י ל"ה סעיף ג') דהוי נ"ט בר נ"ט דהתירא ר"ל הבישר נתן בקדרה והקדרה במים ועדיין היה היתר שהיה מותר לאכול לכתחלה המים - והירקות עם הלב ואפילו תהב ב' כפות א' של הלב וא' של בשר ושניהם ב"י בפעם א' בקדרה הכל מותר (פ"ח סינין ל"ד ס"ק ט"ו):

(ז) וכן אם הדיח כלי בשר ב"י עם כלי של הלב ביחד במחבת שאינו לא בשר ולא הלב במים רותחין שהים"ב או אפילו קערות בשר ב"י שהדיח במחבת חולבת ב"י בהמין שהים"ב אע"ג שבאו ב' הפליטות בפעם א' ל"א דהוי נ"ט בר נ"ט דאיסורא אלא חשבינן ליה לנ"ט בר נ"ט דהתיר' שכ"א נבלע בכלי ומן הכלי למים (סינין ל"ה סעיף ג'):

(ח) בד"א אם ברי לו שלא היה שום שומן או חלב דבוק אפילו באחד מהם דאם היה בעין צריך ס' נגד ממשות שהיה על א' מהבלים ואם אין ס' הכל אסור שהרי הממשות הוא נ"ט במים ונעשה המים כמו הממשות וכישנפלט הטעם מן כלי השני אע"פ שהוא נקי הרי המים נ"ט ואסור הכל עד שיהיה ס' נגד השומן (ס"ס) ואם נסתמק - אם היה שומן דבוק בו אמרי' מסתמא היה שומן דבוק בו דאע"ג דקיי"ל סתם כלים הם נקיים היינו לאתר שהודחו אבל אלו שרוצה להדיחם אדרבה מסתמא אינם נקיים (ס"ס נס"ך ס"ק ח')

(ט) בד"א שהיו שניהם ב"י אבל אם א' מן הכלים אינו ב"י אם השומן דבוק באותו שאינו ב"י הכל אסור שהרי המים נ"ט מהשומן שיש בעין ומפליטת הכלי שהוא אפי' אבל אם השומן דבוק באותו שהוא בן יומו והכלי שאינו ב"י נקי אז אותו שאינו בן יומו אסור מפליטת הכלי שהוא ב"י אבל זה שהוא ב"י מותר שהר מקבל טעם מכלי שאינו ב"י שהוא לפנים (ס"ס נס"ך) וכן אם שניהן אינן ב"י אלא ששומן דבוק בשניהם פשיטא דאסור:

(י) ולמנהגינו ע"פ הברעת רמ"א כל שנתערב יחד פליטת של שני כלים שהם ב"י חשבינן ליה לנ"ט בר נ"ט דאיסור' דדוקא כישעמד טעם ב' הביתר אמרינן נ"ט כר

136 חכמת הלכות בשר בחלב כלל מ"ח שער א"ה אדם

בר נ"ט מותר כגון דגים שעלו בקערה של בשר שיש כאן נ"ט בר נ"ט ועדיין אין בו תערובות איסור וכדלעיל סימן א' אבל הכא תיכף נתערבו ב' הפליטות יהו א"כ יש ס' נגד אחד מן הכלים דליון דיש ס' נגדו א"כ לא נתן טעם וכדלעיל סימן ט' או שהיה אחד מן הכלים אינו ב"י מבליעת כ"ד דאו נ"כ הכל מותר דאותו שהוא ב"י ודאי מותר שהרי לא קיבל טעם אלא מאינו ב"י שהוא נ"ט לפגם ואיתו שאינו ב"י נמי מותר שהרי קיבל טעם מנ"ט בר נ"ט ועדיין הוא היתר כיון שהכלי השני אינו בן יוטו וא"כ כל הכלים מותרים (טס נהגהת לנ"ח):

(יא) ולכן קדרה של בשר שבשלו בה ירקות או מים ותחבו בה כף חולבת ואחד מהם ב"י וא' אינו ב"י הכל מותר מטעם הנזכר בסימן הקודם אלא שנוהגין להחמיר לאסור הכלי שאינו ב"י משום מראית העין כיון שהמאכל אוכלין במין הכלי שהוא ב"י (ט"ז סי' ל"ה) ואינו אלא חומרא בעלמא ולכן אם חזר ותחב כלי זה שאינו ב"י שנאסר בקדרה אחרת אינו אופר (ל"ד סעיף ה') ומה שנתבשל בתוכו אם הוא מים לבד נוהגין בהן איסור לכתחלה דכיון דאינו מאכל ואין בו הפסד כלל הוי כלכתחלה דאפילו נוהן טעם לפגם אסור לכתחלה (ל"ה סעיף ג') ואם הוא דבר מאכל מותר מדינא לאכלו כמין הכלי שהוא ב"י כגון שהיתה הקדרה של בשר ב"י ותחבו בה כף חלב אב"י מותר לאכול המאכל עם בשר ואם הוא מאכל שאפשר לאכלו בלא שומן או חלב וגם האדם אינו מקפיד בכך הוי לכתחלה ומ"מ יאכלנו במין הכלי שהוא ב"י ר"ל בכלי בשר אם הכלי של בשר היה ב"י ואם אי אפשר לו לאכלו כך הוי כדיעבד ומותר לאכלו בשומן או חלב כמין הכלי שהוא ב"י (ט"פ סי' ל"ד) (ואם הקדירה חז"י ויש ס' נגד הכף שהוא צ"י נלע"ד דהכל מותר אפילו לדעת הס"ך שהנחתו בכלל מ"ו סי' ט' שהרי מן ההכרח צ"כ ללכל דוקא המאכל צננין הכלי שאינו היינו הקדירה דנטל"פ לכתחלה אסור ונגד הכף יש ס' ואין כאן טוס טעם נ"ט צ"כ נ"ט) והפס"ג כתב אם בשלו מים בקדרה שאב"י ותחבו כף חולבת ב"י אפילו אין ס' נגד הכף מותר הקדירה כיון דהמים נישפכין ליכא משום מראית עין:

(יב) ואם עירה מים שאינן לא של חלב ולא של בשר על כלים של בשר וחלב יחד בין ששניהם שומן דבוק בהם ובין שא' נקי ואחד שומן דבוק בו ובין ששניהם נקיים במקום הפ"מ יש להתיר ולומר דאע"ג דעירווי מבשל כדי קליפה מ"מ קודם שנמחה השומן ויבליע ויפלוט כבר בפ"ל העירווי ודינו ככלי שני אבל בלא הפ"מ אין להתיר אפילו בשניהם נקיים ולא הוי כנ"ט בר נ"ט כיון דפלישת שניהם מתערבים יחד וקיי"ל עירווי מבשל כדי קליפה. וג"ל דלעולם יש להורות שימתין מלהשתמש בכלים אלו עד לאחר מעת לעת כדי שלא יהיה בזה חשש איסור דאורייתא (עיין סי' ל"ה צ"כ ופ"ח ס"ק י"ז דמחמיר חף נהפ"מ):

(יג) ואם עירה מים מבלי של בשר נקי ב"י על של חלב ב"י מדינא מותר לנמרי לא מבעיא לשיטת הב"י בש"ע אלא אפי' למנהגינו לאסור כששני הפליטות מתערבים יחד זה לא שייך בעירה והוי נ"ט בר נ"ט ומ"מ במקום שאין הפסד יש לאסור דחשבינן כאלו הנצוק הזה המקלח מבלי לכלי מהבר יחד ב' הפליטות ומתערבין זה בזה (טס ט"ז ס"ק י"ג) ואינו אלא חומרא (טס כו"פ וע"י צ"כ טס ס"ק ה' צ"כ נ"ג) אבל המערה מים מבלי איסור לכלי היתר אסור דבאיסור ל"ש נ"ט בר נ"ט כמבואר לקמן סי' י"ז ומ"מ אפי' בכלי של איסור אין אסור אלא אותו כלי שהקילוה של עירווי עליו (ט"ז ס"ק י"ח ועיין לקמן כלל כ"ט):

(יד) ואם בשלו דבש במחבת של בשר ב"י והריקוהו חם בקערה של חלב ב"י מותר אלא דבזה אפילו בלא הפסד מותר אף למנהגנו בין הדבש ובין הקערה ולא מבעיא במשקה מעד שנעשה מדבש דבזה לכולי עלמא השמנונית נ"ט לפגם אלא אפילו בדבש עצמו דלדעת רמ"א שמנונית אינו נ"ט לפגם מכל מקום מותר כיון ד"א דגם בדבש נ"ט לפגם סמכין על דעת הב"י דלעולם נ"ט בר נ"ט מותר (ל"ד סעיף ט' וצ"כ טס) (ולפ"ז י"ל צקדירה שצטלו זה צטר היום ועצר עליו כל סלילה ולמחר צטלו זה ירקות ותחבו זה כף חולבת צ"י חט"ג שלא עצר עדיין על הקדירה כ"ד טעות מניכול הצטר מותר אפילו אין צו ס' כיון דל"א דלינת לילה פוגמת סמכין ע"ד צ"י דנ"ט צ"כ מותר כנלע"ד):

חכמת הלכות תערוכת כלל מ"ח שער או"ה אדם 137

(טו) כל זה שכתבנו בהדחה שאוסר דוקא אם הדיה במים נקיים אבל אם נתנו
 אפר במים המין שביורה קודם שרחץ הכלים אע"פ שהשומן דבוק בהן מותר דע"י
 האפר נ"ט לפגם (ל"ה סעיף ד') ועיין לעיל כלל מ"ה ס"י י"ז:
 (טז) אם נמצא כלי הולכת בין כלי בשר לא אמרינן מסתמא הודחי יחד דהוי
 ס"ס שמא לא הודחו יחד ואת"ל שהודחו יחד שמא לא היתה ב"י ולכן אפי' רגילין
 באותו בית להדיח תמיד בכלי ראשון מותר (עס ונט"ז). קדרה של חלב שבשלו
 בה מים תוך מעל"ע ואחר כך בשלו בה בשר ועדיין הוא בתוך מעל"ע של בישול
 החלב - ואם כן לכולי עלמא צריך שיהיה בו ס' בבשר נגד כל הקדרה אם אינו
 יודע כמה חלב בלע' ואם יודע כמה חלב בלע אין צריך ס' רק נגד החלב שבלע
 בדלעיל כלל מ"ו דאף על גב שבישל בו מים תוך מעל"ע ולא היה במים ס' נגד
 החלב לא אמרינן שנחשוב כל המים להלב ויצטרך ס' נגד כל המים דכיון דאינו
 אלא נ"ט בר נ"ט החלב בקדרה והקדרה במים ועדיין כולו היתר ובדבר היתר ל"א
 הנ"נ בדלעיל כלל מ"ד ולפיכך א"צ לשער בבשר רק שיהיה ס' נגד החלב שבלע
 הקדרה: ואם הזר ובישל בו בשר לאחר מעל"ע מבישול החלב אע"פ שהוא בתוך
 מעל"ע של בישול המי' המאכל מותר דחשבינן לקדרה כאינו ב"י ולא חשבינן מבישול
 המים (סימן ל"ד סעיף ו') ואפילו בישל דבר חריף בקדרה ב"י של בשר ואחר
 מעל"ע מבישול הבשר בישל בו חלב אע"פ שהוא עדיין בתוך מעל"ע מבישול
 החריף וקיימא לן דבדבר חריף עושה הבלוע לשבח אפי' הכי מותר החלב שהרי
 נבי מים שחיממו בתוך מעל"ע היה נמי לשבח ואפי"ה מותר ממעם נ"ט בר נ"ט
 (סימן קכ"ז צט"ך ס"ק ז') (ואף על גב דהחריף מוליח גוף הטעם כדלקמן כלל מ"ט
 סימן ח' מכל מקום מה שנבלע עתה נקדיחה מן החריף אינו רק טעם קלוש אף על
 גב דנודחי אין נמה שנקדיחה ס' נגד הכלי מ"מ נקלס טעם הנסך הרבה. וכעין זה
 נזכר גם נט"ז) וכן אם בישל דבר חריף בקדרה של בשר שאב"י ואחר כך בישלו
 בה חלב בתוך מעל"ע המאכל מותר דלא אמרינן חריפות הראשון עושה שמפליש
 עכשיו לשבח (עס) אבל אם בישל דבר חריף בקדרה של בשר שאב"י ותחבו בו
 כף של חלב ב"י צריך ס' לבטל הכף שהרי יש בו טעם בשר לשבח ונמצא ב'
 טעמים מתערבים יחד ואם יש ס' בקדרה המאכל והקדרה מותר והכף אסור.
 (וכלל הוא דדבר חריף נשוי לשבח מה שנבלע מן הקדרה לתוכו אינו עושה לשבח
 הנלוו בקדרה ואע"פ שעכשיו נ"כ נבלע המכילות בתוך הקדרה מ"מ אינו נבלע לתוכו
 רק טעם קלוש היינו"כ"ט זר כ"ט):

(יז) כל מה שכתבנו להתיר מאעם נ"ט בו נ"ט זה שייך דוקא כב"ח כדגים
 שנתבשלו ביורה של בשר ב"י לאכול אותם בחלב דכיון דנקלש טעמו של בשר
 כ"כ מתהלה ביורה ואחר כך בדגים וא"כ כשמניח הדגים אח"כ בחלב רוחח אין
 בו כח שיהול עליו שם בו"ח שטעם הבשר נקלש אבל בשאר איסורין ל"ש כלל
 לומר נ"ט בר נ"ט ואסור ולכן קדירה של איסור ובתוך מעל"ע חיסם בו מים ואחר
 כך בישל בו היתר אם היה בתוך מעל"ע של חיסום המים אע"פ שכבר עבר טעת
 לעת מבישול האיסור אסור דכיון דנפלט האיסור במים בתוך מעל"ע הוא משובח
 והזור ונבלע בכלי ולכן חשבינן משעת החיסום (כ"פ ס"י ל"ד ועיין כ"ז כלל כ"ה):
 (יח) ולכן לדעת רמ"א דבכל איסורין נ"ג א"כ נעשו כל המים נבלה וכשחזר
 ובישל בתוך מע"ל של חיסום המים צריך ס' נגד כל המים ואין לך כלי שיהיה
 בו ס' נגד הכלי והכל אסור אבל לדעת הב"י דלא אמרינן הנ"נ בשאר איסורין אע"ג
 ל"ש נ"ט בר נ"ט באיסור וא"כ נאסרו המים מ"מ אם היה האיסור כזית ואחר
 כך חיסם מים רק נ"ט זיתים וא"כ נאסרו המים אבל לא נעשו נבלה לשיטה זו
 אלא שאסורים ממעם דל"א נ"ט בר נ"ט באיסור מ"מ כשהזור ונבלע בקדירה אינו
 נבלע אלא לפי שיעור וא"כ אע"ג דחשבינן מע"ל משעת החיסום מ"מ נ"ט דלדעת
 המהבר א"צ בתבשיל רק ס' נגד האיסור ולרמ"א צריך ס' נגד כל המים (ועיין
 כ"פ עס) וה"ה אם היה קדירה של איסור ובשלו בו לאחר מע"ל דבר חריף
 דקיימא לן דאגב חורפיה משוי ליה לבלוע לשבח ואחר כך בתוך מע"ל לבישול
 השני בישל בו דבר היתר שאסור אע"ג שכבר עבר מע"ל מבישול הראשון כן
 משמע בש"ך סימן קכ"ב דבישול דבר חריף לאחר מע"ל נעשה כבישול מים
 בתוך

חכמת הלכות. בשר בחלב כלל מ"ט שער אר"ה אדם

בחוק מע"ל ומ"ט במקום הפסד קצת יש להקל בכל זה ולהשוב מע"ל רק מבישול איסור כיון דלא בלע מגוף האיסור ובלא"ה לרוב הפוסקים ל"א חנ"ג בשאר איסור וכ"ש בלח כדלעיל כלל מ"ד סימן ט' (סי' ל"ג נס"ך ס"ק כ') ועיין היטיב בבלי סימן קכ"ב ס"ק ב' חילוקי דינים בזה ומה שמגיה ג"כ בש"ד:

כלל מ"ט. דין מאכל חריף שנהתך או שנתבשל בסבין של בשר או של איסור (סי' ל"ז):

(א) ג"ט בר ג"ט ונטל"ס לא שייך בדברים החריפים דאגב החריפות עושה מה שבלוע בכלי לשבח וגם עדיף מנ"ט בר ג"ט דמהמת החריפות ודוחקא דסכינא מוציא מן הכלי גוף הטעם שבו ועדיף מאלו נתבשל בו דאפילו לדעה המתירין ג"ט בר ג"ט ע"י בישול כדעיל בכלל הקודם מ"ט בדברים חריפים מוציא עיקר הטעם ואפי' בדיעבד אומר אם חתכו בסבין של בשר צנון וכיוצא ונתנו בחלב ומ"ט אם טעמו ישראל ואמר שאין בו טעם בדיעבד מותר וסמכין על טעימתו וה"ה אם בישל דבר חריף בקדירה אפילו אפי' וכן אם דכו תבלין או שחתכו בסבין של בשר ונתנו בחלב וה"ה בחתכו בסבין של איסור או שדכו מלח במדוך של בשר או במדוך של איסור ובוה כ"ע מודים כיון שהמדוכה והסבין בלעו מהאיסור בעין:

(ב) מדינא אינו אומר רק כדי נטילה דמהמת החריפות אינו מתפשט הטעם יותר מכדי נטילה וכן סתם הב"י בש"ע אבל אנו נוהגין כרמ"א לאסור לכתחלה כשחתך בסבין של בשר צנון וכיוצא בו אסור לאכלו כולו בחלב דחיישינן לדעה הפוסקים דס"ל דהטעם מתפשט ככולו ומ"ט בדיעבד אם כבר נתבשל סמכין על הש"ע ואין צריך ס' רק כנגד הנטילה ואם הסבין קטן מכדי נטילה או אפילו הסבין גדול אלא שידוע בבירור שלא נגע בכל הסבין רק בקצת ממנו א"צ ס' רק נגד מקום הסבין רק מן הסתם אמרינן שחתך בכל הסבין וכן אם חתך הערינג וצנון בסבין של איסור ויש קצת הפסד הסומך לזרוק כדי נטילה ולאכול השאר לא הפסיד דזה נקרא דיעבד דדוקא בחתך בסבין של בשר נוהגין לכתחלה לאסור כולו לאכלו בחלב כיון דאפשר לאכלו עם בשר אבל בסבין של איסור הוי כדיעבד (מנ"י כלל ס"ח ס"ק י"ח):

(ג) בד"א דסגי בנטילה בחתך רק במקום א' כגון שהצנון והבצל עדיין שלם ולא חתכו רק במ"א אבל אם חתכו רק דק דק וא"כ כל חתיכה וחתיכה נאסרה כדי נטילה וצריך ס' נגד כל הצנון ואם הסבין קטן מן הצנון א"צ ס' אלא נגד הסבין אם הוא בברי"ה אבל אם חתכו דק דק בסבין של איסור להנששין אחר רמ"א דאמרינן בכל איסורין חנ"ג וא"כ כל חתיכה וחתיכה נעשה נבלה וא"כ לעולם צריך ס' נגד כל הצנון בתי"ד דק דק (ס"ך ס"ק ט') ועיין בכלל מ"ד סי' י"ב ולפי מ"ש שם סימן י"ג דלא אמרינן חנ"ג רק דוקא ע"י בישול וא"כ בסבין של איסור נמי אם הסבין קטן אין צריך ס' רק נגד הסבין (פ"ח סק"ס) אך זה דוקא לענין התבשיל אבל הבצלים נשארים באיסור מטעם דאפשר לטוהמו אסור כדלעיל כלל מ"ד סי' י"ב וילקט הבצלים מהתבשיל מה דאפשר:

(ד) לדעת מקצת פוסקים ראשונים לא מקרי דבר חריף רק דוקא קורט של הליתית וי"א גם צנון דזה איתא בגמרא בהד"א דמקרי חריף ודעת הרבה פוסקים וכן סתם בש"ע דאפילו תרדן ושומין ובצלים וכרישין ותמכא (סקוכין מליין) וכן חומץ אפילו אינו חזק ובא-שט ואפילו אינו חמוץ הרבה עדיין כיון דאיתא לקיודא דפירי (ט"ז ס"ק ט') ודינים מלוחים שקורין (סערינג) וכן תבלין כגון (אינגנער) ופירות חמוצים וכיוצא בו. כ"ז יש להם דין חריף לכל החומרות ולפיכך אם התך צנון ושאר דברים מהנזכרים בסבין של בשר אפי' והוא מקונה אסור לאכלו בחלב וכן אם חתכו בסבין של איסור ודינו כדלעיל (ועיין נב"ל סי' מ"ח) ובהפ"מ יש להתיר בחומץ שבר או יין שאינו חזק כדעת המ"א בסימן תמ"ז ס"ק כ"ה ונ"ל דלפ"ז ה"ה (נלרסט) שאינו מחומץ הרבה וכ"כ בה"ד שאם יכול לשתתו הוי דינו כפירות מהומצים. ואף בדבר שהוא חריף לכ"ע אם לבנו בניצים או נתנו בו מים בטל חורפיה:

139 חכמת הלכות בשר בחלב כלל מ"ט שער או"ה אדם

(ה) ודוקא הצנון עצמו הוא הריף אבל אם התך הירק מן הצנון וכן זנבות השומים והבצלים ר"ל השרשים שלהם לא נקרא הריף ואפילו לא נשאר מן הירק רק כרוהב קש של הימים מותר הצנון (ת"מ) והמנהג לקנות חריין אף שנראה שנחתך דמסתמא תלינן שלא נחתך בסכין אלא במרא והצינא שכן הדרך ואם ספק שטא נחתך בסכין או ספק אם היה הסכין כ"י או לא וא"א לקנות אחרים שאינם נמצאים קונין אותן והותבין כדי נטילה שהיא כעובי אצבע דכיון דיש ספק סמכינן על דעת הש"ע דאינו אוסר יותר מ"נ אבל אם אפשר לקנות שאינם נחתכים נוהגין לאסור כולו (מה שהק' הכו"פ נעמיד הלכות על חזקת הימך ל"ע שהרי צמינן ק"א נקדמא ח' וז' חתי' נאיסור חורה חסור דע"י נפילה אחרע חזקתו) וצנון ישחתכו וידוע שהסכין היה כ"י אלא שמשופק אם התכו בו כתב הש"ך דאולינן להומרא דדוקא בחריין ד"א דלא מקרי חריף מקילינן ומשמע מדבריו דכולו אסור (ול"ע דהא עכ"פ דעת הש"ע דאפי' צנון אינו אוסר יותר מ"נ וא"כ נספק אם חתכו צו ג"כ יש להתייך עכ"פ לחסר שיטול כ"כ שהרי לדעת הש"ע מותר) וצריך לדקדק בבצלים כי הרבה שהותבין הזנבות וזה ודאי נעשה ע"י סכין ולכן אסור לקנות א"ל שנשאר כרוהב קש:

(ו) הא דרגים מלוחים נקרא חריף דוקא (הערינג) אבל שאר דגים שנמלחו לא מקרי חריף ולכן אם חתכם בסכין של איסור סגי בנרדה בעלמא וכן בכל החריפים לא נקרא הטאבל חריף בשביל מעט מלח או תבלין שיש בו אלא דוקא אם כולו או רובו הוא חריף (סי' ל"ה סעיף ז')

(ז) פירות המוצים אע"ג דכתבנו דהוי חריף מ"מ במקום הפסד יש להקל דהא י"א דדוקא הלתיית הוי חריף (ט"ז ס"ק ט"ו ע') ועכ"פ נ"ל דיש להקל בדברים שאינם חריפים והמוצים הרבה אם התכו בסכין שאב"י ולסמוך על הפוסקים דס"ל דאפילו בצנון אינו אוסר רק דוקא כ"י ובמקום הפ"מ אפשר דיש לסמוך אפילו כב"י ולסמוך על הפוסקים דאפילו בדברים חריפים מותר נ"ש בר נ"ט אבל בסכין של איסור בן יומי אין להקל כלל (קימין ל"ו) ועיין בפ"ח ובב"א סימן ס"ז

(ח) מי לימוניש שמביאים נכדים וכן תפוחים חמוצים וכיוצא בהן מותר לקנות מהם דאפי' את"ל שנחתכו בסכין כיון שהותבין הרבה מאד נתבטל טעם הסכין בראשונים והראשונים נתבטלו באחרים הנהתבין אח"כ וגם להרבה פוסקים לא מקרי חריף אבל צנון ובצלים שהם חריפים בודאי אפילו חתך הרבה הכל אסור (סס ועיין נס"ד): מה

(ט) פירות שאינם המוצים ישחתכן בסכין של בשר מותר לאכלן בחלב ובלבד שיגרוור מקום התהך דסתם סכין אין נקי אבל הדחה לא מהני וכן בכל דבר שיש בו לחות דמבטח הלחות אדרבה נדבק בהם השמנונית ואם חתך בו לפת (סקולין ריזין כ"כ הש"ך נסס מהרי"ל ונ"ל דל"ד ריזין דה"ה (מעריין) וטאכר לפחות וכ"מ נלשון כמ"א טכ' חבל חתך ירק נטמע דוקא ירק חבל אין מינוק צין לפחות) די בהדחה ולא עוד אלא אפי' צנון שהתכו אחר הלפת שרי בהדחה לפי שמעם הלפת משונה ומבטל טעם הנפלט מסכין ודוקא לפת אבל אם חתך ירק או לחם לא מהני להתוך אחריו צנון ואפילו לפת אין להתיר אא"כ שחותך תמיד בין כל חתיכה של צינון יחתוך לפת ובסכין של איסור יש להתיר דאפילו בחותך הלפת ואח"כ הצנון ואם נתערב הצנון אח"כ בתבשיל יש להתיר בד"עבד (ת"מ כלל ס"א ומנ"י סס ס"ק ל"ד):

(י) מדוכה שדכין בה זנגביל ושום וכיוצא בו מדברים החריפים שהתכו אותם בסכין של בשר הרי נעשה המדוכה של בשר דע"י דוחקא והורפא בלע ואסור לדוך בו דברים חריפים לאכלם בחלב כיון דל"ש נ"ש בר נ"ש בהריף ובד"עבד צ"ע ועיין לעיל סימן ז' מ"ט ואם חתך דברים חריפים בסכין של חלב והור ודך אותם במדוכה זה הרי נבלע בו בשר וחלב וצריך להנעילו וכן הדין במדוך של נכרים במקום שדוכין בו דברים חריפים הנהתבין בסכין של איסור (א"מ סי' תנ"א צמ"א ס"ק ל"א ועיין צמנ"י כלל ס"א ול"כ צמינן תנ"א דזנגביל מקרי חריף כדעת דמ"א נתי"ט ודלא כש"ך ס"ק י"ז):

(יא) ריב אייזין שגוררין בו חריין שנחתך בסכין של בשר אסור לגרוור בו גבינה ודינו

140 חכמת הלכות בשר בחלב כלל מ"ט נ' שער אר"ה אדם

ודינו כדין מרוכה אך בזה אפי' לחם אסור לגרור עליו לאכול עם חלב דא"א לנקותו יפה והא דאמרינן דאגב חורפא בלע היינו כשיש ג"כ דוחקא אבל בלא דוחקא לא בלע ולא מפליט ולכן אם גרוו הריין על קערה הולבת נקיה אפילו אם היא ב"י מותר לאכול הריין עם בשר (ט"ז ס"ק ג'):
(יב) דין דבר הריף שבישל בקדרה ותהב בו כף הולבת מבואר בכלל מ"ח סי' ט"ז ועיין לקמן בכלל ג"ה ס"ס ב' מ"ש בשם ח"י:

כלל ג'. דין פת שאפה עם בשר או גבינה (סימן ל"ז):

(א) אין לאפות שום פת עם (פללדון) של גבינה או פשטידא בשר בתנור אחד אפילו פי התנור פתוח (דאס היס סתום מנוול כלל ס"ג) ואפי' התנור רחב ואינו משופע דתיישין שמא יזכ מהם אל הפז ואפי' הם במחבת נהנו להחמיד לכתהלה ונהנו לשום אותם בפי התנור וכ"ש דאסור להעמיד קדרה עם החלב לבשל דטבע החלב להעלות רתיהה להוץ. ואם זב הפשטידא (פללדון) לחוץ דינו כאלו גלוש עמו ויתבאר בסמוך. ובדיעבד אם אין התנור משופע או שהפת עומד למעלה מהפשטידא לא מהזיקין אסור שמא זב דאפי' את"ל דזכ שמא לא הגיע לתחת הפת והוי ס"ס אבל אם ראינו שזכ מפשטיד' להוץ אע"פ שהפת רחוק מהפשטידא אסור דהא קי"ל דמספקא לן אם מפעפע בכל הכלי כדלעיל כלל מ"ה וא"כ אין כאן אלא ספק אחד. ואם התנור משופע מסתמא זב תחת הפת עצמו (ס"ך טס) ובהפ"מ ג"ל אם לא זב תחת הפת ממש יש לסמוך להתיר הפת והוי ג"ט בר ג"ט בשומן בתנור והתנור בפת וא"כ עכ"פ אין לדמותו לנלוש עם החלב ומותר לאכול הפת עכ"פ במלח (עיין כו"פ):

(ב) ואם זב חלב או שומן בתנור ואח"כ העמיד על אותו מקום קדרה של בשר או חלב הקדירה אסורה דאע"פ שנבלע בתנור מ"מ ידוע שהשמונית של בשר או חלב עדיין נשאר בעין והמאכל שבקדרה אם יש בו ס' נגד השמונית מותר ואם נתן על אותו מקום לחם דינו כנלוש עמו אבל אם אפה (פללדון) בתנור בלא מחבת וה"ה קיכלך שנלושו בהמאה או בשומן ידוע שלא נשאר בתנור שמונית בעין אלא שנבלע בתנור ואז גם הקדירה מותר דכיון שכבר נבלע בתוכו ואין שם ממשות שומן או חלב בתנור הוי כשתי קדרות הנוגעות זו בזו ומותר (ט"ז ס"ק ג').

(ג) אין לשין עיסה בחלב או בשומן אפילו לאכלו לבדו גורה שמא יאכלנו עם הפוכו ואם לש אסור לאכלו אפי' במלח ואפילו אם נתפרסם בעיר שכל הלחם נלוש בחלב מ"מ אסור משום אורחים הנאים לשם (פ"ח) ואם היה דבר טועט כדי אכילה פעם א' או כלחמי שבת שאוכלין באותו יום או ששינה צורת הפת שתהא נכרת שלא יאכל בה בשר מותר וי"א דסימן מהני (הגהת ט"ד סי' ל"ה) ודוקא פת שעומד לאכול עם בשר ועם חלב אבל מה שאין דרך לאכלו רק לקיניה או עם משקה מותר ולא חיישינן שיאכלנו אחר שאכל בשר או גבינה דכולי האי לא חיישינן (פ"ח):

(ד) ודוקא שהיה בו כ"כ חלב שאין בעיסה ס' כנגדו אבל אם אין בו רק מעט חלב עד שיש בעיסה ס' כנגדו מותר לאכלו לבדו או עם חלב ולא גזרינן שמא יבא לאכלו עם בשר (סי' ל"ז) ונ"ל דאם אינו יודע אם יש בו טעם חלב מותר לטעמו ואם אין בו טעם חלב מותר לאכלו לבדו: ג

(ה) במקום הפ"מ יש לסמוך להורות בפת שזב תחתיו חלב או שומן או יחלק הפת לבתים הרבה לכל בעל הבית ככר אחד דמ"ש מאפה תחלה דבר מיעט דמותר וה"ה עכשיו שמחלק לכל אחד דבר מיעט ועוד אפשר להקל שיעשה ג"כ סימן בכל ככר וככר דהיינו אם זב תחתיו שומן יתחוב בכל ככר עצם לסימן ואם זב חלב אזי ימשה מלמעלה בגבינה וכיון שעושה ב' דברים יש להתיר וכן הורה הרב מהר"ש הוקן מ"ץ דק"ק ווילנא בא ודוקא בזב תחתיו אבל לכתהלה לא יסמוך על זה כיון שהוא מסודש במרא:

(ו) התנור שזב תחתיו שומן או חלב צריך היסק כדין עד שילכו הגחלים על בני כולו ועד שיחלבן:

(ז) ודוקא בפת וכיוצא בו שעיקר חיות אדם תלוי בו גזרינן (עיין כלל כ"ג ס"י ס"י) אבל מדוכה של בשר שדכו בו בשמים או שהמדוכה אינו לא של בשר וחלב ודכו בו עם בשר מותר לאכול עם אותו מין ולא גזרינן גזירות מה שלא נמצא בש"ס (פ"ח ומנ"י נח"ח כלל ס' דל"ח כט"ז):

(ח) דין הגים שאפה עם בשר בתנור א' עיין כלל ס"ט ס"י א':

הלכות תערובת

כלל ג"א. דין ביטול איסורין בלח ויבש (ס"י ל"ח):

(א) דע דביטול כל האיסורין לא שייך אלא במה שאינו ניכר אבל אם יכול להכיר האיסור אין לו ביטול עולמית בין בלח בין ביבש. ביצד הרי שנפלה התיבה אחת של איסור בקדרה שיש בה מרק ותבשיל וחתוכה אחת של היתר דומה לחתיכת איסור בין שהוא מאותו המין או ממין אחר אע"פ שיש ס' בהיתר לבטל התיבה של האיסור המרק והתבשיל מותר שהרי אין בהם טעם איסור אבל השני חתיכות אסורות שהמרק והתבשיל מבטל פליטת ההתיכה לפי שהפליטה היא מתערבת במרק ותבשיל משא"כ ההתיכה שאינו מתערב עם המרק והתבשיל ואיך יתבטל א"כ יש רוב בהתיכת היתר במב"ט דאז יתבטל התיכת איסור כרוב חתיכת היתר כמו שיתבאר לקמן. כללו של דבר אין היבש מתבטל בלח ואין הלח מתבטל ביבש כיון שאננם נבללים וה"ו כאלו הוכר האיסור שהרי אפי"א אם כבר נתבטל והוכר האיסור צריך להסירו ואפי"א יבש ביבש אם יוכל להכיר האיסור אינו בטל אפילו באלף כגון נתערבו המים מצומחים שהם חמץ בשאר המים ל"ש ביטול (ל"ח ס"י תס"ז) אפילו באלף כיון שיכול להכיר האיסור ולהסיר אפי"א ע"י טורח גדול (עיין פ"ח סימון ק"ו ס"ה ג') ובכל זה אין חילוק בין איסורי תורה לאיסורי דרבנן:

(ב) ולכן חלב שנפל לתבשיל אע"פ שיש שם ס' אעפ"כ צריך ליתן בו מים צוננים ושבע החלב להקפיא ולצוף למעלה על המים ויסדרנו. ואם המאכל מתקלקל ע"י המים במקום הפסד מרובה אפשר שיש להקל ולומר כיון שעכשיו מעורב וכבר נתבטל והוא לה אינו מהויב לעשותו ליבש ואינו דומה ליבש ביבש שגם עכשיו ניכר (עיין כו"פ נס"י ל"ט ומדמה זה לדין כלי שנחערצו בכלים נס"י ק"ג לדעת הס"ע דל"ז להגדילו ע"ש ונא"ה כלל כ"ג סס"י ע' כתב וז"ל והשיב ראב"ן חלצ סנפל לקדירה ונמס אם יש ס' מזה ליתן בו מים קרים לקרוס החלב ולהסירו משמע כדברי הכו"פ דאינו חלצ מנה) ומ"ט ג"ל דיניה שיצטנן התבשיל דאין המאכל מתקלקל כ"כ עי"ן שיכול להזור ולהטם אה"כ וכ"ז שיש במאכל ס' אבל אם אין בו ס' לא מהני נתינת המים הצוננים שהרי נותן טעם ולא עדיף מנפל איסור בקדירה ואין בו ס' דאפילו אם מכירו וזרקו שלם אפי"א אסור הכל סימן צ"ה סעיף ד' (ונס"ך סס):

(ג) ואם ניטוח האיסור להתיכות דקות וקצנות אם יכול לסנן המאכל במסננת אינו בטל אפילו באלף כיון שיכול להסירו ואם ניטוח כ"כ עד שיעבור ג"כ במסננת א"כ הוי בלח בלח ואם המאכל עב קצת שא"א להסיר ע"י סינון וא"א להכיר האיסור בשום אופן אזי דינו כיבש ביבש ובטל אבל אם הוא רוטב עבה שא"א לסנן והאיסור לא ניטוח כ"כ אלא שנפרך להתיכו דקות מאוד אסור שהרי אפשר להכירו במשמוש היד (עיין כ"ז נפ"ח סימון ק"ד ונס"ך וע"ז סס ונס"מון ק' נס"ע ונח"ח כלל פ"ה דין י"ז מתיכ רמ"א זלם אינו יכול לזכרו וכתב המנ"י ונספ"מ יש לסמוך עליו):

(ד) כל מקום שנכתוב בטל ברוב י"א דמדרבנן דוקא הד בתרי וי"א דאפילו באיסור תורה א"צ שיהיה כפלים ר"ל אחד של איסור וב' של היתר (כדמשמע פשטא דלישנא דס"ס מד נחרי) אלא ר"ל שיהיה ההיתר עכ"פ יותר מעט מן האיסור (ועיין נל"ח סימון מנ"ז סעיף ט' ונפ"ח סס ונס"מון תנ"ה נמ"א ס"ק ע"ו) והיכא דאם יודע ע"ההיתר הוא הגדול א"כ אין תערוב' ואם אינו יודע איזה הוא ההיתר ואיזהו האיסור א"כ שטא הגדול הוא האיסור ולא משבתת לה אלא שיש כאן חתיכה א' גדולה

142 - חכמת הלכות בשר בהלב כלל נ"א שער או"ה אדם

וב' התיכות קטנות אלא דב' ההתיכות הקטנות ביחד הם יותר גדולות בכמות מההתיכה הא' ואינו יודע איזהו האיסור וא"כ ממ"נ יש כאן רוב דאפילו אם ההתיכה הגדולה היא האיסור מ"מ הרי יש בב' הקטנות דהיתר יותר מן הגדולה של איסור אבל אם ב' הקטנות הם שוין בכמות כמו הגדולה אסור דאף ע"פ דיש לומר ג"כ ממ"נ יש כאן רוב שאפילו אם הגדולה היא האיסור הלא יש ב' התיכו' נגדה ובטל הד בתרי ז"א דמנ"ל לילך אחר רוב התיכות שמא נלך אחר הכמות והרי התיכה זו גדולה כ"כ כמו השנים ואין כאן רוב (ס"י ק"ט נס"ך ופ"ח) ועכ"פ בלה מב"ט דמה"ת בטל ברוב ר"ל - שההיתר מעט יותר מן האיסור הרי יש כאן רוב היתר:

(ה) מדינא דש"ס וכו"כ המחבר בש"ע שאם נפל איסור להיתר מין בשאינו מינו נותנין אותו לטעום לנכרי ובלבד שלא יהיה ידוע לנכרי שרוצין לסמוך עליו באו"ה אלא במסל"ת דאף על גב דבאיסור תורה אין נכרי נאמן במסל"ת הכא כיון דעביד' לגלויי שהרי בשיאמר שאין בו טעם איסור יאכל הישראל ובמלתא דעבידא לגלוי סמכינן עליו. או שנותנין אותו לטעום לנכרי קפ"לא (כ"ל חונן סמנ"ס) ואע"פ שיודע דיטעמו עליו באו"ה דכיון שהוא אומן לא מרע חזקתו ואם יאמר הנכרי שאין בו טעם איסור סומכין עליו ומותר (ולא יכניס הישראל טעם האיסור הכי נראה טסקי ענה ולסוד) ואפילו אין בהיתר ס' כי יש דברים שאינן נותנים טעם כ"כ ואם היה דבר היתר כגון שגדר אחר מאיזה דבר ונתערב בדבר אחר מבשוא"מ וכן בצל וכיוצא בו שהתכו בסכין של בשר ורוצה לאכלו בהלב נותנין אותו לטעום לישראל אם יאמר שאין בו טעם מותר ואפילו אין בו ס' (ל"ח סעיף ח')

(ו) ואמנם עכשיו אין נוהגין כלל לסמוך בדבר איסור על טעימת נכרי אלא משערין הכל בס' שכן קיבלו הז"ל שאין לך דבר שנותן טעם ביותר מס' זולת תבלין וכיוצא בו שנבאר לקמן. וכחל כמבואר בדין כהל. וביצת איסור כמבואר בדין ביצים. ונפחות מס' אסור בין איסור מה"ת ובין איסור מדבריהם בין כזית או פחות מכן דקיימא לן הצי שיעור אסור מד"ת בכל תערובת לה בלה אבל בדבר היתר מותר לסמוך גם עכשיו על טעימת ישראל ובלבד שיהיה אותו הישראל בקיא להבחין בטעמים (סס):

(ז) איסור שנפל להיתר בין איסור תורה ובין איסור דרבנן (סימן ל"ח פ"ח ס"ק י') אם מכירו צריך להסירו ואפילו הכי צריך ס' נגד כולו שאין אנו יודעין כמה יצא ממנו אע"ג דהתיכ' עבה וגדולה עכשיו ככתהלה י"ל שפלט מן האיסור ובלע מן ההיתר ואם הוציא האיסור וחזר ונפל לאותה קדרה סגי בפעם א' ס' שהרי אפילו פלט הכל די בס' ולא יהיה המיהוי שיצא ממנו חמור מן האיסור עצמו ואם נפל לקדרה אחרת צריך ס' באיתה קדירה נגד האיסור דשמא לא פלט בקדרה א' רק מעט ובקדרה זו יפלוט הכל (סס סעיף ד' ונלו"ס כלל כ"ד ול"ע שהרי נל"ה אפי' פלט כולו הא ס' חכ"כ וכו"ל נסוס דל"כ ק' בקדירה ראשונה נמי נימא הכי וכמו שהק' הכו"פ בחמת ולכן ס' ל"ל ללו"ס דל"ס חכ"כ חל"כ לא היה ס' חלל הכל שהיה ס' נגדו לא כ"כ מעולם חלל דחיישינן טונא לא פלט הכל):

(ח) איסור שנפל להיתר מין בשאינו מינו כגון הלב לבישר סתם (דגמך טמן וחלז הוי מין צמינו ש"ך ס"ק ח') ובין התיכ' איסור שביישל במים צריך ס' נגד האיסור מה"ת דקיי"ל טעם כעיקר אסור מה"ת י"ל איסור שנתן טעם בהיתר אע"פ שהסיר האיסור שלם ולא נשאר בו רק טעם אפי"ה אסור מה"ת דילפינן מנזיר דכתיב וכל משרת ענבים לא יאכלו וקבלו הז"ל דר"ל שאם שרה ענבים במים ויש בהם טעם של ענבים אסור לנזיר אע"ג שהסיר הענבים ולא נשאר במים רק הטעם ולכן כל ספק אזלינן להומרא כגון שקודם ששיער לידע אם יש בו ס' נשפך היוטב או שהניח נכרי או תינוק לתוך הקדרה התיכת איסור אינו מינו ואינו יודע כמה הניח וכן כל ספק להומרא כדן ספיקא דאורייתא להומרא (סימן ל"ח סעיף ז')

(ט) ודוקא לח בלה או רח ביבש אסור מה"ת מפני הטעם אבל יביש ביבש ענתערב אפילו מין בשאינו מינו כגון שנפרך האיסור להתיכות דקות ואינו ניכר

143 חכמת הלכות הערובת כללניא שער אריה אדם

או ששהט ג' מינים ואחד נשחט שלא כהוגן וא"י איהו (ק"ט ט"ך סק"ח) מה"ת בטל ברוב ומותר לאכלן כך ביבש שהרי כל דבר בטל ברוב מה"ת אם אינו נוהג טעם אלא שהו"ל אסרו במין. בשאינו מינו אפילו ביבש עד שיהיה בחתיכה ס' נגד חתיכת האיסור דשטא יבשלם ואז יתן טעם ולכן בעינין ס' דאף אם יבשלם אין כאן נתינת טעם בשום אופן (ט"ך טס ס"ק י') והכו"ס כתב אם נתערב כזית בכא"ס שהוא לערך א' בט' זיתים שהפרס הוא ג' ביצים וכזית הוא שליש ביצה אז אסר מן התורה וצריך ס' אבל ביותר מזה אינו רק מדרבנן דשטא יבשלם ויתן טעם:

(ט) ולכן חתיכת איסור שנפל לקדרה שאינו מינו ויש שם רוטב וגם חתיכות ואינו מכיר האיסור אע"ג דלענין לנטיל טעם של האיסור מצטרף גם החתיכות של היתר שהרי אין לאסור הרוטב והתבשיל רק בשביל הפליטה שפולטת האיסור ונותן טעם בהם ונגד זה גם החתיכות של היתר פולטין ונותנים טעם ולכן הכל מצטרף נגד האיסור ואם יש בין הכל ס' מותר התבשיל והרוטב. אבל מ"מ החתיכות כולם אסורין שהרי החתיכות היבשים אינן אסורים משום הטעם אלא שטא יאכל האיסור ולכן צריך שיהיו רוב בחתיכות ההיתר נגד האיסור ואם מכירו זרקו שהרי קי"ל אפשר לטוהרו אסור בדלעיל והשאר מותר הכל בין החתיכות ובין התבשיל (טס ונס"י ק"ו וס"י ל"ח כענין ד')

(יא) ודוקא באיסורי תורה הוא דאמרינן דצריך ס' ביבש בכדי שלא לבא לידי איסור דאורייתא אם יבשלם אבל איסור דרבנן שנתערב מבשאי"מ ואינו מכירו כיון דלא אפשר למיתו לידי איסור דאורייתא בטל שפיר ברוב וכדין מין במינו שנכתוב בכלל זה (ס"י ק"ט טס"ך ס"ק ט')

(יב) והא דאמרינן דבאיסור תורה עכ"ס בטל בס' ביבש היינו דוקא בענין שכתבנו בס"י ט' שא"א בשום ענין שיטעום טעם איסור אבל אם נתערב מין בשאינו מינו שאינו מכירו אך כשיאכל אותו ירגיש בטעם שהוא של איסור כגון חתיכת בשר שנפל עליה הלב ונתערבה עם שאר החתיכות בשר ואינו מכירה כיון כשיאכל יטעום טעם האיסור י"א דלא בטיל כלל (ועי' נפ"ס סימן ק"ט ס"ק ו' ונס"מ ק"ג ס"ק ט' ועיי' נס"מ ק"ג טס"ך ס"ק ט' נס"ס הנ"ל סנס"ג על תשובת זן לז' א"כ ממשמע דהוא הדין צדין זה חולק) (אבל טס"ך ס"י ק"ו לדעת ר"ז ממשמע כנ"ס):

(יג) וכל זה במין בשאינו מינו דטעם כעיקר דאורייתא בלח וגזרו יבש אטו לח אבל מין במינו שנתערב לח ביבש או לח בלח כיון דשם לא שייך טעם וא"כ מה"ת בטל ברוב אלא שהו"ל גזרו להצריך ס' כיון שכנגדו במין בשאי"מ צריך ס' מה"ת וכיון דאינו אלא מדרבנן ולכן כל ספק שיסתפק בו אזלינן לקולא כדון ספק דרבנן כגון שנשפך הרוטב קודם שנודע לו אם יש ס' או שהניח הינוק או גברי וכיוצא בו חתיכת איסור בקדירה ואינו יודע גודל איכותו כמה היה לשער אם יש בו ס' מותר כיון שהוא מין במינו (ס"י ל"ח כענין ז')

(יד) וכן אפילו מין בשאינו מינו אם הוא איסור דרבנן כגון בשר עוף בחלב וכיוצא בו נמי אם מסופק ג"כ אם היה בו ס' מותר (ט"ך סק"ד) ואפשר דאפילו אם מסופק ג"כ אם היה בו רוב נגד האיסור כיון שעכ"פ מסופק דאפשר שהיה בו ס' מותר (ועיי' ס"י קי"א ונס"מ כלל פ"ה נמנ"י ס"ק נ"ז נסופג). וכתב הכו"ס דמיירי בענין שא"א לעמוד על טעמו דאל"כ צריך ליתנו לגברי לטעום דאע"ג דאין אנו סומכין על טעימת גברי היינו לחומרא אבל לא להקל ח"ו ודבריו נראים נכונים (וכ"ל דזכו כוונת הת"מ הצילו טס"ך ס"ק ז' שכתב דאפילו צעוף שהוא דרבנן הו"ל וטכ"ע דאורייתא וממנו עליו ע"ש ונ"ל כוונתו דכ"ל כיון דאפשר לנניקס לטעמא ולכן ל"ע להקל צעוף):

(טו) ואם נפל או שהניח גברי והיניק חתיכת איסור בקדרה עם בשר מין במינו ואינו יודע אם היה ס' נגד האיסור כגון שנשפך הרוטב או שא"י גודל איכותו והוא איסור תורה והרי יש' כאן מין במינו דהיינו החתיכה נבלה עם ההיתר וגם יש' כאן מין בשאינו מינו שהרי הנבלה נוהג טעם במים ויודע בכירור שהיה רוב בחתיכת היתר נגד החתיכה האסורה יש' אסורין שהרי יש' כאן ספק דאורייתא אם היה בו ס'

חכמת הלכות תערובת כלל ג"א שער או"ה אדם

ס' כיון שיש כאן ג"כ מבש"מ (ע"י סי' ל"ח נס"ך ס"ק ח') ויש מתירין דאמרינן סלק את שאינו מינו כמו שאינו ומינו רבה עליו ומבטלו שהרי כשם שהנבלה פולטת כך הכשרות פולטות וא"כ ח"כ כשפולט הנבלה יש רוב מן פליטת ההיתר המבטל פליטת האיסור ברוב מן התירה ואין צריך ס' אלא מדרבנן והוי ספק דרבנן (ע"י ע"ז ס"ס וכו"פ ס"ס ולי ל"ע דמאן יימר שתיכף פלטו גם ההיתר שמה קדמה הנבילה לפלוט ואם כן יש כאן צדונו איסור תורה או שמה פלגה הנבילה יותר ונהייתר וא"כ לא נחטטל אפי' מן התורה) ובהפסד מרובה וצורך מצוה יש להקל:

(טו) ודוקא שהספק הוא בענין שכתבנו שא"א לידע מהמת שנשפך או נאבד או שלא ידע כמה הניח בקדירה שאין אדם בעולם שידע זה אבל אם הוא לפנינו אלא שאינו בקיא לשער אם יש בו ס' זה לא נקרא ספק כלל דדעת שוטים הוא זה שמי שהוא בקיא יכול לשער ואפילו באיסור דרבנן לא מהני ספק זה ואסור (סעיף ג')

(יז) ודוקא בלה במין במינו גזרו להצריך ס' כיון דבאינו מינו צריך ס' מה"ת מהמת הטעם אבל יבש ביבש מין במינו שכנגדו במין שאינו מינו מה"ת גם כן בטל ברוב שהרי כשיאכל ביובש ליכא טעם ולכן במב"מ לא גזרו והניחו על דין תורה שיבטל ברוב ומדינא מותר לאדם אחד לאכול כולו. ובלבד שלא יאכל כל הג' כבת דאז אוכל האיסור בודאי ואע"פ שנתבטל מ"מ אסור שהרי אוכל בודאי האיסור אבל כשאוכל אותם אחד אחד או אפי' ב' בפעם א' אמרינן שכולם היתר ואח"כ כשאוכל השלישי אנו אומרים שכבר נאכל האיסור והוה ההיתר והוה מדינא אבל ראוי לנהוג כאותן הפוסקים שאדם אחד לא יאכל כל הג' אלא ב' בני אדם שכל אחד יוכל לתלות האיסור בהבירו ויש מחמירין עוד להשליך אחת מהן או ליתן לנכרי בכדי לתלות שהישראל אוכל רק ההיתר (סי' ק"ע):

(יח) ודוקא בשרוצה לאכלן כך ביובש אבל אסור לבשלן יחד דא"כ יהזור להיות בלה ביבש אבל מותר להרבות עליהן כדי שיעור ס' ולבשלן ואין בו משום מבטל איסור לכתחלה כיון שכל אחד בפ"ע מותר ואם לא הוסיף ובשלן כך קודם שנודע התערובת ואז לא שייך לומר שנתבטל דביטול לא שייך אלא אם יודע שיש כאן תערובת אבל שאינו יודע כלל מתערובת מה שייך ביטול (הס"ך נס"י ק"ט ס"ק י"ג כתב דמה"ת לא צטל וכ"כ הפ"ח ס"ס והמנ"י כת"מ כלל ל"ט צדונו חמה על הס"ך וכחצ דנח"ס ס"פ ג"ה מנואל להדיא דאינו חלל מדרבנן ואינו מוכרח דמנ"כ ס"ס הר"ס ומדרבנן החמירו צמ"מ שנתבטל קודם שנודע התערובת להלכין ס' הוא סגור דהאי מדרבנן קאי על קודם שנודע כי וצמ"מ כוונת הר"ס י"ל דנעינן ס' הוא מדרבנן ע"ס צמ"מ) ולכן לכ"ע דינו כאלו נפל איסור יבש בקדירה וצריך ס' נגד האיסור כמו שמבואר ואפילו לאכלן כל אחד ואחד בפני עצמו ואפילו ג' בני אדם אסור:

(יט) ואם קודם שנודע התערובת בשלן בב' קדרות כיון שלא נתבטל האיסור שניהם אסורות שהרי לא ידעינן באיזה קדרה הוא האיסור (ומנ"מ אם נודע לו צמ"מ הנבטל אם הם של אדם אחד ולאויז לעכנן כדלקמן כלל ס"ד סימן י"א מלטרפין) אבל אם בשלן בב' קדרות אחר שידע התערובת וא"כ עכ"פ נתבטלו הן התורה וגם מדרבנן ברוב אלא שאסור לבשלן יחד משום שיהזור להיות איסור נבלל וא"כ כיון שבשלן בב' קדרות דלא חזר להיות איסור נבלל אף דהוי ספיקא הוי ספק דרבנן ולקולא (ס"ך ס"ס).

(כ) ואם כבר נודע התערובת ובשלן בקדרה אחת י"א דאפי"ה אסור ודינו שוה לבשלן קודם שנודע התערובת (נשנ"ח) וי"א דכיון דכבר נודע התערובת והוי האסור להיות היתר מה"ת וגם מדרבנן לכן אע"ג שבשלן יחד אין הפליטה אוסרת ומותר לאכול התבשיל. וההתיבות דינן כמו קודם ביטול (נח"ס) ובמקום הפסד יש לסמוך להתיר (ס"ס סק"י ק"ע) (ואפילו לצטלן לכתחלה כ"כ נהדיא צמ"מ וצמ"מ ס"י תמ"ז ס"ק י"א וצ"מ צמ"מ ס"י ל"ג):

(כא) איהו דבר שנקרא יבש כל שאינו נבלל והאיסור עומד בעצמו אלא שנתערב עם ההיתר עד שאינו כבירו כגון הטיס בהטים ואפילו כאורו ושומשמן שהרי אינם נבללים והתיבת איסור שנתבשלה עם התיבות וזוהר אפי' ע"י משקים

145 חכמת הלכות תערובת כלל ג'א שער א"ה אדם

או מים דאע"ג דהרוטב מקרי לה בלח שהרי מתערב יפה מ"מ החתיכות נקראו יבש אפילו יהיו קטנים שבקטניה והחתיכות עם הרוטב נקרא לה ביבש. ולח בלח הוא במקום שגוף האיסור או טעמו שמתערב ונבלל יפה עם ההיתר באופן שבכל חלק מן התערובת אפילו בדבר מועט יש שם א"ה מעורבין יחד כגון יין ביין ושמן בשמן ומים במים וכיוצא בו וכן הרוטב שנתבשל בו איסור והיתר הרוטב מקרי לה בלח וכן כל כיוצא בו (פ"ח סימן ק"ט):

(כב) ביצים עם ביצים אם הם שלימים מקרי יבש ביבש ואם הם שבורים ההלכות שהם דקים ומתערבים יפה יהיו לח בלח וההלמונים דכל חד וחד להוד קאי מקרי יבש ביבש ואם הם פרופים יחד הוא לח בלח (פ"ח ס"ס) עיין כלל כ"ט וכלל ל"ה:

(כג) קמח בקמח דעת האחרונים דמקרי לה בלח (ואין לומר דדוקא כשנתמך יחד דאז נחמת המחינה מתערב יפה מה שאין כן כשמתערב כך קמח בקמח דאפשר דלכ"ע הוי יבש צינע ז"ל טהרי הסוגי"ג זל"ח סי' קל"ח הניח לאיה מני מנחות שלא נקמנו טי' וס"ס מייירי שנתערב קמח בקמח זל"ח מחינה וכן מוכח צפסקים דף מ"ד בחוספות ד"ה חיתניה וכ"כ הט"ז זל"ח סי' תכ"ג) ומ"מ במקום הפ"מ במין במינו יש לסמוך ע"ד רמב"ם דס"ל דהוי יבש ביבש שהרי אפילו לדעת הפוסקים דהוי לח בלח מה"ת נמי בטל ברוב כד"ן מב"מ (סי' ק"ט זכו"פ וכ"כ פ"ח זל"ח סי' תנ"ז סעי' ט'):

(כד) וג"ל דעיסה הגילוושה מקמח ומי ביצים הוי ג"כ לח בלח ונ"מ דבהפ"מ ל"א חנ"ג וא"כ אם יש י"ס בין הכל דהיינו הקמח והרוטב והתבשיל הכל מצטרף לבטל הביצה שמצא בה פיפת דם או שנולדה ב"ט ואפשר דל"א גם בזה אפשר לסוהטו אסור ובמקום הפ"מ או סעודת מצוה יש לסמוך על הפוסקים דאף אפשר לסוהטו ל"א באיסור דרבנן. אך הגאון בעל חוות דעת אמר לי שדעתו לאסור אפשר לסוהטו ומי שלבו שלם ויודע להכריע יכריע:

(כה) כל האיסורין שבטלין בס' אוליין לענין מבשאל"מ ומב"מ בתר טעמא דאם הם הלוקים בטעמן אע"פ שיש להם שם אחד כגון התיכת בשר שור עם חתיכת בשר כבש ותרנגולת וכיוצא בו אע"פ שהכל נקרא בשר מ"מ כיון שחלוקין בטעמן הוי מין בשאינו מינו לכל הדינים שכתבנו ובשר ולב וכבד וכחל הפ"ח כתב בפשיטות דהכל מין אחד הוא בטעמא דאע"ג דקצת יש שינוי טעם באחד מהבירו מ"מ הוי מין במינו בין לענין טעמא ובין לענין שמא וצ"ע (ועיין דינים אלו זכ"י ופ"ח סי' ל"ח וזכ"ך ס"ק ו') ובשר שמן וחלב הוא מין במינו אבל בשר כהוש וחלב הוי מין בשאינו מינו:

(כו) אבל כל איסור שאינו בטל בס' כדבר שיש לו מתירין וערלה וחדש וכיוצא בו דאפילו באלף לא בטלי אם נתערבו במינן באלו אוליין בתר שמא דוקא שאם יש להם שם אחד אע"פ שחלוקין בטעמן הוי מין במינו ואם יש להם ב' שמות אע"פ שיש להם טעם א' הוי מין בשאינו מינו (ט"ך ס"ס):

(כז) איסור שנתבטל כגון שהיה ס' כנגדו והורז ונפל לתוכו התיכת איסור אחרת מאותו מין כגון שנפל לקידרה התיכת נבלה והיה ס' כנגדו והורז ונפל לתוכו חתיכת נבלה אחרת ממין ראשון כגון ששניהם מין בשר א' או שניהם חלב וכיוצא בו חוזר וניעור גם איסור ראשון וצריך שיהיה בתבשיל לבטל ב' החתיכות ולא אמרינן הרי הראשון כבר נחבטל ונעשה היתר וא"כ לא יצטרך רק ס' נגד החתיכה השניה (ל"ט סעיף ו' זכ"ה) (ולפי' מין צמינו זל"ח כיון שכנגדו צמאינו מינו ניכר הטעם ט"ך ס"ק כ"ח):

(כח) ולא מבעיא בלח שודאי חוזר וניעור שהרי כל זמן שמרגישין הטעם ל"ש ביטול וכיון שכנגדו במין בשאי"מ כרגישין הטעם של האיסור צריך ב"ס ס' לבטל טעם שניהם אלא אפילו יבש ביבש דאין שם טעם אפ"ה חוזר וניעור. ולא מבעיא קודם שנודע לו מן התערובת דאז לא נתבטל כמו שנתבאר לעיל סי' י"ח אלא אפילו אם כבר נודע לו התערובת והוא יבש ביבש ייבטל כבר מה"ת וגם מדרבנן דאפילו אם בשלן יחד כותר כדלעיל סימן כ' אפ"ה אסור שהרי אם יכיר האיסור לאהרן... (ולפי' מה"ת אסור דלא נהפך האיסור להיתר אלא כל

146 חכמת הלכות תערובת כלל נ"א נ"ב שער או"ה אדם

כל זמן שאינו ניכר וכיון שנתוסף עליו איסור ה"ז כאלו הוכר האיסור ולכן אסור (ט"ס) וע"ש בש"ך ס"ק כ"א דדעתו להקל בהם"ם במב"ם כיבש לאהר שנודע:

(כ"ט) בד"א ב"י מיני איסורים מאיסור אחד כגון נבילה ונבילה וחלב וחלב וכיוצא בו אבל ב' מיני איסורים שמשונים בטעמם כגון קדירה שיש בה נ"ש זיתים של היתר ונפל לתוכה כזית דם וכזית חלב (להפוסקים חנ"נ מיידי צנת חמת דוקא. ולהפוסקים דנשאר איסורין ל"א חנ"נ מפילו צנה חמת ז"ה) וכן קדירה שיש בה נ"ש זיתים או ירקות או כיוצא בה תפלו לתוכה כזית בשר וכזית גבינה אפילו בזה אחר זה לכ"ע (דנזה לא סייך חנ"נ כדלעיל כלל מ"ד) בכ"ז לא אמרינן חוזר וניעור אלא אדרבה כל אחד מצטרף להיתר ומבטל איסור השני דכיון דטעם דם וחלב או בשר וגבינה אינם שוין הרי נתבטל טעם הגבינה או הבשר בס' וטעם הדם או ההלב בס' דמה לי אם ההיתר מבטל טעם האיסור או האיסור מבטל טעם האיסור רק שיתבטל טעם האיסורין ולא יהא בהם כח ליתן טעם בהיתר (סימן נ"ח סעיף ט')

(ל) וכן קדירה שיש בה כ"ט זיתים של היתר ונפל לתוכה כזית דם ובקדירה אהרת יש בה ל' זיתים של היתר ונפל לתוכה כזית חלב ונתערבו ב' הקדירות בשונג דכל אחד מצטרף לבטל את חברו והכל מותר ואפילו להסוברים חנ"נ משכחת לה בלח בלח בהפסד מרובה כדלעיל כלל מ"ד ס"י ט' או שנתערבו קודם שנודע התערובת ובהפסד מרובה דלא אמרינן חנ"נ כמבואר שם ס"י י' (ט"ס ונש"ך ס"ק ל"ד):

(לא) בד"א שאיסורים מבטלים זה את זה דוקא בשהם ב' מיני איסורים וחלוקין בטעמן אבל אם הם שוין בטעמן אע"פ שחלוקין האיסורים כגון כזית בשר פרפה וכזית בשר נבילה אינן מבטלין זה"ז אלא אדרבה מצטרפין זה עם זה וצריך שיהא בקדירה ס' לבטל שניהם כיון שטעמן שוה וגם אמרינן חוזר וניעור (ט"ס נש"ך נסופו):

(לב) כשם שאיסורים מבטלים זה את זה כך היתר מבטל היתר כגון שנפל כזית חלב לס' זיתים של מים הרי נתבטל החלב במים ומותר ליתן מן המים לקדירה של בשר. ודוקא בדיעבד שכבר נפל אבל לכתחלה אסור לערב חלב במים כדי לבשל עם בשר דכיון שכוונתו לכך הוי כמבטל איסור לכתחלה (סימן נ"ט סעיף ו'). דין כף חדש שניער בה קדירה נתבאר לעיל כלל מ"ח ודין דבר דעביד לטעמא מבואר לקמן כלל נ"ג:

כלל נ"ב. כיצד משערין לבטל איסור ואין מבטלין איסור לכתחלה (סימן נ"ט):

(א) כל מה שאסרה תורה לא אסרה אלא מידי דבר אכילה כדכתיב לא תאכלו כל נבלה וכן כל האיסורין ולכן העצמות בין עצמות נבלה או פרפה או שאר איסורים הקשים שאין בהם שום לחלולית מותרין דכעצם בעלמא הם ולכן התיבת איסור שיש בו בשר ועצמית שנפלה לקדירה של היתר אם הם עצמות רכות וכן המוח שבעצמות אפילו יבישות נחשבין כדין בשר וצריך ס' אף כנגדן אבל העצם הקשה של איסור כיון שאין בו לחלולית לא מבעי' שאינו מצטרף לאיסור כיון שאין בו לחלולית כמה לאסור אלא אדרבה מצטרף להיתר לבטל בשר האיסור שעכ"פ על ידי הבישול בילע מבשר האיסור ומב"ש שעצמות ההיתר מצטרפין להיתר לבטל האיסור כן סתם הב"י בש"ע אבל אנו נוהגין ע"פ הכרעת רמ"א דאין מצטרפין עצמות איסור לבטל האיסור ומ"ס אין צריך לבטל האיסור. ומ"ס במקום הפסד יש להקל כי העיקר כדעת הש"ע. ואע"פ דקיימא לן דבאיסור דבוק אמרינן התיבה נעשית נבילה וא"כ ה"נ נימא דעכ"פ העצמות הדבוקין בבשר הנבילה קבלו טעם תהלה ונעשות נבלה שאני עצמות שיש להם דין כלי עצם דאפשר להפריד האיסור ע"י הגעלה ודומין לכלי מתכת וע"ן דלא אמרינן חנ"נ כמבואר כלל מ"ד סימן י"ה (סימן נ"ט):

חכמת הלכות תערוכת כלל נ"ב שער אר"ה אדם 147

(ב) בדי"א כשהחתיכה של נבלה עם העצם היה חי ולא נתבשל תחלה אבל אם נתבשל תחלה הרי כבר בלע העצם מן הנבלה וכיון דלא ידעינן כמה בלע צריך ס' נגד הכל בין בשר ובין עצם (סס) (ואם ננלח עמו לריק ס' נגד סקליפת דמליחה אינו מנליע בכלי יומר מכדי קליפה כדליתא נס"י ל"ח סעיף ד):

(ג) לעולם משערינן ס' נגד האיסור כמו שהוא בא לפנינו אע"פ שהיה בהיתר יותר מתחלה ונתמעט בבישולו ונבלע בקדרה. אפילו במכ"ם דבטל ברוב מה"ת. דאם נשער כמה שבלע הקדרה יבא מזה כמה ממשולים ואסור לשער ע"פ משקל שישקול האיסור וההיתר כי יש דבר שבטבע קל ויש שבטבע כבד והסתיר ע"י משקל מאכיל טרפות אלא ישער מאומד (סס ונפ"ח) וז"ל הפ"ח בס"י צ' סק"ז ולענין דינא איסור שנפל לתוך היתר אלא שלא נודע שיעורו בשעת הנפילה או שנודע שיעורו אלא שלא נודע אם היה בהיתר ס' כדי לבטלו אסור הכל אף שיש לפנינו ס' בהיתר נגד האיסור המצומק משום דלא ידעינן כמה היה האיסור וכמה נטחה מגופו אם מעט ואם הרבה ולא מיבעיא בחלב שדרכו להיות נימוח אלא אף בשאר איסורין כגון בשר נבלה ודג כמא וכיוצא אמרינן שהיה גדול ונצטמק הרבה מכמו שהיה ולפיכך אסור הכל אם לא שבאומדנא יש ס' לפי מה שהיה יכול להיות גדול וכן כל כיוצא בזה. ואם בשעה שנפל האיסור היה נודע שהיה בהיתר ס' כדי לבטלו ל"ט אם יש עכשיו ס' נמי בהיתר נגד האיסור המצומק הכא לפנינו דפשיטא דהכל מותר אלא אפי' בשאין האיסור בעין דליכא למיקם עלה דמילתא מעמידין הדבר על חזקתו ומסתמא אמרינן דכי היכי שנתמעט מן ההיתר כן נתמעט מן האיסור לפי חשבון אבל אם בשעת נפילת האיסור לא היה בהיתר ס' כדי לבטלו אע"פ שנצטמק האיסור ביותר ויש עכשיו ס' בהיתר כדי לבטלו הדבר פשוט שאסור הכל. וז"ל כשהיה ס' בהיתר בשעת נפילת האיסור ואח"כ נצטמק מן ההיתר הרבה יותר מס' לערך מה שנצטמק מן האיסור או שלא נצטמק האיסור באופן שאין בהיתר ס' עכשיו נגד האיסור אזלינן בחר השתא וחר האיסור לאסור הכל ולית לן למימר שנתמעט האיסור ע"פ חשבון אלא בדלא מצינן לברורי אבל כי חזינן שלא נתמעט לפי חשבון לית לן לאקולי ולומר שנפחת מן ההיתר דלהחמיר אמרינן הכי לא להקל והכל אסור וסידו אף בידעינן דבשעת נפילת האיסור היה ס' בהיתר נגדו אי איסורא איתא בעין לא סמכינן אחזקה ולומר שנתמעט לפי חשבון דבמקום דאיכא לברורי לא סמכינן אחזקה ואי ליכא השתא ס' ל"ט שנאסור כ"ט שבתוך הקדירה אלא אף הקדירה עצמה אסורה שאע"פ שהיא בלועה מהיתר לערך ס' יותר מהאיסור מ"ט הרי בלעה מהתכשיל אחר שנאסר ונאסרה עכ"ל הפ"ח:

(ד) דין עצם קשה הלול שנמצא בחלב וספק אם היה בו מוח או לא עיין בשער חזקה ס' מ"ג:

(ה) יש מן האחרונים שכתב שיעור ס' נגד כף קטן וגדול ואין לסמוך ע"ז כלל כי הם כתבו לפי הכפות שבמקומותיהם. והכפות נשתנו ע"פ המקומות לפי עובים כי אני שערת בכה הפרור של מדינות ליטא ע"פ השיעור כדין לתחוב בכלי מים ומצאתי שהוא שיעור רבע קווארט וכף של עץ שאוכלים עמו הקטנים צריך שיעור ג' קווארט נגדו והגדולים צריך ה' קווארט והעיקר שצריך לשער לפי הכף:

(ו) אסור לבטל איסור לכתחילה (לכאז"ד אסור נס"ח ולכונן פוסקים אינו חלף נדבנן). אפי' נפל כבר איסור להיתר ואין בו שיעור לבטלו אסור להוסיף עליו וכ"ש דאסור לערב לכתחילה איסור בהיתר לבטלו והו' באיסורי תורה אבל באיסורי דרבנן לכתחילה אסור לערבם ולבטלם אפי' בדבר שאין לו עיקר מה"ת אבל בדיעבר שנפל מעצמו ואין בהיתר לבטלו מותר להוסיף עליו עד ס' ולבטלו והו' דעת המהבר בש"ע ס' צ"ט:

(ז) אבל אנו נמי שכיח אחר דמ"א אפי' אם כבר נפל אסור להוסיף ולבטלו אפי' בדבר שעיקרו מדרבנן. ובכל מקום שאסור לבטל ולהוסיף אם עשה בן בשוגג מותר ואם במזיד אסור לבטל ולבני ביתו אם הוא שלו וכן למי שנתבטל בשבילו אם ידע זה שנתבטל עבורו וניחא ליה אפי' לא צוה אותו לבטלו דאי שרית ליה אם ידע זה שנתבטל בשבילו הישיג דילמא אתא למימר לנכרי שיבטלנו אבל אם לא

148 חכמת הלכות תערובת כלל נ"ב נ"ג שער או"ה אדם

לא היה שלו וגם לא נתכוון לבטל בשביל עצמו שרי לבטל דכיון שבשביל עצמו לא נתכוון וגם אינו שלו ולמי שנתכוון לבטלו אסור א"כ לא אהני מעשיו הרעים וכן אם הוא שלו וביטל בשביל אחר והאחר לא ידע מזה כלל מותר להמתבטל. ובמקום האיסור אסור למכרו לישראל אחר אם הישראל נותן ביוקר מן הנכרי אלא יתנו בחנם או באותן הדמים שנותן הנכרי (ל"ט) (ורמ"ל והט"ז נס"י ל"ט ס"ק י"ג פסקו כדעת הנ"ל ע"כ כיון שנהגו כדעת רמ"א חלילה להקל חבל אם הוסיף כדיעבד מסמכת ספקר סמוכת לעשות כן יש להקל):

(ח) הא דאין מבטלין איסור דוקא במקום שיש איסור בכירור אבל אם אפשר דאין כאן איסור כלל מותר ולפיכך היטין מתולעים מותר לטחנן ברחים גדולים דאפשר שיברחו התולעים מקול הרחים (ס"י פ"ד נס"ך ס"ק מ' ונס"י ל"ג ס"ק מ') ועיין כלל ל"ח ס"י ב':

(ט) ואפי' באיסור ברור דוקא במקום שמתכוין לבטל האיסור אבל אם אין כוונתו לכך כגון דבש שנפלו בו נמלים מותר להטמו עד שיהי' ניתוך ויסגנו כיון שאין כוונתו אלא לחקן הדבש וכן הישים המתולעים מותר לטחנן אפי' ברחיים של יד כיון שאין כוונתו לבטל וכן הישי' שיש בו מצומהים ויש בו ס' מותר לטחנן קודם פסח (ס"י פ"ד ונל"ס ס"י מ"ג). דין אם נתוסף היתר על האיסור נתבאר לעיל כלל ס"ד ס"י י':

(י) אם נבלע איסור מועט לתוך כלי כשר אם דרכו של אותו כלי להשתמש בו בשפע היתר מותר להשתמש בו לכתחלה ואין כאן משום אין מבטלין איסור כיון שהאיסור מועט וא"א לבא לידי נתינת טעם אבל אם נבלע בכלי שדרכו להשתמש לעתים בדבר מועט כקערה וכיוצא בה אסור להשתמש אפי' בשפע גזירה שמא ישתמש בה בדבר מועט ויבא לידי נתינת טעם (ס"י ל"ט סעיף ז') וכל האחרונים חלקו ע"ז ומ"מ בדבר שהוא פונם לכ"ע מותר (ט"ז ע"ס):

(יא) אם אין כוונתו לבטל אלא לחקן איזה דבר כגון יין לבן שהוכחה מראיתו שמשמיטין לתוכו חלב כהמה לתקנו אם נתנו בו כ"כ עד שיש ביין ס' לבטלו מותר כיון דאין כוונתו לבטל וגם לא שייד לגזור שמא ישתה עם בשר דאפי' לכתחלה מותר כיון שכבר נתבטל אבל אם אין ביין ס' לבטל החלב אסור דגזרינן שמא ישתה אותו עם בשר וכן הדין אם מתקנו בחלב חמה לענין פסח (נמ"א סימן מנ"ז ס"ק ה):

כלל נ"ג. דין דברים שאינם מתבטלים כגון בע"ח ובריה וחתי' הר"ל ודשיל"מ ודבר המעמיד (סימן ק' ק"א ק"ב):

(א) אלו דברים שאינם מתבטלים אפי' באלף. בריה. והתי' הראויה להתכבד. ודברים ההשובים בכל מקום והן ז' דברים. או שהוא חשוב באותו מקום. וי"א כל דבר שבמנין חשוב ולא בטיל. ודבר שיש לו מתירין כגון ביצה שנולדה בשבת וי"ט. והדש. ונדרים וכיוצא בו. ודבר שנעשה לטעם. ודבר המעמיד. ואיסור הנכר וקבוע במקומו. כל אלו אוסרין תערובתן אפי' א' באלף:

(ב) כל אלו שאינם בטילים אינו אלא מדרבנן דמה"ח הכל בטל כדכתיב אחרי רבים להטות אלא דהבטים החמירו בדברים אלו לפיכך אם נסתפק בהן אזלינן לקולא דהוי ספק דרבנן ודוקא ספק שהיא בריה ספק אינה בריה וכן ספק חתיכה הראויה להתכבד או לא וכן בכלום אבל אם היא ודאי בריה או ההר"ל או כיוצא בו אלא שהוא ספק איסור לא בטיל (ט"ז ס"י ק' ס"ק א' וס"ך ס"י ק"א ס"ק ב'):

(ג) בריה כיצד כל שיש בו ד' תנאים (ח) שיש בו חיות (ז) ואסור מתהילת ברייתו. (ג) ושם יחלק אין שמו עליו (ד) ולא הסר ממנו כלום אלא הוא בשלימות כמו שנברא נקרא ברי' ולפיכך נטלה וישאר כל השרצים ועוף טבא וגי' הנשה שעל הקף דהיינו כרוחב ד' אצבעות ביטור הגדול ובכביש קטן ב' אצבעות ואבר מן החי וביצה שיש בה אפרוח וכיוצא בהן נקראו בריה אבל עוף טהור שנהנבלה בין בישיבה ובין שמתה או שנמרפה אינו בריה שאין איסור זה של גבלה מתהילת ברייתו ועוד שאם תחלק עדיין שמו עליו שכל חתיכה והתיכה נקרא גבלה שנבלה אינו שם העצם אבל כל אלו אם יחלקם אין שם עליהם אלא

אלא נקרא חתיכת עוף שמא דעוף הוא שם העצם וכן כולם ולכן חלב נמי אינו בריה שכל חתיכה וחתיכה נקרא חלב וכן ביצה שיש בה מים דם אינה בריה שעדיין אין בה חיות וכן אם נחסר ממנו כלום אפי' רגל קטן מן הגמלה אינה בריה נב' וכן אם הוא מרוסק עד שנאבדה צורתה אע"פ שלא חסר ממנה כלום (סימן ק' וכן צריכה שנקמחה בטל חשינותה ממנה כ"פ אר"ם כלל כ"ה ססי' ז' וכלל ל"ז ססי' ו' דל"ח כפ"ח כסי' ק"ח וק"ג) נב' ואבר מן החי דהוי ברי' דוקא בשהורים אבל טבחה ועוף שמאים אבר מהן לא מקרי בריה (ס"ד סימן ס"ז ס"ק ז' ופ"ח ע"ס):
 (ד) דבר שהוא ברי' שנחבשל עם ההיתר אם אינו מכירה הכל אסור והיושב אם יש בו ס' נגד האיסור יסנן ואם מכירה זורקה והכל מותר אם יש בהם ס' ונגד הנשה אין פעמו אסור דאין בגידין בנ"ש אבל שמנו אסור וצריך ס' נגדו להתיר הרוטב ואם נמלח הגוד ואינו ניכר צריך ג"כ ס' כנגדו שאע"פ שהוא כעץ התורה אסרתו (ס"י ק'):
 (ה) קדרה של מרק שנפל בה ברי' יסנן ואם אי אפשר למצוא אותה אף ע"י סינון אסור הכל (ע"ס) ועיין כלל נ"א ס"י א' ב' (ע"ס):

(ו) חתיכה הראויה להתכבד כיצד אפילו היא אסורה בהנאה כגון חתיכת בשר שנפל עליו חלב ונאסרה בהנאה כיון שאם תתבטל היתה מותר' וראויה להתכבד ואם נתערבה חתיכה זו בחתיכות אחרות כולן אסורים בהנאה אלא ימכרם לנכרי הו"ך מדמי איסור שבה ואפי' אינה אסורה רק מדרבנן אינה בשילה ואם היא ספק אם ראוי להתכבד או לא אפי' הוא איסור מה"ת אולינן לקולא (ס"י ק"ח):

(ז) אין לו דין חתי' הר"ל אפי"כ אסורה מחמת עצמה כגון נבלה ובשר בחלב שהבשר והחלב נהשב לנוף אחד אבל אם נאסרה מחמת שקבלה טעם מאיסור ולא היה בה ס' לבטלה אפי' לסוברים חנ"ג אין לה דין ההר"ל דמ"מ אין האיסור הנבלע בה חשוב חתיכה ר"ל. ואמ"ו בנ"ב כתב במעשה שאפו בכלי קרעפליך ממולאים בשר ובאותו יום אפו אפי"כ קרעפליך ממולאים בנבינה ונתערבו מהם בשאר קרעפליך אע"פ שמישהו הכלי בשומן וחמאה וה' החמאה בעין וא"כ נאסר כולו מ"מ בטלים ברוב דלא מיקרי חהר"ל דאע"ג דבו"ח הוא איסור מחמת עצמו מ"מ הכא העיקר הוא העיסה וא"כ אין כאן בעיסה אלא הבלוע וא"כ שפיר בטל אלא דאם משהו תחלה בשומן של בשר וא"כ אף ביבש צריך ס' מטעם דאם יבשלם יתן טעם אבל אם היה שומן של עוף וא"כ אינו אלא מדרבנן וא"צ ס' כדלעיל (כלל כ"ח ס"י י"ח). ואפילו חתי' שלא נמלחה אין איסורה מחמת עצמה רק מחמת דם הבלוע בה וכן כל חתי' שלא נאסרה רק כדי קליפה אפילו של בו"ח. ונ"ל דה"ה כדי נשילה במלה שהרי הקליפה והגמילה אינה ראויה להתכבד (ע"ס) ואם הקליפה ר"ל אינה בטלה (ס"ד ס"ק ו'):

(ח) חרנגולת בנוצתה וכבש שלא הפשיטה מעורה כיון שמחוסרין מעשה גדול במלה שהרי עכשיו אינם ראויים להתכבד ואע"פ שאחר שנתערבה הסיר הנוצ' והפשיט העור כיון שבתהילת התערובת נתבטל אינו חוזר וניעור. ונ"ל דדוקא אם מכבד נודע לו התערובת קודם ההפשט אבל א"ל נודע לו התערובת עד לאחר ההפשט אינה בשילה דקודם ידיעה לא שייך ביטול כדלעיל כלל נ"א ס"י י"ח (וכ"כ במסו' רדנ"ז ח"א ס"י רס"ז) (וא"מ כנ"ז ס"י ע"ז כתב דאחוריים טלל ניקר לא הוי מהכ"ל דזה נחשב מחוסר מעשה גדול אע"ג דראוי להתכבד לנכרי זה לא מיקרי מהכ"ל אפי"כ ראוי להתכבד לכל אדם ומ"מ לא החליט זה להיתר בנזר רק שניכף סגורא זו לסניף לשאר סגרות ע"ס) וכן רגלים של עגל וראש של עגל כ"ז שלא נהרכו משערם ורגלי אווזא כ"ז שלא הוחרך עורן מעליהן כמו שרגלין לעשות בשילות אבל אם כבר נהרכו אע"פ שלא נמלו טלפיהן לא השיב מחוסר מעש' גדול והשיבה חר"ל ואפי' לא נמלח עדיין אבל ראש של שור וראש של עופות ורגלי בהמה דקה ונ"ל דה"ה מנסה ורגלי שאר עופות לא השיבי ובטלים ולשון של שור הוי חהר"ל ואווה שהופישט עורו ונתערב ממנו הבטן (סקורין צילק) בק"ק קראקא וגלילותיה ששם הבילק חהר"ל וכן בק"ק ווילנא וגלילותיה שהירך שקורין פאלקע ר"ל כיון שניטל הפארטן שהוא העור לא השיבה עוד חהר"ל (ע' צט"ז ס"י ק"ח) ובדרבנן אולינן לקולא:
 (ט) לרוב הפוסקים וכן פסק הב"י בש"ע דכבש שלם אפילו אם כבר הופשט עורה

חכמת הלכות תערובת כלל נ"ג שער או"ה אדם

עורה וכן חתי גדולה יותר מדאי וכן חתי חיה כ"ז לא נקרא חת"ל שאין דרך ליתן לפני אורת חתי גדולה כ"כ או חיה דבעינן דוקא שיהיה ראוי להתכבד בו כמו שהוא עכשיו ואנו הנמשכין אחר רמ"א קי"ל דאפילו כבש שלם אם הופשט עורה הוי חת"ל שהרי ראוי לתתוך אותו לחתי הר"ל ולבשלו (סס):

(י) שומן הכנתא אין ראוי להתכבד אבל הדרא דכנתא של עגל חשוב ראוי להתכבד אבל שאר בני מעים לא השיבי, והכרבישתא אע"פ שאין מוכרין אותו אלא במנין בשלה כיון דאין אוכלין אותה אלא ע"י מילוי אינה חשובה (ס"י ק"ז ט"ז ס"ק ח') ונ"ל דלפ"י ה"ה עור הצואר של אווז או שאר עופות כיון שאין החשיבות שלהם מצד עצמן אלא מצד המילוי בשלה:

(יא) עור שומן אווזא י"א דהוי חתיכה הראויה להתכבד (ס"י ק"ח סעיף ד') וי"א דאינה ראויה להתכבד (ל"ט זכ"כ הכו"פ) ואינו דומה לחתיכה גדולה דקי"ל דהוי חתיכה הראויה להתכבד דהתם לאחר הבישול יחתוך אותה לחתיכו' ממוצעות שיהא כל אחד ראוי להתכבד משא"כ בעור האווזא כשהיא שלימה ודאי אינה ראוי להתכבד ולאחר שיחתוך אותה לחתיכות קטנות דאז יהי ראוי להתכבד ידוע שאין מוכרין בחתיכה אהת וא"כ כל חתיכה וחתיכה אינה נקראת ראוי להתכבד ובפרט במילתא דרבנן:

(יב) קודקבן של אווזים במדינה זו חשיבא ראויה להתכבד אבל של שאר עופות וכן כל בני מעים אינם ראויים להתכבד וככד של אווזות במקומות שנהשבו ללובן מכה השומן ונמכרים ביוקר ודאי חשיבא ולא בטלה:

(יג) כללו של דבר כל זה תלוי לפי מנהג המקומות שאם חשוב הוא באותו מקום אע"פ שאינו חשוב בשאר מקומות לא בטל ואם אינו חשוב באותו מקום אע"פ שהוא חשוב בשאר המקומות בטל והכל תלוי לפי ראות עיני המורה ואם יש ספק אוליגן לקולא (ט"ז ס"ס ס"ק י"ג):

(יד) חתיכה הר"ל שנחתכה לחתיכות עד שלא נשאר באחת מהן שתהא ר"ל וכן אם נתמעך עד שנאבד צורתו בענין שאינה ר"ל עוד בטל ממנה חשיבותה ובטל ואפי' אם נחתך או נתמעך לאחר שנתערב עם ההיתר ואפי' לאחר שנודע תערובתו אם הוא בענין דלא שייך בו לומר חני"ג כדלעיל כלל נ"א ועיין לקמן כלל ס"ג ס"י י"א ודוקא שנעשה שלא במתכוין אבל אם נתכוין לכך אסור כמבואר בכלל נ"ב וכן הדין בברי' ואין חילוק בין נתערבו במינן ובין שלא במינן דאפילו שלא במינן לא בטיל בין ברי' ובין חתיכה הראויה להתכבד ובחתיכה הר"ל אם נתפרד ממנו ע"י בישול כדרך להתפרד ע"י בישול עדיין נקרא חתיכה הראויה להתכבד (כמ"כ ס"ז ס"ק ק"ח ז"ט מהרי"א ועיין ז"א ס"י ע"ג):

(טו) דבר חשוב כיצד דבר חשוב שנתערב בין במינו ובין שלא במינו (עיין לעיל כלל כ"ח ס"י ס' היכא תמלא סיתערב שלל צמינו) אפי' באלף לא בטל וז' דברים שמנו חכמים שהם חשובים בכל המקומות ואלו הן אגוזי פרך ורמוני בדין וחביות גדולות סתימות אבל קטנות אפי' סתומות או גדולות ופתוחות לא השיבי ובטילין ויש אומרים דביין נסך חביות גדולות ואפי' פתוחות לא בטיל משום חומרא דיין נסך וקליפות תרדין וקלחי ברוב וככרות שלימות בין של בעל הבית ובין של נחתום וכן בעלי חיים בין גדולים ובין קטנים כל אלו חשובים הם ולא בטילים וכן כ"ד שהוא חשוב אצל בני מקום מהמקומות אינו בטל באותו מקום (ס"י ק"י):

(טז) וי"א דכל דבר שבמנין דהיינו שדרכו למנותו תמיד אינו בטל וכבר חמץ שנתערב במצה וכן מצות חלה שניתן לכהן ונתערב בשאר מצות הוי דבר שבמנין ולא בטל (מ"ח נס"י תנ"ז ס"ק מ') וכן ביצת נבלה ושריפה במדינתנו שאין מוכרים ביצים אלא במנין לא בטל (ועיין ז"א ס' סימן תרע"ג לענין נר מנוכה סנתערב) וכל זה דוקא כשהן שלימים אבל אם נשברו או נחתך קצת מהם בטל חשיבותיהו (כדאי' ז"ג דערלה נתפרסו הככרות כו') (ונז"א ס"ס משנע דאפילו נחתך ממנו הוי דבר שבמנין שהרי כתב מ"ה שנמלא זה מטה כו' וחתכו ממנה כו' דנטלה משום דאין איסורו מחמת עצמו משנע דאלי' היה מחמת עצמו לא בטיל ונ"ל שנחתך ממנו רק מעט דאעפ"כ עדיין נמכר צמנין) וכן בעלי חיים ששחטו בטל חשיבותן (ק"י):

(יז) לפיכך ספק דרוסה שנתערב באחרים ונשחטו מהם בשוגג אפילו אחר

שנדע

151 חכמת הלכות תערובת כלל ג"כ שער אר"ה אדם

שנודע התערובת מותר והשאר אסור ואם נשהו כולן כולן מותרין כן הדין בחהר"ל וע"ל בדין קבוע סימן י"א. ודוקא בעלי היים קטנים שאינם ראויים להתכבד אחר שחיטה ואם נודע התערובת קודם שהופשט עורה או קודם שניטל נוצתה אפילו לגדולים נמי בשילה ביון שמחוסרין מעשה גדול אינו חשוב לא דבר שבמנין ולא התיבה הראויה להתכבד כדלעיל (סימן ק"ח נס"ך ס"ק ז' ועיין נסיון ק"י נס"ך ס"ק י"ג):

(יח) הא דדבר חשוב אינו בטל ג"כ אינו אלא מדרבנן לפיכך אם יש בו ספק אם הוא דבר חשוב או לא אולין לקולא כדלעיל סימן ב':

(יט) (סימן ק"ג) דבר שיש לו מתירין כיצד כל דבר שיש לו מתירין כגון ביצה שנולדה ב"ט דאפשר שיאכלנה למחר וכן חדש שאפשר שימתין עד לאחר פסח וכן נדרים שיכול לשאול על נדרו וכיוצא בהן אפילו נתערבה באחרות מה"ט בטל ברוב אלא דהכמים החמירו ואמרו דלא יתבטל אפילו באלף וכן אפילו ספק אם הוא דבר שיש לו מתירין כגון ביצה ספק אם נולדה ב"ט או לא אע"ג דקיי"ל ספק דרבנן לקולא בדשיל"ט אסור דלמה יאכלנו באיסור ימתין עד שעת היתרו ויאכלנו בהיתר ואפי' ספק ספיקא בדבר שיש לו מתירין יש מחמירין וכ"ש בשבטל א' לים דבשאר איסורין אני אומר דהאיסור נפל כדלקמן כלל ס"ג סי' י' אבל בדשיל"ט לא תלינן וכן נוהגין אם לא לצורך או בהש"ס (ועיין נס"י ק"י נסוף סעיף ח' ונש"ך ס"ס ונח"ח סי' תל"ז סעיף ד' ונח"ח ס"ס) וביצה ספק אם נולדה ב"ט או בחול ונתערבה באחרות אפי' להמתירין ס"ס בדבר שיל"ט הבא נרע טפי דהוי ספק אחד כגופו וספק אחד בתערובת ד"א דלא הוי ס"ס ולכן ב"ט אחר שבת ונולדה ב"ט דאו אם ודאי נולדה ב"ט אסורה הביצה מן התורה ולכן אפילו בספק אם נולדה היום אסור וב"ט דעלמא אין להתיר כי אם לצורך גדול (עיין נח"ח תקי"ג נח"ח סקי"ד ויש ס"ס ע"ס מ"ס סכתנן ס"ס מיידי נח"ח ל"ל נ"ט אחר טנת ועיין נ"ד סי' ק"י):

(כ) בד"א דדבר שיל"ט לא בטל דוקא שנתערב במינו אבל אם נתערב שלא במינו בטל. ואינו דומה לבריה ורהר"ל דאין חילוק אם נתערב במינו או שלא במינו שאני הבא דאין ההשיבות מצד האיסור עצמו אלא מאחר שידע לו היתר אה"כ לא רצו חכמים להתבטל וכל שנתערב שלא במינו אין ההיתר נקרא על שם דבר האיסור אלא על שם דבר שנתערב בו והוי כמו שאין לו מתירין (ס"ך ס"ק ד'). ומין במינו לענין זה הוא כשהן שוין בשמא שיש להם שם אחד אע"ג שאינן שוין בטעמן ה"ל מין במינו ואם יש להם ב' שמות אע"פ שמעמן אחד הוי מין בשאינו מינו (כמו שנתבאר לעיל כלל כ"א סי' כ"ו):

(כא) לפיכך ביצה שנולדה ב"ט ונתבטל בשוגג עם תבשיל אם יש ס' כנגדו הכל מותר אפילו נתערבה ונטרפה עם התבשיל ואם הביצה שלימה מסירה וטעמו בטיל דהא דדישיל"ט לא בטיל היינו דוקא כשהאיסור בעין שיש עדיין ממישות האיסור בתערובת אבל טעמו בטיל וכן אם בשל ביצה קלופה עם שאר ביצים ומסירה מסירה והטעם בטל אבל אם נעשה לחזותא וטעמא כגון שלבנו בו טאבל או שמלאוהו בתרנגולת וניכר במראה וטעם דאו הוי כאלו הוא בעין ולא בטיל (עיין נח"ח סי' תקי"ג נח"ח ס"ס) ואע"ג דבמלאוהו בתרנגולת הוי מבשאל"ט כל דבר שבא לתקן זא"ז וכגון מים ומלח בעיסה השיב מב"ט (ס"ך סקי"ו וסלכתי נחזירי כ"ח דכונן פוסקים לא סניכי להו הכי) ובמקום שאין צורך גדול יש להחמיר בדעת האחרונים דאפילו טעמו לבד לא בטיל (עיין נ"ד סי' ק"ג נס"ך ופ"ט):

(כב) ביצה שבורה של ספק טרפה שנתערבה באחרות אע"ג שיש לה מתירין לאחר שחטיל ביצים כדלעיל כלל י"ד מ"ט לא דיינינן לה כדבר שיל"ט ובשילה דלא אמרו דבר שיל"ט אלא כשהמתיר עתיד לבא בודאי כביצה שנולדה ב"ט וחדש או אם המתיר בידו לעשותו בלא הפסד כנדרים דאי בעי מתשיל עליה אבל דבר שאין בידו או אפי' שהוא בידו אלא שצריך להוציא עליו הוצאות או שאינו בודאי שיבוא המתיר אינו בדין דבר שיש לו מתירין (עיין נס"ך ס"ק ז' שהכית נל"ע דלמה כתב י"ח שהרי כן מוכח מסוגיא דנילה וכו' ע"פ נוס"כ הוס' ע"ט ננילה דף ג' ד"ה אהכות נאמרות דפירש"י כ"ח נתערבה נאלף לאיסור עלמנו קאי וע"ט

חכמת הלכות תערובת כלל נ"ג שער או"ה אדם

צמח"ס לולבין דלפ"ז הכי פריך אל"ח ספק סדפה ול"כ ונתעננה ר"ל הודאי עלפה
ה"ל דבר (סיס) [שלין] לו מחילין ול"כ לא קסה מידי קושיית הס"ך):
(כג) ודוקא במקום הפסד גדול או טורה גדול אמרינן כיון שצריך להוציא
הוצאות לא הוי דשיל"מ אבל במקום הפסד מועט כגון כלי שנאסר בכליעת איסור
שנתערב באחרים אע"ג די"א דבטל ברוב כדון יבש ביבש ואין דינן כדשיל"מ
אע"ג שיכול להגעילו לפי שצריך להוציא הוצאות מ"מ כיון שזה הפסד מועט
ומכ"ש שיש לחוש שישתמש באותו כלי בשאינו מינו ואז ניכר האיסור ולא בטל
ולכן נכון להורות לשהות עד שלא יהיו הכלים בני יומן (סס ס"ק ח' וע"ס נפ"ח):
(כד) במקום שאם ימתין עד למחר יתקלקל המאכל אין לו דין דבר שיל"מ
ובטל (סעיף ד'):

(כה) אע"פ שאין איסורו מחמת עצמו אלא מחמת שנבלע (דזה גרע מטעם
סכנר התיכר כל האיסור) ונתערב בו איסור מ"מ נקרא דשיל"מ ולא בטל ואינו דומה
לדלעיל סי' ז' בחתיכה הר"ל דהתם הא דחתיכה הר"ל לא בטל הוא מטעם השיבות
וכיון שהאיסור הבלוע אינו חשוב ולכן בטל אבל בדבר שיל"מ הי"עם דלא בטל
משום שיכול לאכלו בהיתר וא"כ מ"ש אם איסורו מחמת עצמו או מחמת בלוע
ואפ"ה חתיכה שלא נמלחה תוך ג' ימים אע"ג דיש לה היתר דמותרת לצלי מ"מ
בטל דלא מקרי דבר שיל"מ אלא אם יש לה היתר לאותה דבר שהיתה אסורה
תחילה וזו לצלי לא נאסר ולבישול אין לה היתר (סס):

(כו) וכן לא נקרא דבר שיל"מ אלא א"כ הותר למי שנאסר אבל אם נשאר
לאחד לעולם אסור אע"ג שמוותר לאחרים כגון המבשל בשבת במזיד דאסור לו
לעולם לא מקרי דבר שיש לו מתירין (סס):

(כז) כל איסור שלא היה ניכר קודם שנתערב כגון גיגית מלאה ענבים והיה בו
יין צלול קודם השבת אע"פ שגם בשבת יוצא משקה מהענבים כיון שאינו ניכר
קודם שנתערב שהרי תיכף כשיוצא מתערב עם היין שבגיגית בטל ומותר לשותת
הימנו בשבת אע"פ שיש לו מתירין (סס):

(כח) דבר שיש לו מתירין וחוזר ונאסר כגון החמץ בפסח שנתערב י"א דהוי
דבר שיל"מ אם נתערב ביותר מששים דאז אם ישחנו לאחר הפסח חוזר להיות
דמנ"ס פט"ו מהל' מ"ח) וי"א דזה לא מקרי דשיל"מ כיון שאלו היה החמץ בעין
אסור אף לאחר הפסח (למ"מ פ"ח מהל' חמץ) ונ"ל דלכ"ע י"ש או שכר מחדש
שנתערב ביי"ש ושכר ישן לא הוי דשיל"מ כיון דהייב לבער בפסח נ"ך אבל יי"ש
של חדש שנתערב ביי"ש של פסח מקרי מב"מ לדידן דאולינן בתר שטא הוי
דשיל"מ ופשיטא תבואה חדש שנתערב או קמח אפילו של חמץ בשל שעורים
הוי דשיל"מ לדידן כמש"כ תוס' יבמות (ד' פ"ג ע"א ד"ה ר"י) דהוי מב"מ לרבא
דאזיל בתר שטא. ומה שכ' תוס' פסחים (ד' מ"ד ע"א ד"ה איתניני) דהוי מבשא"מ
צ"ל דהתם מרא דשמעתת' הוא אביי דאזיל בתר טעמא. ואפי' היה החדשה לתותה
ונתחמזה כיון שנתערב בשאינה לתותה א"כ מה"ת בטל עכ"פ בששים ומותר
להשהותה בפסח הוי דשיל"מ אבל להיפך שהישנה הוא לתותה אע"פ שהחדשה
שנפל לתוכה אינה לתותה מ"מ אסור להשהותה וא"כ בטל החדש ואע"ג דהלתותה
אינה חמץ ודאי רק ספק וי"ל כיון דהוי ספק בדשיל"מ נמי אסור מ"מ נ"ל כיון
דעכ"פ מחמת ספק אסור להשהותה וא"כ הוי דבר שאל"מ. דין דברים חשובים
שאינם מתבטלים ונאבד או נאכל א' מהם מבואר בדין קבוע כלל ס"ג:

(כט) דבר שנעשה לטעם כיצד כל דבר הריף שאיסורו מצד עצמו ולא מחמת
בלוע אפילו איסור דרבנן כגון תכלין ומלח של הקדש או של עכו"ם
וחומץ של יין נסך שנתערב בתבשיל אינה בטילה אפילו באלף לפי שמסתמא
נותנים טעם אפילו באלף אבל אם ידוע בכירור שאינם נותנים טעם כגון שנפל
קורט אחד של מלח ליורה גדולה בטל וכן כל האסורים אע"ג דלא עבידי לטעמא
אם ידוע או שנרגש טעמו של איסור אסור ולא בטל אלא בכלל איסורים אמרינן
דמסתמא אינם נותנים טעם ביותר מס'. והא דעבידא לטעמא לא בטל אינו אלא
מרבנן דמסתמא ביותר מס' אין לו טעם כעיקר אע"פ שמרגישין קצת הטעם מ"מ

אינו

153 חכמת הלכות תערוכת כלל נ"ג שער או"ה אדם

אינו אלא טעם קלוש (כ"כ או"ה כלל נ"ה נהדיח) ואם אינו ידוע אם מרגישים טעם או לא מותר לסמוך אפילו בזמן הזה על טעימת נכרי במסיה לפי תומו (סי' ל"ח סעיף ט' ונש"ך טס):

(ל) ודוקא דבר חריף מקרי מילתא דעבידא לטעמא אבל שומן וחמאה וכיוצא בהם אע"ג שנתנו אותו לקדירה להטעים את התבשיל אפילו הכי לא מקרי מילתא דעבידא לטעמא (טס נט"ז):

(לא) דבר שנעשה לטעם אם נפל לשאינו מינו דהיינו שחלוק בטעמא אע"פ ששוין בשמן שיש להם שם אחד אפ"ה לא בטיל אבל אם נפל לדבר ששוה בטעמו בטל בס' (ט"ך טס ועיין כו"פ טס):

(לב) מלח הבלוע מדם כגון שנמלח בו בשר ונתנוהו בקדירה או שנתנו בקדירה בשר מלוח בלא הדהה סגי בס' נגד המלח ולא אמרינן דהוי כדבר דעבידא לטעם כיון שאין איסורו מחמת עצמו (סי' ק"ה נסופו):

(לג) דבר המעמיד אפילו באלף לא בטיל שהרי זה כאלו הוא בעיניה וגם זה אינו אלא מדרבנן דמה"ת בטל בס' דיותר מס' טעמו קלוש (עיין נ"ח נסי' תמ"ז ס"ק ע' סכתנ דלעת הטור דמה"ת לא נטיל) ודוקא כשהוא איסור מחמת עצמו כגון המעמיד גבינות בעור קיבת נבלה וטריפה ובהמה מטאה וכן המעמיד בערלה ובשמרי יין נסך ובשמרים של תבואה חדשה וכיוצא בו דאז רואים כאלו האיסור בעין אבל אם אינה אסורה מחמת עצמה אלא שבלעה איסור או אפי' אם העמיד בעור קיבת כשרה ושתן עור הקיבה בחלב ועי"ז העמידה בטיל שפיר בס' כשאר איסורין דמאתר דהעור בפני עצמה היא מותרת ולא נאסר אלא ע"י שקיבלה טעם מחלב דאז נעשית נבלה ונעשה איסור מחמת עצמו וכיון שיש ס' נגד העור וא"כ אין טעם בחלב כלל מן הבשר ולא נקרא בשר בחלב כלל ואע"ג שהעור קיבלה טעם מהלב מ"מ נגד החלב הוא העומד בפני עצמו (סי' פ"ז סעיף י"ג ונש"ך):

ואפי' אי נימא דבשר בחלב ממש שנאסר ע"י בישול חשוב כגופו של איסור ואם העמידו בו אה"כ אסור במשהו מ"מ הכא כיון דלא נאסר אלא ע"י מליחה או כבוס דאינו אלא מדרבנן לא חשוב כגופו של איסור לענין שאסור במשהו (ט"ך ס"ק ר') (וכ"ל דגם לענין מהכ"ל דבעינן דוקא איסור מחמת עצמו וכו"מ חסנין כחיסור מחמת עצמו כמ"כ נש"ע סי' ק"ח סעיף ז' היינו דוקא נז"ח שנאסר ע"י ניסול חבל חס נאסר ע"י כבוס ונליחה לא חסנין כחיסור מחמת עצמו ואין זו דין מהכ"ל):

(לד) וכן אם העמיד בחלב הצלול הנמצא בקיבה ונמלח עמה אפי' מליחה שאינו נאכל מחמת מלהו וגם שהה כשיעור שיתנו על האור וידתיה או שעמד בו מע"ל דנעשה נבלה (כאיתא זרין כבוס) מ"מ אם יש ס' בחלב נגד הצלול מותר מטעם הנזכר. ולדעת הבי"ב בש"ע אפילו לא היה ס' בחלב מותר דאפילו הצלול יצא לו מתורת אוכל ואינו חשוב רק כפרש ושינופת ומותר לבשל בו בשר רק כיון שנמלח או נכבשה עם העור אע"ג שהוא פרש מ"מ קיבלה טעם בשר מהעור ולכן אסור לכתילה להעמיד בו גבינות אפילו בקרוש אבל בדיעבד מותר (ט"ך טס ס"ק כ"ט):

(לה) וכן אפילו לדעת רמ"א אם היה החלב שבקיבה קרושה אינה אוסרת כלום ואפי' בלא ס' מותר בדיעבד דאע"ג דקיבלה טעם בשר אינו דומה לבצלים הבלועים מבשר ונתנן לחלב דבעינן ס' נגד הבשר שהיה בלוע בהם כדאיתא כלל מ"ד דשאני הכא שאין כה בטעם שקבל פרש זה מן העור לכשיחבר אה"כ עם הלב גמור שעושיין ממנה הגבינות שיוליך עמו טעם בישר (ט"ך טס ס"ק ל"ח) (ועיין טס ונה סכתנ נש"ע סנ"י) וא"כ משמע דוקא משום בשר בחלב דלא חשוב לעשותו כבו"ה משמע אבל אם קבלה משאר איסור כגון החלב הקרוש שנמלח עם איסור ואה"כ העמיד עמה גבינה אסור עד ס' דעכ"פ קבלה טעם איסור אבל מליצון שכתב בד"מ והביאו הט"ז ס"ק י"א דטעם הבשר הנבלע בה הוי כפרשא ולפ"ז אף בשאר איסורין מותר (ועיין נונ"י כלל ט' ס"ק ט'):

(לו) ואם היה הקיבה צלול מתהלה ונקרש י"א דלא מקרי קרוש אלא כשמצא כן שנקרש בהי הבהמה אבל צלול אלא שנקרש לאחר שהיטת הבהמה יש לו דין צלול ובהפ"מ יש לסמוך על הפוסקים המתירין דכיון שנקרש עכ"פ הוי כפרש (טס):

(לז) הא דדבר המעמיד לא בטל דוקא כשאין שם דבר המסייע להעמיד אבל אם יש שם ג"כ דבר אחר המסייע להעמיד הוי זהו גורם ומותר וא"צ אלא ס' נגד האיסור ודוקא כשאין באיסור לבד כח להעמיד בלא ההיתר אבל אם יש בו כח להעמיד אף בלא ההיתר כגון שאור של חדש וישן וחמצו בו עיסה וכן שמרים של חדש וישן שנתנו בשכר לא מבעי' כשנפלו שניהם בבת א' דאסור אלא אפי' נפל האיסור לבסוף לאחר שכבר העמיד ההיתר אסור (ע"ט נט"ז ונט"ך ופ"ח ונרמז"ס פט"ז מהל' מ"ח הל' ע"ז) ואע"ג דהוי נטל"ם מ"מ כיון שראוי לחמץ בו עיסות אחרות לא הוי לפגם (למ"ו ע"ס):

(לח) גבינות הגוים אסרו חכמים מפני שמעמידים אותם בעור קיבת שחיטתם שהיא גבלה ואפי' העמידו בעשבים או ממילא אסור דלא פלוג רבנן (סימן קט"ו):

(לט) כל המשקן שדרכו לערב בתוכו יין או חומץ שלהם כיון שעיקרו כך אינו בטל (עיין נ"ז נכ"י נכ"י קל"ד נכ"ס מסו' לטנ"א ונמ"א סי' תמ"ג):

(מ) המהמץ עיסה בשאור של איסור או בשאור ושמרי' של חדש אינו בטל ואין חילוק בין מינו לשאינו מינו דהוי כדבר המעמיד:

(מא) דבר הגעשה לחותא וצבע אם הוא איסור דרבנן מותר ובטיל ובאיסור דאורייתא מותר הנאה לא בטיל דהוי כממשו של איסור (עיין נפ"ח סימן ק"ג סי' ס'):

כלל ג"ד. דין נטל"ם (סימן ק"ג):

(א) כל איסורין שבתורה שנסרחו עד שאינן ראויין עוד לאכילת אדם מותר שנאמר לא תאכלו כל גבלה לגר כו' וקבלו חז"ל דר"ל אם ראויי לגר קרוי גבלה ושאינה ראויי לא קרוי גבלה:

(ב) בד"א בגבלה וכיוצא בו שמתחלה היה משובח ונפגם אבל זבובים ונטלים ושאר שרצים הפגומים מתחלת ברייתן י"א דאפי' נסרחו חייב עליהן שהרי גם מתחלה היה כעפרא בעלמא ואפי"ה אסרה תורה וא"כ ה"ה אם נסרחו (פ"ח סימן ק"ג) וי"א דגם הם אם נסרחו מותר בה (מ"ו נטלכות מ"ח פ"ג עיין פ"ח) ולכ"ע אין אוסרין התבשיל אם נטל"ם כדלקמן סימן י"ב:

(ג) ומאחר שמצינו שהתירה התורה נטל"ם ולכן אפי' איסור שהוא מוטעם ומשובח מצד עצמו אלא שפגם את תערובתו כגון חומץ של יי"ג שנפל לגריסין שהחומץ מעצמו הוא משובח אלא שפגם הגריסין מותר שהרי מה שאנו אוסרים איסור שנתערב בהיתר הוא מחמת שהאיסור נותן טעם בהיתר וכיון שטעם זה האיסור הוא פוגם אינו חשוב טעם ומותר ואפי' אינו פוגם לגמרי עד שיהא קץ לאכלו אלא שפוגם קצת מותר דעכ"פ טעם זה הוא לפגם ואין חילוק בין שההיתר מרובה על האיסור או שהאיסור רבה על ההיתר:

(ד) אבל דבר שיש לו טעם ותבשיל זה אינו לא לשבח ולא לפגם אסור דמ"מ נותן טעם שאינו פוגם אבל דבר שנתייבש ואין לו טעם כלל ה"ז כעץ בעלמא ואינו אוסר אפי' אם ניטוח גוף האיסור חוץ מגיד הנשה שאע"פ שהוא כעץ בעלמא ואינו ג"ש כלל איסור אם ניטוח מגזה"כ (עיין נפ"ח נלוכך דל"ל כס"ך):

(ה) בד"א בשאין שם אלא טעמו לבד כגון שהכיר את האיסור והסירו אבל אם האיסור נשאר ונתערב עם ההיתר בין שנמחה שם או לא נמחה אם ההיתר מרובה על האיסור מותר שהרי מה"ת יבש ביבש אפי' מין בשא"ם בטל ברוב כמבואר כלל ג"א אלא שאסור משום שאם יכשלים יתן טעם והכא שהטעם אינו אוסר אפי' לא נמחה גופו אלא שנתערב בענין שאין מכירו מותר אבל כשהאיסור מרובה על ההיתר או אפי' מחצה על מחצה דלאו משום טעם לבד אוסר אלא שהוא עצמו אסור וא"כ אינו מותר עד שתפסול מאכילת אדם כגבלה וציר של איסור דינו כגופו של איסור ואינו נידון כטעם (ת"ח כלל פ"ח סימן כ"ד ונט"ך סי' ק"ג):

(ו) וי"א דאם נתערב גופו של איסור אע"ג שההיתר רבה עליו אסור אם הגדיל האיסור מדרתו כ"כ עד שהוא נהנה יותר מזה שנתרבה המאכל ממה שהוא מפסיד ע"י טעמו שפגם דאז דינו כגבלה ממש וצריך עד שתפסול מאכילת אדם (סי' ק"ג):

155 חכמת הלכות תעובת כלל נ"ד שער אר"ה אדם

(ז) בד"א שאפילו אם האיסור משובח רק שנמל"ם בטל ברוב דוקא בדבר דמדינא בטל ברוב רק משום טעמא אוסר וא"כ כיון שנמל"ם אינו אוסר כדלעיל סי' ג' אבל דבר שאינו בטל מחמת חשיבותו כגון בריה וזהר"ל דאפילו באלף לא בטל אע"ג שאינו נ"ט ולכן דוקא אם מוסרח בענין שבטל חשיבותו אזי בטל אבל לא בלא"ה (טס זרמ"ח):

(ח) בד"א שכל שטעמו פוגם קצת מותר דוקא שפוגם מתחלתו ועד סופו אבל אם משבית בתחלה כגון הומץ של יין נסך שנפלו לגריסין דפבעו הוא דבגריסין צוננין הוה משבית וברוחהין הוא פוגם וא"כ אם נפל לצוננין והשביתו ונאמר אע"ג שאחר כן הרתיחו ונפגם על ידו מ"מ אסור שכיון שכבר נאמר ה"ז ככל איסורין שאינו חוזר להיתר עד שיפסל מאכילת אדם וכ"ש אם מתחלה נפל לגריסין רותחין ונפגמו ואח"כ נצטננו והשביתו פשיטא דאסור דהשתא בהשביה ולבסוף פוגם דאותו שבה אינו עומד להתקיים ואינו אלא ע"מ לפגום ואפ"ה אסור כ"ש בעומד ע"מ להשביח דאסור (טס):

(ט) מיהו י"א דדוקא בשכבר משובח אז אסור אבל כ"ז שהוא פוגם מותר (ט"ד ס"ק ז') וי"א כיון דעומד שישבח אסור אפי' בפגום (פ"ח וכן משמע מלסוף טס"ע. נסי' ל"ח סעיף ח')

(י) ספק אם פוגם או משבית אם הוא איסור תורה אסור ואם הוא איסור דרבנן או מין במינו דמה"ת בטל ברובא כיון שיש בו רוב ה"ל ספק דרבנן ולקולא (פ"ח ס"ק ח') ונ"ל דוקא אם נפל בו איסור ולא ידעין מה היה האיסור דאפשר שהיה לפגם בתבשיל זה ובזה שפיר י"ל דמותר בדרבנן אבל אינו ידוע אם דבר זה פוגם או משבית הוי ספק מחמת הסרוך ידיעה ולא נקרא ספק (ע"י זי"ד סי' ל"ח):

(יא) אפי' אין כח באיסור לברו לפגום אלא ע"י דבר אחר שמסייעו כגון שנפל איסור לקדרה שיש בה מלח או תכלין ואלמלא המלח והתכלין שבה לא היה כח באיסור לפגום מ"מ כיון דעכ"פ השתא פגום מותר וכן איפכא אלמלא היו שם מלח ותכלין כראוי לא היה פוגם כיון דהשתא מיהו פוגם מותר (ק"ג):

(יב) אע"ג דהמאכל מותר מ"מ הקדרה אסורה דחיישינן שמא יבשל בו דבר שהאיסור נותן בו טעם לשבח ואם בתוך מעת לעת בשלו בו תבשיל שהאיסור הראשון היה בו לשבח נאסר התבשיל השני דלא יהא מתחלתו לפגם וסופו לשבח. ומיהו כשיש בתבשיל ס' נגד איסור הראשון מותר אפי' לרעת רמ"א וא"צ סי' נגד כל התבשיל הראשון שהרי לא נ"נ:

(יג) ואם נערו התבשיל הראשון בכף וחזר ותחב אותו אפי' תיכף לתבשיל ב' שהוא נ"כ פוגם בו לא נאסרה הקדרה השני אפי' לרעת רמ"א שיש כאן ג' נ"ט האיסור בכף והכף בתבשיל והתבשיל בקדרה ועדיין הוא היתר כיון דהוא פוגם (עיין פ"ח) וכן דבר שאין לו טעם כלל כגון הזורה שמתיכין בו דבש אע"פ שיש שם דבורים לא נאסרה הזורה וכן כל כיוצא בזה (טס):

(יד) דבש דבורים אע"פ שגופי הדבורים מעורבים בו ומחממין ומרתיחין אותן עמהן מותר משום שגופי הדבורים עצמן פוגמין הדבש (סי' פ"ח סעיף ח') וכן נמלים וזבובים ויתושים שכל אדם כודל מהם למיאוסן אפי' נתערבו בתבשיל ונמחה גופן לתוכן אם ההיתר רבה עליו מותרים. ומ"מ כל שאפשר לבדוק ולהעביר במסננת בודק ומסנן ומיהו בהומץ ושכר אסור כמו בעכבר לקמן סי' כ"א ונ"ל דה"ה ביין שרף (סימן ק"ד) ולכן זבובים וכיוצא בהן שנפלו ליין שרף או להומץ אם שהו כדי ליתנם על האור וירתח אסור אם לא שיש במשקה ס' נגד האיסור ובשכר אם שהה בתוכו מע"ל או שמצאו בקדרה אע"ג שבש"ע כתב דנוהגין להתיר מ"מ רוב פוסקים אוסרים ולכן אין להתיר אלא במקום הפסד מרובה (ט"ד ס"ק ק"ז) (ועי' נמ"י כלל כ"א ס"ק כ"ז) כחצ צמטיטות דנמאכל סהוא נעלמו פגום מתחלת צרייתו חין מילוק צין דנר מריף או לא דלעולם הוא צפנימתו ולא אמרינן מורפי מחלי' לשבח רק ככלי שאינו צ"י שהיה מתחלת לשבח ואח"כ נפגם ע"ש וא"כ חין לאסור צצוב טכסל לחומץ חן ליי"ט חפ"י צאין צו סי'):

(טו) שמן זית אם ידוע שנתבשל בכלי איסור ב"י אסור דבשר ושמןנית בשמן נ"ט לשבח בין שהוא הי בין שהוא מבושל ומ"מ סתם שמן זית מותר דסתם כלי

חכמת הלכות תערוכת כלל ג"ד ג"ה שער או"ה אדם

אב"י ולא היישינן למה שאומרים שמערבין בו בשר חזיר דזה ודאי נטל"ם בו ועוד כמה היתרים (ק"ד ונסיון ק"ג נס"ך ס"ק י"ד ועיין נחטוי נמ"ל סי' כ"ד).

(טז) י"א דבשר בדבש פוגם ומסריהו וי"א דדוקא במשקה הנעשה מדבש אבל לא הדבש עצמו ובהפסד גדול יש להתיר (טס נססי' ל"ד):

(יז) בשר או חלב (דסיינו מרנא) ביין היו לפגם (טס) אבל חלב ג"ש לשבח ולכן יין שבשלו בקדרה ב"י ותחבו בו כף חלב ב"י היין מותר שהרי הבשר נטל"ם והכלים צ"ע עיין בתשובת אמ"ו ג"ב נ"ו שאוסר הכלים כמש"כ סי' י"ב (ונחטוי ל"ג סי' פ' כתב דחלב ציין הוא נטל"ם ולכן כ"ל דנין חלב ונין חלב דינו כדין ספק חס נטל"ם או ד"ל לטמא לעיל סי' י'):

(יח) קולינרי קונפיטי אע"פ שנותנין בחומץ מותר דהוי נטל"ם (סי' קכ"ג).

(יט) י"ג שנפל על גבי תאנים מותר שהיין פוגם במעם התאנים (קל"ד סעי' ט')

(כ) צבע שנתנו בהם חומץ או מלח שמבשלים נכרים ונותנים בו יין או דם

ללבנו או דיו של נכרים מותר וה"ה בכל כיוצא בזה ויש מחמירין בדיו של נכרי

מפני שלפעמים נותן קולמסו לתוך פיו והדיו עליו והמיקל לא הפסיד (סי' קל"ד):

(כא) עכברא דדברא ג"ש לשבה שהרי עולה על שולחן מלכים אבל עכברא

דמתא ביין ושמן ודבש שצריכין להיות מבושמים ודאי נטל"ם ואין צריך ס' לנטל

פליטתו וי"א דה"ה בכל משקין נטל"ם ומכל הפוסקים משמע דאין הילוק כלל בין

עכברא דדברא ובין עכברא דמתא חו"ז שוין הם בכל דיניהם (ק"ד נס"ך ס"ק ח')

ועכבר שנמצא בשומן והמאה וכיוצא בו מבואר כלל ג"ה ואם נמצא בשכר וחומץ

צספקא לן אם הוא לפגם או לשבח ולפיכך אם נפל לצונן והסירו שלם אם לא

שהה בתוכו מע"ל מותר ועיין לקמן בד"ן כבוש אם בעינן בחומץ מע"ל ואם היה

רותח או אפי' צונן ושהה בתוכו מע"ל בין שהסירו שלם בין שנתך חתיכות

דקות ויכול לסגנו במסגנת בענין שלא ישאר ממנו בתוכו כלום בין שנמחה בתוכו

לגמרי ונעשה כולו משקה ולא נשתייר ממנו שום ממשות גיחר ע"י ס' נגד העכבר

ואם נחתך לחתיכות דקות והוא בענין שא"א לסגנו כגון שנתערב השכר או החומץ

במאכל עכ הכל אסור ואין שם ביטול דהיינו שיש שמה פגע בממשו של איסור ולא

ירגיש (סי' ק"ד סעיף ח' ועיין כלל נ"ח לענין סאך איסורים):

כלל גה. דין כלים שאינם ב"י ומתם כלים (סי' ק"ג קכ"ג):

(א) כל קדירה שאינה בת יומא חשיבא טעמא לפגם ואינה אוסרת. ונקראת

בת יומא כל זמן שלא שהתה מע"ל אחר שנתבשל בה התבשיל הראשון וכיון

שעבר עליה מע"ל נקראת אינה ב"י ואם היתה של איסור או של בשר ואחר

מע"ל בישראל בה היתר או חלב התבשיל מותר דהוי נטל"ם ואם היה שומן פתח על

פניה בעין לא אמרינן שהוא ג"כ נפגם אלא צריך שיהיה ס' נגד מה שהוא בעין

דמה שהוא בעין אע"ג שהוא דבר מועט לא נפגם בשתיית מע"ל אבל הבלוע הוא

נפגם לאחר מע"ל ודוקא שידעינן בודאי שהיה שומן דבוק בו אבל בסתם אמרינן

סתם כלים הם מודחים ונקיים חוץ מן הסכין דאפי' בסתם אמרינן סתם סכין

שמטונתו קרוש עליו וכן כלים בשעה שרוצים להדיחן אז הם בהזקת מלוכלכים

(סי' ק"ג ונס"ך סק"ט).

(ב) ואם בישלו בקדרה שאינה ב"י דברים חריפים כגון תבשיל שרובו חומץ

או תבלין או שאר דברים חריפים או חמוצים וכן אם דכו תבלין או מלח במדוכה

שאב"י במדוך של איסור או בישל בשר ונתנו לחלב כ"ז אוסר אפי' בדיעבד אבל

אינו נקרא חריף משום מעט תבלין ומלח שנתן לתבשיל אא"כ כולו או רובו (טס

וסי' ל"ה וקכ"ג) ומשקה שעושיין מסובין שקורין בארשט הוי חריף (סי' ל"ו נט"ז

ס"ק ט') ונ"ל דה"ה הנעשה מן עלי ירקות שכובשין אותם אם הם חמוצים אע"פ

שאינם חמוצים הרבה מ"ט מקרי דבר חריף מדי דהוי אחוץ שאינו חזק וכבר

מבואר כלל מ"ט. (ועי' נהק יעקב זל"ח סי' תנ"ז ס"ק נ"ג ונ"ג דק"ל כיון שקבל

הטעם מנטל"ם אע"ג דה"כ נעשה חריף לא חמרי' מחליף לטמא ועי' צחינוני נ"ח

זהל' פסק):

אבל

הכמת הלכות תערוכת כלל ג"ה שער או"ה אדם 157

(ג) אבל אם היה האיסור דבר הריף ואח"כ שהה הקדירה מע"ל ובישל בו היתר שאינו הריף מותר דאין ההריפות הראשון משוי ליה לישבה (קכ"ג סעיף ג') וכן אם בישל דבר הריף בקדירה של איסור שאינה ב"י ונאסר התבשיל ולאחר מעל"ע מבישול החרף בשל בו היתר מותר:

(ד) כלי שעבר עליו יב"ח כבר כלה כל הלחלוחית ואין בו טעם כלל. ולכן בדיעבד אם בשלו בו אפי' דבר הריף ואפי' לענין חטין בפסה מותר דאע"ג דלענין חטין קי"ל גטל"ס איסור היינו משום שיש בו עכ"פ איזו טעם אלא שהוא לפנים משא"כ בזה שנעשה עפרא בעלמא (חטוי מ"ל סי' ע"ה) ויש הולקין וס"ל דיישון יב"ח לא מהני רק לענין י"ג. קדירה של איסור או שהיא בלועה מבשר וחלב שנתבשלו בה ביחד או בזה אחר זה בתוך מע"ל דאז דינו כשאר איסורין וקודם שעבר לילה אהת הוחמו בה מים וא"כ הרי המים נ"ג להב"י בבו"ח ולרמ"א אפי' בשאר איסורין ולכן השבינן להבלי מע"ל משעת היטום המים שאם בישל בה היתר בתוך מע"ל של חימום המים אסור ואם עבר לילה אהת דהיינו מתחלת השקיעה עד שהאיר היום (דלא ידעינן אם תחלת הלילה גורם הפגם או סוף הלילה או כל הלילה ולכן לדין כל הלילה) קודם שהוחמו בו מים יש לסמוך בכה"ג על הפוסקים דס"ל דלילה אחת פוגם וא"צ מע"ל (דהיינו כס"י ור"ח כיון דכלא"ה יש פוסקים דאע"פ שמימם צו מים לא חשבינן מע"ל נחיימוס המים אלא מבישול גוף האיסור ואע"פ דלא קי"ל הכי מ"מ צליוף גם דעת הפוסקים דלילה אחת פוגם יש להחיר אצל אם חוננו העניס קודם שעבר לילה אי' לאחר ציטול האיסור אע"פ שעבר לילה אחת לחימום המים לא חשבינן מע"ל אחר חימום המים ק"ג וקכ"ג) ועיין כ"ז כלל מ"ח סי' מ"ז ומ"מ בהפסד קצת יש להקל בשאר איסורין דאפי' חימום מים קודם שעבר לילה השבינן מע"ל מבישול ראשון כיון שלא קבלו המים טעם מגוף האיסור ובלא"ה להרבה פוסקים לא אמרינן חנ"ג בשאר איסורין אבל בבו"ח אע"ג שלאחר שכבר נאסר ה"ל כשאר איסורין מ"מ כיון דיש בבו"ח דין דחנ"ג לכן אין להקל אלא בהפ"מ (עס"ך סי' ק"ג ס"ק י"ט):

(ה) ונ"ל דה"ה אפי' כלי שבשלו בו הלב היום ועבר עליו לילה ולמחר בשלו בו בשר ואינו יודע: אם כבר עבר מע"ל או שמא הוא עדיין תוך כ"ד שעות יש להתיר בהפ"מ מטעם ס"ס שמא כבר עבר מע"ל ואת"ל לא עבר עדיין שמא הלכה כדעת הפוסקים דלינת לילה פוגם (ודומה לזה מלחמי זמנ"י כלל כ"ט ס"ק ס' צצטלו צטר צקדירה ועבר עליו לילה וצחוך מע"ל צצטלו חלצ וסיה מקחפק אם צס הוא הקדירה צצטלו צו צטר לחנוול ומחיר נוטעס צס דהוי ס"ס ע"ט):

(ו) אע"ג דתבשיל שבשלו בקדירה שאב"י מותר מ"מ הקדירה אסורה וכן הדין בכל כלי שתחבו באיסור או כף הולבת אינה בת יומא שתחב בבשר הבלי לעולם איסור שגזרו חכמים אב"י אטו ב"י ואם יתירו להשהות הכלי עד לאחר מע"ל שמא ישעה ויבא לבשל בו בתוך מע"ל וכל זה הוי לכתחלה ולכן אסרו ואפ"ל מבישול בו איסור פגום אסורה הקדיר' דגזרינן שמא יבישל בו דבר שנ"ט לישבה אבל התבשיל שנתבשל בכלי שאב"י ה"ו דיעבד ולכן מותר (או"ה) וי"א הטעם דהקדירה היה בו האיסור קודם שנפגם אבל התבשיל לא היה בו איסור מעולם (חוס' ורמ"ס סוף ע"ז) ולפ"ז מבישול בו דבר פגום מעיקרא אף הקדירה מותר (ועיין זמנ"י כלל פ"ה ס"ק ע"ג).

(ז) י"א דבמקום הפסד גדול יש להתיר בכלי הרם להשתמש בו אחר מע"ל דהוי כדיעבד ונ"ל דבמקום שיש עוד צדדים להקל אפשר שיש לסמוך ע"ז אבל לא בלא"ה (עיין צח"ח כלל פ"ה זמנ"י ס"ק ס"ד סכתצ סכן נשמע צר"ן פ' כ"ט וכוונתו נעלמה ממני דלדרכה הר"ן כתב סס צסוגי דקדרות צפסח להיפך וצחי' חנשי סס הניח צל"ע דגבי חנוך מדס יותץ כתב הר"ן צהיפך כיון דלדין נחילה הוי כדיעבד ע"ס והנה צחוס' צפסחים דף כ"ו ע"ב ד"ה צין מדס כתבו דצחנוך אם לדין נחילה הוי כדיעבד וצדף ל' ד"ה לשהינהו כתבו דרוקא צחונץ דצלע ונשהו פריך לשהינהו דהוי דיעבד אצל צקדרה סאצ"י לדין צצירה דצלע הרצה וס"כ נמי ק' סהרי צחנוך צלע הרצה ואין לחלק צין קדרה אי' להרצה שהוא הפ"מ דל"כ הים לחוס' לחרץ ולחלק צין קדרות צפסח לקדרה

158 חכמת הלכות תערובת כלל נ"ה נ"ו שער אר"ה אדם

לקדוה שאנ"י ולכן לא ידעתי למה לזה וגוף ס' נחלת יעקב שהניח המנ"י נטמו הימר זה אינו נ"י ול"ע):

(ח) סתם כלי בין של ישראל ובין של נכרי דיינין ליה לאב"י דהוי ס"ס שמא לא נשתמשו בו היום ואת"ל שנשתמשו בו היום שמא השתמש בו בדבר שפוגם בעין או בדבר שאינו נ"ש מזה נמי ראה דאע"ג דרוב תבשילין אינם פוגמים בעין מ"ס כיון דמיעוט פוגמין בעין נח"ב לפ"ס ולכן בדיעבד אם בישל בכלי של נכרי אע"פ שיאמר אח"כ שהיה ב"י אפ"ה מותר שאין הנכרי נאמן לא לאיסור ולא להיתר כמבואר כלל ע"ג (קכ"ג ס"ך סק"ד) ואם אמר לו שהוא ב"י קודם שבישל בו כיון שהיה בידו נאמן ולכן אפילו בדיעבד שבישל בו אסור (פ"ה ס' קכ"ג וע"ס כלל ע"ג סימן י"ז) וכן אם הנכרי מהימן ליה לעולם אסור אפילו בדיעבד ובכלי של ישראל צריך לשאול לבעל הכלי ואם הוא מסומק סמכין לומר סתם שאב"י:

(ט) ישראל שעבר ובישל מים בקדוה שאינו ב"י להדיח בו כלים אע"פ דלענין זה מקרי דיעבד מ"ס אסור לבשל בו או לשתותו דכיון דלא חטמו לצורך זה הוי כלכתחילה ולא עוד אלא אפילו חטמו ללוש בו אסור ללוש בו שהרי העיקר לא הוהטו אלא לאפיה ולענין זה הוי לכתחילה שעדיין לא התחיל הנאתו (מ"ס כלל נ"ע) וכ"ש לשתותו דהוי כלכתחילה אבל אם חטמו לשתותו מותר לשתותו דהוי כדיעבד ועיין כלל מ"ה ס"י ב' (ס"י קכ"ג סעיף ו')

(י) ונכרי שהמס מים לצרכו מותר לישראל לשתותו ולבשל בו הדברים הנעשים ביד נכרי הוי כדיעבד. ומ"ס אסור לומר לו בישל לי מים בקדרתך דכיון דאומר לו בשל לי הוי כאלו בישל בידים (סס) ומ"ס אם יש להם כלים מיוחדים לזה מותר:

(יא) יש לזהר מלהניח בבית נכרי כלי סעודה דחיישי שמא ישתמש בהם ואפי"ן אם נתנו לאומן לתקן צריך לעשות בהם סימן שלא ישתמש בהם הנכרי ואם עבר ושהה אצלו כהצי יום בזמן סעודה שיש לחוש שמא ישתמש בו הנכרי אסור להשתמש בהן באותו יום אלא ישהנו אצלו מע"ל ואז מותרים מטעם ס"ס דאת"ל שנשתמש בו הא כבר נפגם במעת לעת ואם עבר ושהה בבית הנכרי והשתמש בהן באותו יום יש אוסרין המאכל ואין להקל כ"א במקום הפסד אבל אם לא שהה רק לפי שעה מותר להשתמש בו באותו יום (סס) ואם נתן לנכרי קדרות לצפות בבדיל מותר להשתמש בו מיד דודאי לאחר הצפוי לא השתמש בו כדי שלא יקלקל היופי של הצפוי ואם נשתמש בו קודם שצפה לא אכפת לן שא"א לצפות אא"כ ילבנו באש (פ"ח סס):

(יב) קערות וכלים ששלה ישראל לנכרי עם מאכל ושהו שם אם ניכר בהם המאכל ששלה הישראל בתוכם מותר וא"ל אסור אם רגילין להדיח הכלים בחמין דחיישינן שמא הודח עם כלי איסור (סס) ועיין בכלל שאה"י סימן ה' ו':

כלל נ"ו דין באיזה ענין מותר להשתמש בכלי של איסור:

(א) כלים של נכרי שנשתמש בהם בודאי בצונן ואין בו חשש שמא ישתמש בו איסור ע"י מליחה או כבישה מע"ל מותר לכתחלה להשתמש בהם לאחר הדהה נ"ו ואם יש חשש שמא ישתמש בו בחמין או מליחה או כבישה אסור להשתמש בהן חמין עד לאחר הגעלה ולענין להשתמש בהן בדברים צוננים אם אינם מקונחים יפה עד שיודע בודאי שלא נדבק בו שום שמנונית אסור להשתמש בהן אפי"ן דברים יבשים שאינם חריפים אם אין דרכו להדיח אח"כ אע"פ שדעתו להדיח אח"כ שמא ישכח ואם נשתמש בהן צריך להדיח אותו דבר ואם א"א בהדהה כגון שישתמש בו דברים לחים דיעבד ג"ל דמותר דמסתמא יש ס' נגד מה שהיה דבוק מן האיסור ואם הכלי מורה ומקונה יפה אם הם כלי מתכות או של עץ ואפי"ן היה תשמישו בודאי בחמין מותר לכתחלה להשתמש בהן דברים יבשים ואפי"ן חריפים כמלח תבלין אבל דברים לחים וחריפים כגון חומץ והערינג לכתחלה אסור. ודברים לחים קצת ואינם חריפים אם דרכם להדיח אח"כ כגון בשר שדרכו להדיח בישעה שמניחים בקדרה מותר להניח לכתחלה אע"פ שאין הכלי מורה על סמך שידיחנו

אח"כ ואם אין דרך אותו דבר להדיח צריך להדיח הכלי תהלה אחר שקינח אותו יפה ואז מותר (סי' נ"ח) ונ"ל דאם הוא בבית הנכרי ואין לו כלי אחר מותר אף לכתהלה להשתמש בו אף דבר הסוּך ומלות קצת אחר שהדיח וקינח הכלי יפה דהוי כדיעבד ואם היה חומץ חזק וכן אם מלח בו דגים ובשר עד שיהיה ציר בכלי עיין בכלל שאח"ז:

(ב) וכ"ז בכלי מתכת וכלי עץ אבל כלי חרס דבליעתו מרובה ד"א דנוף הכלי נעשה איסור וי"א דעכ"פ גזרו חכמים בהם כיון שאין להם תקנה להשתמש בהן בחמין אם נתיר להשתמש בצונן יטעו לומר דאפילו בחמין מותר להשתמש בהם ולכן אסור להשתמש בהם אפילו לאחר שקינח והדיח יפה דברים אפילו אינם חריפים ואפילו הוא בבית הנכרי ואין לו כלי אחר ואפילו בטעלער שהוא כלי שני דמ"ט בלוע מאיסור ומכ"ש דידוע דמדיחין הכלי בכלי ראשון וא"כ כל כלי הנכרים הוי כאלו הם כלי ראשון ומכ"ש דאסור להשתמש בדברים חריפים דכל דבר שהוא אסור מדינא ואין חילוק אם הוא בבית נכרי או בביתו. ונ"ל דאם התך עליו הערינג ואוגרקעס המוצים אפי' דיעבד אסור דדוחקא דסכינא וחורפא דמלית מפליש מן הכלי עכ"פ במקום החתך ואף ששמעת' שטקילין בזה שאומרים דזה לא הוי דוחקא לא נ"ל כלל (סהרי נחולין גני סכין טסטט צו אמרינג ג"כ לגב דוחקא ע"ס וחק סאינו אלל חתך) ועיין כ"ז בש"ך סי' צ"א:

(ג) ומ"ט נ"ל דלצורך שבת יש לסמוך על המתירין ולהשתמש אפילו בכלי חרס בדברים צוננים שאינם חריפים ואפילו להניח עליו הערינג ואוגרקעס ובלבד שלא יהתוך על הכלי דזה נ"ל אפי' בדיעבד אסור וכן אסור למלוח בהם דגים ובשר וכיוצא בהם או להשהות בתוכו חומץ חזק וכן לשרות בו הערינג אסור שענינו רואות דמי שריית הערינג הוא חזק (כמ"כ סמ"ח סי' תמ"ז):

(ד) הא דאמרינג דבכלי עץ ומתכות אפי' נבלע בחמין מותר להשתמש בו צונן לאחר הדחה דוקא בדרך ארעי אפי' בביתו אבל לייחד אותו לתשמיש צונן בקביעות אסור דחיישינן מחמת שמשחה אותו בביתו יבא לידי תקלה וישתמש בו בחמין משא"כ אם אינו משתמש בו רק בדרך ארעי לא גזרינג שמא ישתמש בו בחמין כיון שיש לו היתר ע"י הגעלה לא ישעה (סי' קכ"ח):

(ה) מה שנהגו עובדי דרכים שלוקחין כלים שעומדים בבית נכרי שנכתב בהם בכתב יהודי כשר אם נכתב בו ג"כ מה הם של הלב או של בשר מותר לבשל בהם. ובזממ"ז צריך לחוש הרבה כי יש אפיקורסים הרבה וגם הנכרים יכולים לכתוב * אבל אין העכו"ם נאמן ע"ז כיון שניכר שהם ישנים ולא עוד אלא אפי' אם נראים כחדשים והגוי אומר שהוא חדש אם יודע ממנהג ישראל שאסור לישראל להשתמש בכלים ישנים אינו נאמן דכיון שידע מנהגם לא הוי מסית ל"ת אבל אם א"י מנהג ישראל ואומר שהם חדשים כיון דמסתמא כלים אינם ב"י ואינו אלא איסור דרכנן קי"ל דנכרי מסית ל"ת נאמן (קכ"ג סעיף י"ח):

(ו) וכל זה כששואל כלי מן הנכרי אבל הלוקח כלי תשמיש מן הנכרי אם הם של מיני מתכת או כסף או זכוכית אסור להשתמש בהם עד שיצבילם אחר הגעלה כמו שנבאר לקמן בדין טבילת כלים כלל ע"ג:

(ז) כשמבשל בבית הנכרי צריך לזהר שלא יעמיד קדרה על הכירה שהוא מלוכלך דמסתמא נשפך שם איסור ואם יעמיד קדרה עליה אע"פ שהמקום הוא צונן אם הקדרה תהיה מרותחת מחמת האש או אפילו התכשיל יהיה אסור או אם אותו מקום מרותח בדרך שהכירה היא רותחת אזי אפי' העמיד עליה קדרה צוננת הכל אסור אפילו התכשיל ואפילו לא תהיה מרותחת הקדרה כיון שהיא חמה עכ"פ הקדרה תהיה אסורה ואם א"א אזי ישים על אותו מקום גהלים הרבה עד שישרוף גוף האיסור או עכ"פ ישים על מקום המלוכלך הול הרבה כעובי אצבע וגם צריך לזהר שלא יתקרב הקדרה לקדירות של הנכרי שאם ישפוך על הקדרה שלו אפילו טיפה עכ"פ תהיה הקדרה אסורה (עיין לעיל כלל מ"ה):

כלל נ"ז. דין היתר שנתנו לכלי איסור או להיפך ודין כלים הנאסרים ע"י כבוש ומלוה (סי' ק"ח):

(א) כלי של איסור שנתן עליו היתר דינו כמו גבי אוכל דאמרי' תתאה גבר (ק"ה סעיף ג') ולכן אם הכלי חם שהים"ב יש בו ג' דינים שאם נתן בו יבש גמור צריך קליפה ואם יש בו להלוהית צריך נשילה ולהנמשכים אחר רמ"א אוסר כולו כיון דמדינא מפליט ואוסר כדי נשילה י"ל כיון דאנן לא מהלקינן בין כחוש לשמן דאוסר כולו (ס"ד ס"ס ס"ק כ"ג) ואם הוא רוטב צריך ס' נגד כולו אם הוא כלי שנאסר כולו נקדרה שטבשלין בו וכיוצא בו ואם הוא קערה וכיוצא בו שאין תשמישו רק ע"י עירוי וא"כ לא נאסר רק כ"ק צריך ס' נגד קליפת הקערה וכן הדין בשניהם חמין (עיין כ"ז בפ"ח סימן ס"ט ס"ק נ"ד ופ"ד ס"ס ס"ק ס"ד ופסימן נ"ד ס"ק ל"ג):

(ב) ואע"ג דאיסור כחוש הנבלע בחתיכה קי"ל דאינו אוסר הנוגע בו אפילו בנצלו יחד וא"צ אפי" קליפה (כדליתא פסי' ק"ה סעיף ז' ופ"ז ס"ס ס"ק י"ד ופ"ז ס"ק לקמן כלל ס' סי' ד') הנ"מ במאכל שיש לו מה לפלוש מגופו ולכן אין הבליעה נפלט ממנו בלא רוטב אבל כלי שאין בה פליטה מגופה שפיר יוצא הבלוע אע"פ שהאיסור שנבלע בה היה איסור כחוש ומ"מ אינו אוסר יותר מכ"ק ביבש גמור ומש"כ הס"ך ס"ס ס"ק כ"ג אע"ג דז' דברים יבשעים קי"ל דאוסר כולו וכ"כ פסי' נ"ד ס"ק ל"ג לא זכיתי להזיך שהרי צעלנו כחז פסי' ק"ה סעיף ז' וי"ת דזה דוקא באיסור מחמת עצמו אבל לא צלוע דלפי' כללו מותר גם מה שכתב דרעינות קלת לאסור כולו ל"ע הרי גם צללו יחד ודאי יש רעינות קלת ולפ"ה מותר וכתב הט"ז צ"ע דלפי' דלפי' קליפה אינו לריך ואף המ"א סי' תנ"ז ס"ק א' שכתב לאסור אותה מתיכה נראה דדוקא לענין חמין כ"כ אבל לא צ"ע איסורין ול"ע):

(ג) וכ"ז בשבלע הכלי איסור כחוש אבל בשבלע איסור שמן נסתפק הש"ך (ס"ס) כיון דבמאכל אוסר כולו וא"כ י"ל דה"ה בכלי בשניהם חמין או אפי" התחתון חם אבל המ"א בס"י תנ"א ס"ק ל"ז כתב בפשיטות דאינו אוסר רק הקליפה (וס"ס י"ט ס"ס ול"ל נ"ד סי' ק"ה סעיף ז'):

(ד) ואם הכלי צונן וההיתר חם שהיה סולדת בו בין שההיתר דבר יבש לגמרי או שיש לו רטיבות קצת כבשר א"צ אלא קליפה דתתאה גבר. ואם הוא לת גמור כרוטב בעיני ס' נגד קליפת הכלי במקום שנשתמש בו ותליא במחלוקת ר"ת זריב"א בס"י צ"א סעיף ד' ולעיל כלל מ"ב ס"י י':

(ה) ואם הניח דבר איסור שהיה סולדת בו בכלי של היתר נאסר הכלי לעולם עכ"פ כדי קליפה (נ"ד סעיף י'):

(ו) ודוקא שהיה איסור מחמת עצמו אבל התיבת בשר שנאסרה מחמת בלוע של איסור כחוש (דלס נאסר מחלצו הוי איסור מחמת עצמו כדלעיל) ונפל לכלי של היתר אינו אוסר אפי" בשניהם חמין דדוקא הכלי פולט בלא רוטב אבל המאכל אינו פולט בלא רוטב (עיין ט"ז ס"ס ס"י ק"ה ס"ק י"ז) ואורז ודגים וכיוצא בו שנבלע בו חלב אינו חשוב בלוע ואם תחב בהם כף בשר או להיפך והכף ב"י נאסרה שניהם (ס"ך ס"ס ס"ק כ"ג):

(ז) ופשיטא שאין כלי אוסר כלי הנוגע בו אפי" שניהם חמין (ס"ך ס"ס ופסימן נ"ג) ולכן אם אפו בתנור פלאדן של חלב ואח"כ נהנו שם קדרה עם בשר מותר דהרי כבר החלב נבלע בתנורו ואינו בעין ולא הוי אלא כשני קדרות (סי' ל"ג ופ"ז ס"ק כ"ט) וע"ל כלל נ" ס"י ב':

(ח) ובשר רותח שהניח בכלי חלב או להיפך הכלי נאסר תמיד עכ"פ כדי קליפה וא"כ נאסר כולו והבשר או החלב דינו כדלעיל בכלי של איסור נ"ח כל דינים אלו אין הילוק בין שהניח היתר בכלי איסור ובין שהניח כלי איסור חם אפילו ע"י אש על היתר צונן דאמרי' תתאה גבר ואינו אוסר אלא כ"ק:

(ט) ואם נכבש היתר בכלי של איסור במים או בשאר משקה הוי מחומץ וציר אם לא שהה שם מעט לעת סני בהדחה כד"ן צונן ואפי" בשר שהיה מונח בחלב פהות טמעת לעת כמבואר בכלל שאחר זה אבל אם נכבש בתוכו מע"ל אם היקף באותו

161 החכמת הלכות תערובת כלל ג"ז שער או"ה אדם

באותו רגע שפינהו מן הכלי האסור נתנו לתוכו ההיתר אסור כדין כבוש דכבוש
הוי כמבושל ועדיף מטליחה דאע"ג דקיי"ל אין מליחה לכלים להפליט הבלוע
שבחוכו אבל כבוש הוי כמבושל ומפליט מן הכלי ומבליע בהיתר אבל אם שוה
אפילו זמן מועט בלא האיסור ואח"כ נתנו לתוכו ההיתר כיון דקיי"ל דלאחר מעת
לעת מה שבלוע בתוך כלי הוא נפגם וא"כ הוא נותן טעם לפגם ומותר (ס"ד וט"ז)
רי"ט סי' ק"ה ומ"ח סי' תמ"ז):

(י) ונ"ל דזה שייך דוקא בשאר משקין אבל אם נכבש היתר בכלי של איסור
בהומין חזק או שמתחווה אותו שם במלח ונעשה ציר או שכבשוהו בציר ונכבש
בו מע"ל (סי' ס"ט וצ"ט ס"ק מ"ח) אזי כל מה שמונח בציר אסור דכיון דציר
זהומין הוא דבר חריף וקיי"ל דאגב תורפיה משוי ליה לשבה (כדאיתא צ"ד רי"ט סי'
ל"ו ונסי' קי"ד) והיי"ד כתב דאפי' שוה בתוכו מעת לעת מותר דלאחר מע"ל הוא
נותן טעם לפגם (ועיי'ן סי' ס"ט ס"ק מ"ח ודנרנו ל"ע דדנר סריף לא מועיל חז"י
וזמנ"י כי דמייכרי ממליחה מועטת דאינו חריף) ובמקום שאין הפ"מ יש להחמיר דתיכף
כששוה בציר כדי שיתנו על האור ויתחיל להרתח מפליט (מ"ח סי' תמ"ז ס"ק ט"ז)
ולענין אם נבלע בכלי בדבר חריף אם בעינן מעל"ע או לא צ"ע די"ל דלהבליע
בקל יותר מלהפליט שכן מליחה אינו מפליט מכלי ואעפ"כ מבליע ג"כ:

(יא) והכלי שנכבש בתוכו דבר איסור נאסר כולו וצריך ס' נגד כולו (ס"ד נסי'
ל"ח ס"ק י"ג) ונ"ל דאין ר"ל דאם נכבש בחצי הכלי דיצטרך ס' נגד כל הכלי
שהרי אפי' במאכל אמרינן דאינו מפעפע כמה שלמעלה כמבואר בדין כבוש ואפי'
בכלי מתכת דהם מקצתו הם כולו קיי"ל דאע"ג דמבליע בכולו אינו מפליט מכולו
כמש"כ המ"א בס"י תנ"א ס"ק כ"ד ועיי'ן בשו"ך סי' ס"ח ס"ק ס"א אלא דר"ל נגד
כולו היינו המקום שנכבש בתוכו דאע"פ דצד השני אינו מונה בכבישה אפי'
מפליט מעבר לעבר ומ"מ אין נפקא מינה כלום דכיון דקיי"ל דאין לך כלי שיהיה
בתוכו ס' נגד הכלי וא"כ ה"ה בנכבש במקצתו אין בו ס' נגד מקצתו. ומ"מ ג"מ
לענין כלי שנאסר על ידי כבישה שנכבש במקצתו והכניסו לכלי אחר אם צריך
ס' נגד כולו או רק נגד מקום שנכבש בו (ועיי'ן צ"ח סי' כ"ט) וכל זה לענין
להפליט מן הכלי או להבליע אבל לענין מאכל שנכבש היתר ואיסור מבואר לקמן
בלל ג"ח:

(יב) אבל כלי שנפל עליו ציר בין ציר של איסור או ציר היוצא מבשר בשעת
מליחה שאסור מדם או ציר בשר על כלי חלב אינו אוסר הכלי רק כדי קליפה
ולכן אם יכול לקלפו יקלוף המקום שנפל עליו הציר ודין ואם נפל על כל
הכלי ויכול לקלפו ג"כ מותר ובכלי חרס אסור וע"ל כלל ל"ב סימן י"ט (סימן
ל"ח סוף סעיף ה'): ||

(יג) וכלי שנאסר ע"י מליחה אינו נבלע בכלי רק כדי קליפה וא"צ לשער רק
כדי קליפה (סי' ל"ח סעיף ד') אשהשחמש בו ע"י בישול אבל להשתמש בו ע"י
מליחה בדבר שדרכו להדיח אותו מותר אפי' לכתחלה דאין כח במליחה להפליט
מן הכלי מה שנבלע בתוכו ולכן מותר למלות בשר בכלי שנמלח עליו בשר
שנמצא מרפה כיון דאורחא בהדחה ובלבד שיהיה הכלי נקי מציר ופשיטא שמנוני'
הטריפה דאל"כ המלח מבליע וצריך ששים נגד מה שהוא בעין על הכלי אבל
הבלוע אינו יוצא וכן מותר למלות בשר וכל מידי דאורחיה בהדחה בכלי של יין
גסך (סימן קל"ז) וכן כלי שאינו מנוקב ומלתו בו בשר ונאסר לאחר שנקבוהו
מותר למלות בו בשר להוציא דם או אפילו בלא נקיבה אם כבר שוה במליחתו
והודח או שאר דברים ואפילו בכלי חרס אמרינן אין מליחה לכלים להפליט
(סימן ס"ט נס"ך ס"ק ס"ז):

(יד) אבל דבר שאין דרכו להדיח אסור למלות בתוכו ולכן לכתחלה אסור
לעשות גבינות בדפוסים נכרים שנמלחו בתוכם גבינות האסורות וכן כל כיוצא בו
(ועיי'ן צ"ח סי' ס"ט ס"ק ס"ז) ובדיעבד הכל מותר ודיח את ההיתר (סי' ק"ה סעי'
י"ג) ודוקא דבר לח אבל דברים יבשים אפי' חריפים מותר ולפיכך מותר להניח
לכתחלה מלח וחבלין יבשים בכלי של איסור נקי שאין איסור דבוק בו וכן מותר
להניח מלח בכלי של בשר וליתנם בחלב וכן להיפך והמחמיר תע"ב (סס):

(טו) ודוקא למלוח בו מותר דמליחה אינו מפליט מכלי אבל כלי שנאסר ע"י מליחה או כלי שאינו מנוקב ומלחו בו בשר אסור להשתמש בו רוחת דרתיחת האש מפליט מן הכלי ואם נשתמש בו דינו כדלעיל סי' א' ב'. ואפי' במלח בכלי שהוא מנוקב אסור לכתחלה לאכול בו רוחתו ובריעבד מותר דכיון שהוא מנוקב לא בלע דם מישרק שריק אבל אם הוא כלי חרס שהוא נוח לבלוע אף בדיעבד אסור אם נשתמש בו רוחתו (סי' ס"ט ס"ך ס"ק ס' ונמקום הפ"מ יש להחמיר נדיעבד אפי' בכלי חרס) ולענין השמיש בצונן עיין כלל ג"ח ועיין לעיל כלל ל"ב סי' ל"ב:

(טז) כלי של בשר שכבשו בו לפתן עד שנתחמץ ובשלו אותו בכלי של חלב יש לצדד ולהתיר בהפ"מ עיין בב"א ס' ואם נכבש איסור בכלי נחשת ובשלו בו היתר במקום הפ"מ צ"ע אם יש לסמוך על הפוסקים דס"ל דכלי נחשת אינו בולע אא"כ האור מהלך תחתיו (כמו שכתב הס"ך סימן ס"ח) דאפשר דהפוסקים הנ"ל אינם ממעטין אלא עירווי אבל ע"י כבישה דהוי כמבושל אפשר דמודים אף בכלי נחשת וצ"ע:

כלל ג"ח. דין כבוש כמבושל (סי' ק"ה):

(א) קבלו חז"ל דכבוש הוא כמבושל ר"ל שמבליע ומפליט באלו בשל יחד (אבל אינו ר"ל שיהיה לכל דבר כמבושל שהרי לענין צו"ת פסוק ומותר מן התורה מדכתיב לא תגזל וכן לענין שבת ודאי פסוק שאינו חייב אלא צחולדת אש וכמס"כ הרמב"ם צפ"ט מהלכות שבת ונמ"כ צפ"כ הכוזב כנשים אסור דהוי כמבושל ר"ל אסור לעשות כן מדכתיב וצ"פ סי' ק"ה סגג צזה דקוצר דמה"ת. כתב הרמב"ם דאסור והא דאי שלל כתב צפ"ט אלא כי צפ"י השבותים) ולכן איסור שנשרה עם ההיתר אסור ולא נקרא כבוש אלא כשהי' אחד דבר לח בין שהאיסור לח או שההיתר לח או ששרה או"ה בדבר לח כגון בדם ויין נסך וחומץ ואפי' מים ואפי' אינו לא צלול אלא כדבש ושומן רך או חמאה רכה (ונפמ"ג כ' צטס תשוב' הרא"ש שהאיסור המונח צחוכו מתנענע ונמקום לנמקום וכ"כ צמ"ד צמ"ס קרושים או צשומן וחמאה לא מיקרי כבוש עכ"ל. משמע דוקא דלריך שיהא נימס השומן או החמאה) הרי נאסר ההיתר כולו כל מה שבתוך הלה אבל מה שהוץ לכבישה מותר דאע"ג דהוי כמבושל מ"מ אינו מפעפע למעלה אלא במה שבתוך הלה ודוקא באיסור כבוש אבל באיסור שמן אף מה שהוץ לכבישה אסור **סא** וציר של דם אין דם מפעפע למעלה ואפילו הבשר שמן מ"מ הדם הוא כבוש (ס"ך סימן ק"ה ס"ק צ'):

(ב) שיעור הכבישה לאסור הוא לא פחות מעל"ע אבל בפחות מזה א"צ אלא הדחה (צחו"ה כלל ז' סי' ד' כתב דאם צטלו צלח הדחה לריך סי' נגד כל מה שנשרה צחלצ דלא ידעין כמה צלע וכתב המכ"י צכלל כ"צ ס"ק ע"ו שדצדיו נכונים ומה שלל כתב צמ"ת דצדיו היינו לרוב פשיטותן וצחמת דצדיו ל"ע דל"כ מנור מללי ומלימה דאינו אסור רק כדי קליפה וצלוגן צפחות משיעור כבישה דמדיכא לא צעי אלא הדחה יהיה לריך סי' נגד כולו וצחו"ה גופיה כלל כ"ח ריש סי' צ' כי צטר לונן שנפל לחלצ לונן וצחוק שיעור כבישה נתנו לקדרה אם יש סי' צחתיכה וצקדרה לצטל החלצ שעליה אף החתיכה מותר פוי עכ"ל וכן נראה שהוא דעת כל הפוסקים וכן צט"ע כתב סחם צהדחה סג'):

(ג) בד"א בלח שאינו חריף אבל אם הוא כבוש בתוך ציר (והוא תערובת מלח וניס) או בחומץ חזק אם שהה כדי שיתנו על האור וירתיח ויתחיל להתבשל הרי הוא כמבושל אבל חומץ שכר וכיוצא בו שאינו חזק דינו כשאר משקין (ח"ת סי' תמ"ז צמ"א ס"ק כ"ח) ובכו"פ סי' ק"ה האריך והביא ראיה ברורה מפסחים דף ע"ז דאפי' חומץ וכ"כ הט"ז סי' צ"ו ס"ק פ' אף שיש לרהות ולומר דדוקא לענין דם מבליע ומפליט מ"מ נראה דדבריו נכונים ולכן נ"ל דבדבר מאכל יש להחמיר בכל חומץ אפילו אינו חזק אבל לענין אסור כלי דוקא חומץ חזק כיון דבלא"ה לדעת או"ה ואפילו בציר בעינן מע"ל עיין בכלל הקודם ובפחות משיעור זה לא נאסר אלא כדי קליפה להמחבר דס"ל דמשערין במליחה בקליפה ולהנמשכין אחר רמ"א דס"ל דכל מליחה משערין בס' א"כ אם נכבש בציר אפילו בפחות מכדי כבישה מ"מ לא גרע מרותח דמליחה דאוסרין כולו מה שבתוך הציר אם הוא איסור דאורייתא ואם גשרה איסור דרבנן עם היתר בציר (עיין צמ"י ק"ה צהגהס סעיף

סעיף ט') אף לרמ"א בפחות משיעור כבישה אינו אוסר רק כדי קליפה (עיין צט"ד ס"ק"ה ס"ק ג' וצב"י ע"י ס"ק מ"ו יכ"ז לענין המאכל חזל לענין חס מפליט מכלי לו לחסור הכלי מנזח כלל הקודם ס"י ט"י י"א):

(ד) הא דאסור ע"י כבישה הוא מה"ת והוא מכלל השיעורין שהם הלמ"ם ולפיכך אף בספיקו אוליגן לחומרא כדין ספק דאורייתא (ק"ה סעיף א') ודוקא בכה"ג כגון שיש כאן ב' התיבות אחד נכבש ודאי שיעור כבישה ואחד בפחות ולא ידעין מי הוא הנכבש כשיעור וכיוצא בו אבל אם הוא מסופק אימתי נפל לתוכה במקום הפ"ט יש להתיר בזה ואוקמינן אהזקה ואמרינן עכשיו נפל (כו"פ צמימן ק"ה והלכתי בזה צט"ד חזקה סימן ל"ג ל"ד וכתנתי סכן דעת רוב הפוסקים וכדנרי כו"ס):

(ה) בד"א בשאר איסורין אבל בבשר וחלב אם נשרה בשר בחלב אפי' כמה ימים אינו אסור אלא מדרבנן דלא אסרה תורה אלא דוקא דרך בישול כמשי"ב לא תבשל ולכן כל ספק שיסתפק בה מותר כדין ספק דרבנן לקולא (סס צט"ע):

(ו) עכבר שנמצא בשומן וה"ה בחמאה (מכ"י) ועכשיו השומן נקדש וקשה והעכבר מונח בתוך השומן או אפילו למטה בשולי הקדרה אם יש לספק שמא היה העכבר שם כשעירו עליו שומן רותח הכל אסור דידוע בשמערין בשומן שומן רותח נמס הכל (כ"ל צט"ד) וא"כ הקילוח נוגע תמיד בעכבר ונאסר הכל ואע"פ שיש ס' בשומן נגד כל העכבר ובארנו למעלה כלל מ"ד סימן י"א דאם נתוסף היתר קודם שנודע מותר אפי' להסוברים חנ"ג וכ"ש להסוברים דל"א הנ"ל בשאר איסורין וקיי"ל כוזה"הו בלח בלח בהפסד מרובה כמו שנתבאר שם ס' מ"מ הבא אסור (דל"א חסזינן זה ללח גמור כיון שדרבו לקדוש חכף וקיי"ל חפסר לכוחטו חסור כ"כ הכו"פ ודומק והפ"ח סכתצ דלמ"ד דל"א חסיכה כ"כ צ"ס ס' מותר והכו"פ הק' הכי זו נחשבת הר"ס והר"ס ס"ל דל"א חמנין חנ"ג ול"ג דמסוס זה לא אירית סהרי הנ"י צט"י צ"צ דחק עלמנו למנחא מנין לו להטור דהר"ס ס"ל דל"א חנ"כ ועיין צמון לענין הפסד מרובה) ואע"ג שיש כאן ס"ס שמא לא נגע הכל בעכבר ועוד שמא העכבר הוא נותן טעם לפגם שהרי באמת י"א דעכבר נותן טעם לפגם בכל המשקין זולת בשכר והומין מ"מ זה לא נחשב לספק כלל ביון דבעלי הש"ס היו מסופקים בזה לא נחשב זה כלל לספק (ק"ד וצט"ד ס"ק י"א ול"ע צט"י ס"י כ"ע גני גלודה):

(ז) אבל אם ידוע שלא עירו עליו או אע"פ שעירו אלא שידוע בבירור שבשעת העירו לא היה שם עכבר או שנמצא העכבר מונה על השומן והשומן בא לפנינו קשה סגי ל"י בנשילת מקום והשאר מותר מטעם ס"ס שמא נכנס העכבר לתוך השומן כשהיה קשה ואז לא שייך כבוש כדלעיל ס"י א' ואת"ל שנכנס לשומן כשהיה רך שמא נתקשה קודם מע"ל שהוא שיעור כבישה (סס):

(ח) אבל אם עדיין השומן רך ויש ספק שמא היה העכבר בתוכו מעת לעת או אפי' כשהוא עכשיו קשה אלא שניכר שלא נכנס העכבר בתוכו כשהוא קשה וא"כ בודאי נכנס שם כשהוא רך וכן אפילו כשהוא עכשיו קשה אלא דידעין שיהיה השומן רך מע"ל וספק אפשר שיהיה העכבר שם מע"ל כשהיה רך בכל זה הוי רק ספק אחד אם נכבש העכבר מע"ל או לא והוי ל"י ספק דאורייתא ולחומרא אלא דבאלו ספקות כיון שידוע עכ"פ שלא עירו על העכבר רק שנכנס מעצמו או נפל לתוכו ולכן אם יש ס' נגד העכבר מותר (סס):

(ט) ומ"מ במקום הפסד יש להתיר במקום שנוכל להלות שמא מוזן קרוב נפל לתוכו כשהיה רך ונקדש אח"כ (דל"א דקיי"ל דמחזיקינן איסור מזמן לזמן זה דוקא בקדשים עיין צכו"פ וצט"א טע"ר חזקה ס"י ל"ד סהלכתי בזה) ומכ"ש בדין המבואר בס"ו ו"יש ס' (וכדנרי הפ"ח) אם לא בידוע שיהיה רך כשנפל ובמקום הפסד גדול יש לסמוך על המקילין וסבירי להו דעכבר נותן טעם לפגם בכל המשקין ומותר הכל (סס) כמבואר כלל ג"ד:

(י) אפי' במקום דמותר ואפי' יש ס' או ק' נגד העכבה אם מאוס לו ואפי' אם אינו מאוס לאחרים ומותר להם מ"מ כיון דמאוס לו אסור לו משום בל תשקצו וכן בכל דבר שבארנו בכלל ס"ש ס"י ה':

(יא) כל מקום שהשומן אסור באכילה אסור ג"כ להדליק ממנו בבית הכנסת. ונראה

חכמת הלכות תערוכת כלל ג"ח נ"ט שער או"ה אדם

ונראה לי דה"ה לכל נר מצוה משום הקריבהו נא לפהתך (ט"ז נסי' ק"ד ונח"ח סי' קכ"ד נח"ח ס"ק י"ע) וי"א דאפי' במקום דמותר כיון דמאום אסור לגבוה (סס):

כלל ב"ט. דין עירוי וכלי ראשון וכלי שני (סימן ק"ה):

(א) כל היתר שנאסר ע"י איסור ע"י חום אינו נאסר אא"כ הי' חם כל כך שהי' סולדת בו מחמת חמימות ולפי שיש אנשים שיראים ממעט חום ויש שאינם יראים אפי' מחום גדול וא"כ נתת דבריך לשיעורים ולכן אמרו בגמרא כל שכריסו של תינוק נכות ממנו נקרא יס"ב (לשון ל' יחוס זהל' שנת נתיב י"ג ח"ג) אבל אם אין הי' סולדת בו אפי' הוא כ"ר ועומד על האש אינו אסור ומ"מ בדבר מאכל כיון שנוח לבלוע יש להחמיר לאסור כ"ק אפי' אינו עומד על האש אבל להבליע מכלי לכלי בכלי אינו אסור כלל (ט"ז סי' ק"ה סי' ק"ה ועיין נח"ח כלל כ"ג ס"ק ד') ונקרא כ"ר כ"ז שהיס"ב אע"פ שאינו עומד על האש (ט"ז סס ונח"ח ט"ז סי' ק"ה) ואם יש סס מלת או חומץ וליכ' וסאל' דנרים חריפים חוסר אפי' זכ"ס ואם הי' הדבר חריף מעורב צתנטייל אינו מצטל ס"ע סעיף ט' וע"ס צט"ך ונח"ח ונח"ח צנח"ח ונח"ח ונח"ח):

(ב) המערה מכלי ראשון על מאכל או על כלי מבשל כדי קליפה ולא יותר ואפי' עירוי שנפסק הקילוח מבליע כדי קליפה אלא שאינו מפליט ומבליע בפעם אחת ומ"מ טיפה אחת כיון שנפסק ממקומו אינו רותח כ"כ ואינו אסור כדלעיל כלל ט"ה סי' ב' (ועיין נח"ח כלל כ"ה נ"ו וס"ק י"ע ונח"ח סי' ל"ג וסי' ק"ה צד"ק נפסק הקילוח שהאריכו להקשות מדברי רמ"א צסי' ל"ג סעיף ז' שכי' נפסק הקילוח דהוי ככ"ס והמעין יראה דסס איירי שגזמל ע"ג כינה וח"כ כנר נתקרב ע"ג כינה דנ"ס אם נתן אותו בכלי או ע"ג כינה וסס סעיף ט' צעיפה הנופלת מן נר טעמא משום שאינו אלא טיפה א' וכמ"ס כ"ה ט"ז סי' ק"ה ו' צסס הד"מ) ואם עירה איסור לכלי נחשת ובישל בו אח"כ צ"ע אם יש לסמוך על הפוסקים דס"ל דכלי נחשת אינו בולע אלא ע"י אור ועיין לעיל סוף כלל ג"ז:

(ג) כלי שהכניסו לכלי ראשון בשעה שמרתוח ושאיב ממנו חמין אפילו אם השהה קצת הכלי בתוך הכ"ר עד שיהרתוח עולה תוך כלי הזה אעפ"כ הוא ספק אם יש לו דין כלי ראשון די"ל דלא נקרא כלי ראשון אלא כשעומד בלא הפסק אבל זה י"ל תיבא כשהוציאו יש לו דין כלי שני ולחומרא קי"ל בכל מקום דדינו ככ"ר אבל לקולא דהיינו להגעיל בזה הענין לא הוי ככלי ראשון (ט"ז סי' ל"ג צסופו וט"ז צסי' ק"ז ס"ק ז') ודוקא שהוציא הכלי מב"ר עם תבשיל אבל אם תחב לכלי ראשון והוציא ריקן יש לו דין כ"ש לגמרי (ט"ז סס):

(ד) וי"ל דאם עירה חלב רותח לקערה של בשר דידוע דאין תשמישו של קערה אלא ע"י עירוי וא"כ אין בו בליעת בשר רק כ"ק וא"צ ס' רק נגד כ"ק (וכ"כ ס"ז צסי' ל"א ס"ק ז' והט"ך צסי' ס"ט ס"ק ס"ד וכנר כחנתי כלל מ"ה סימן כ"א דלעולם יש ס' נגד קליפת הכלי ומ"מ אם יודע שעירה נאותו מע"ל כמה פעמים צקערה זו יש להחמיר כדעת או"ה בכלל ל"ד ססי' ט"ו דשמא כל עירוי ועירוי מצליע כ"ק א"כ ע"י עירויות הרבה צלע האיסור כולו והנ"ח צסי' ל"ה כי שזה הטעם עיקר אך מכל הפוסקים לא משמע הכי ומ"מ לענין זה אין נ"מ אף לדעת או"ה הנ"ל דעכ"פ כמה שעירה עמה לתוך הכלי אין מפליט מן הכלי יותר מכ"ק אך נ"מ לדעת או"ה הנ"ל שאם הכניס קערה חולצת לנשר אז לריך ס' נגד כל הקערה) שאר דיני עירוי מבואר בכלל מ"ח. ודין אם עירו שומן על עכבר מבואר בכלל ג"ח:

(ה) אסור לערות מכלי שיש בו שומן בשר לנר דולק שיש בו חלב או שומן אסור ודוקא כשהתחנן חם והעליון צונן דאז ההבל והזיעה עולה למעלה ומערבו אבל שניהם חמין אפי' התחנן יותר חם מותר ונדיעבד הכל מותר ואם מערה שומן איסור חם לתוך שומן היתר קר אסור אפי' בדיעבד ולא שייך כאן לומר תהא נבר לפי שע"י העירויות נמס הכל ונבלל ונאסר כולו (צנ"ח וע' כלל ל"ח סי' ו' צעכנר) (כו"פ סי' ק"ה ססעי' ג'):

(ו) חום כלי שני אפי' היס"ב בדיעבד מותר וא"צ אפילו קליפה במקום הפסד דכ"ש אינו מבליע ומפליט (סי' ק"ה ט"ז ס"ק ד' וט"ך ס"ק ס' וסס יש ט"ס וכל"ל דלע"ג

דלפי"ג דכ"ט חינו מנצל מ"מ מזליע ומפליט והפ"ח חוסר חפי' זדיענד וכן המ"ז חס לא נהפ"ע) וכן בכלי חרס יש להחמיר בכ"ש שהיס"ב אם לא במקום הפסד. ולכתחלה אסור למלוג עוף (ר"ל סמכניסו למיס דוחמין כדי שיעננו הנולות ממנו) אפי' בכ"ש שהיד סולדת בו אבל לכבוד שבת או אורחים ואי אפשר בענין אחר שצריך הרבה לבשר והבשר מלאה קרח שאי אפשר למלחו כך מותר להניחו בכלי שני אפילו לכתחילה ומ"מ אם אפשר יזהר שיניחנו דוקא שלא יהיה היד סולדת בו (סי' ס"ח) ואם הוא חס כ"כ שהיד נכוית במים אפי' בכלי שני מבשל (כ"כ הרמנ"ס נהדי"ח זהל' מעשרות ועיין במיזורי ט"ז פ"ג סי' ט' זפרט שהרש"ח חוסר חפי' זדיענד זיק"ב וכן הסכים הפ"ח) אבל אם מלג בכלי ראשון קודם מליחה או קודם שניקר מחלב ודם אפי' בדיעבד אסור וכן אסור לערות על העוף וכיוצא בו מכ"ד הוא מבשל כ"ק ואם עירה די בקליפת העור בין שהיה מוגח על הצדדים או שהיה מונח ורגליו למעלה אבל אם ראש העוף למעלה כשמערה א"צ קליפה שהנוצות מנינות עליו כדי קליפה אבל אם עירה ב' פעמים או מכת עירו הראשון עברו הנוצות והשני אסור כדי קליפה (סי' ס"ט סעיף ו')

כלל ס'. דין או"ה חס בחם בלא רוטב שנצלו או נאפו או שנגעו זה בזה ודין תתאה גבר (סי' ק"ה)

(א) צלי או אפוי או מבושל בלא רוטב כ"ז שהם חמים כ"כ שהיס"ב קודם שהניח בכלי שני אם הניחם זה אצל זה או האיסור החם מלמשה וההיתר מלמעלה בין שהוא חם או צונן מדינא אם היו שניהם כחוישים אפי' גדי כחוש שצלאו בחלבו אינו אסור אלא כדי נטילה ושיעור כדי נטילה שנכתוב בכל מקום הוא כעובי רוחב אצבע דחלב מבהמה כחושה הוא בטבעו ואינו מפעפע ואין חילוק בין שהי' איסור תורה או איסור דרבנן (סי' ק"ה סעיף ה')

(ב) ולכן אם נפל איסור על חתיכה שבקדירה שכולה חוץ לרוטב כגון שחתי' אחת מונחת חציה חוץ לרוטב וזו מונחת עליה ולא גיער הקדירה ולא כיסה אותה חשוב ג"כ כצלי ואם שניהם כחוישים סגי בנטילה ואם טקצתה ברוטב מבואר לעיל כלל מ"ד (ט"ז):

(ג) בד"א שאינו אסור אלא כדי נטילה כשהיו שניהם כחוישים אבל אם היה אחד מהן שמן לא מבעיא אם האיסור הוא השמן דאז אפי' ההיתר כחוש לגמרי אפי' אסור כולו אם אין שם ס' נגד האיסור דכיון דאיסור שמן מפעפע בכולו אלא אפילו אם האיסור כחוש וההיתר שמן אפי' אסור כולו עד ס' דאזיל ההיתר השמן ומפסם לאיסור והדר אזיל האיסור ומפעפע להיתר ואע"ג דקי"ל דאין הנאסר יכול לאסור יותר ממקום שהאיסור יכול לילך שם כדבסמוך בס"י שאה"ז שאני הכא כיון שהוא איסור מחמת עצמו ובלא"ה פולשת רוטב של איסור ואסור כדי נטילה הלכך ההיתר השמן מחזיק פלישתו ומכליע בכולו (ט"ז סעיף ה' ונש"ך ס"ק י"ט) וכל דבר שיש לו פעפוע שנפל למקום ידוע מהחתיכה בצלי אע"ג שיש בו ס' לבטל האיסור מ"מ צריך נטילת מקום (ט"ז סעיף ט"ו):

(ד) קי"ל אין הנאסר יכול לאסור מדינא יותר ממקום שהאיסור יכול לילך שם ולכן בכל מקום שאוסר כ"ק או נטילה ל"א שיאסור הקליפה או הנטילה שאר החתיכה דכיון דאין האיסור יכול להתפשט ולפעפע יותר מכ"ק או נטילה ולכן גם הקליפה אינו יכול לילך יותר ולכן חתי' היתר שמן שנגע בו איסור כחוש ונאסר החתי' היתר כולו כמבואר בס"י ג' מ"מ אם נגע חתי' היתר אהרת בחתי' היתר זה השמן שנאסר אינו ונאסר כיון שאין השמן הזה אסור מחמת עצמו רק מחמת בלוע אע"ג דההיתר הראשון נאסר כולו מן הכחוש כמו שבארנו טעמו מ"מ אין בו כח לפעפע בחתי' שני' אפי' כ"ק (ט"ז ס"ק י"ד) כיון שהאיסור היה כחוש (ט"ז ס"ק ט"ז) אבל אם היה חתי' שמן איסור מחמת עצמו ונגע בחתי' היתר אפילו כחוש ונאסרה החתיכה כחוש כולה מחמת שבלעה איסור שמן האסור מחמת עצמו שיש בו כח לפעפע ולפיכך אם חזר ונגע חתי' היתר אפי' כחוש בחתי' היתר זו הכחוש'

נאסר כולו שאיסור השמן בעצמו מפעפע מחתיכה להתיכה אפי' בלא רוטב (וזוהו חמור ללי מנלימה בכלל נ"ג):

(ה) וי"א דאפילו אם נאסר מאיסור כחוש אם שייך בו עכ"פ שמן כגון שנאסר מחלב כחוש כיון שההיתר שמן וגם האיסור שייך בו עכ"פ פעפוע רק מחמת שהוא כחוש אינו מפעפע מ"מ ההיתר השמן מפטם לאיסור ומחזיק להאיסור הנבלע בו שהוא בעצמו מפעפע לחתיכה שניה כדין ישמן שמפעפע אפילו בלא רוטב ס"ך טס טס ד"מ ונ"ל דלפטר דגס דעת המחנך כן ולזו מתוך קו' הס"ך טס ס"ק כ"ח דלמה לא כתב המחנך כמות יומת אפילו זכמות לגמרי) ונ"ל במקום הפ"מ או לצורך שבת יש להתיר אפי"כ האיסור מחמת עצמו וגם חלב כחוש אבל כחוש לגמרי כגון המין בפסח אפי"כ שהוא איסור מחמת עצמו או אפילו בחלב כחוש אלא שאינו נאסר רק ע"י בליעה כיון דכל הפוסקים לא ס"ל כלל סברא זו דההיתר מפטם לאיסור יש להקל (עיין כו"פ ס"י ק"ה):

(ו) וי"א עוד דהנ"מ בדברים נושים אבל אם נפל איסור צלול על חתיכה צלי או בקדירה על חתיכה שכולה הוי' לרוטב כיון שהוא צלול מפעפע בכל התתי' וכולו אסור מדינא (ס"ך טס טס ד"מ ס"י ל"ג ס"ק ג'):

(ז) וכ"ז מדינא וכן סתם בש"ע אבל מנהגנו ע"פ רמ"א מאהר שאין אנו בקיאין בין כחוש לשמן ולכן לעולם כל חם בהם בלא רוטב כגון צלי ואפי' או מבושל בלא רוטב אם הוא איסור מחמת עצמו לעולם אסור ההיתר הנוגע בו עד שיהיה ס' נגד האיסור ואפי"ה צריך ג"כ נטילת מקום דשמא הוא באמת כחוש וא"כ מדינא לא מהני לבטל אותו נטילה (וזמקום הפ"מ ל"ע אם יש להקל במקום שהוא כחוש זמנת דלענין מלימה כתב רמ"א זכ"י ק"ה להקל בהפ"מ י"ל דשחני מנלימה דלכונן פוסקים אפי' צמון אינו אסור יותר מכ"ק משח"כ זחם דצמון לכ"ע אסור כולו וח"כ י"ל דאפילו בהפ"מ אין לנו מומכין על בקיאתינו. ומלחמי צמניי כלל ל"מ ס"ק ט' טכסחפק ג"כ זוהו והניח ז"ע. ולפטר זמפק טרפס וכחוש צודחי ויס עוד לדדים להקל אפטר להנטרף להקל):

(ח) ודוקא באיסור חלב או ציר גבלה וכיוצא בו דשייך עכ"פ שמנונית אבל בכחוש לגמרי כגון שנגע המין במצה אינו אסור רק כדי נטילה ומ"מ המנהג גם בהמין לאסור אותה חתי' שנגע בה כולה והשאר הנוגעים בזה מותרים ע"י קליפה בדלעיל כלל מ"ג (והט"ז ז"ד ס"י ק"ה ס"ק י"ד כתב דלפי' כלל קליפה מותר ועיין מ"א סימן תמ"ז):

(ט) בד"א דלדין אסור חם בהם בלא רוטב דדיינין הכל לשמן דווקא כשנגע באיסור מחמת עצמו וא"כ תיישינן שמא הוא שמן ואז מדינא מפעפע בכולו אבל אם חתי' זו אינה איסור מחמת עצמה אלא שבלעה איסור כחוש מוקמינן אדינא ואמרינן דאיסור בלוע כחוש אינו יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב ודם (ומלכ) הוי איסור כחוש (וחלב אי מיקרי איסור כחוש ע"י צד"ך ס"י ל"ג ס"ק ג' וזכ"י ק"ה ס"ק י"ז). ולכן ד"ד שיפת חלב שנפל על חתי' בשר ונאסר ונגעה חתי' זו בחתי' אחרת אינו אסור רק כדי נטילה (ס"ך ס"ק י"ז) ויש אומרים דחלב שנבלע בבשר לא מקרי הבשר איסור מחמת עצמו לאסור חברתה רק כדין ד"ד בלוע אפי"כ דהבשר ודאי נקרא כולו גבילה אבל לאסור חברתה אינו אלא בלוע ואינו אסור כלל אפי' כ"ק (וכ"כ הט"ז ס"י ק"ה ס"ק י"ג). (ודכ"י הס"ך ס"ק י"ז מנומנים קלח ונ"ל ט"ס ט"ס וכל"ל חמר טכחז ונע"כ ל"ל דכלן מיידי טנגע צטר חם כו' ומצינו הנ"מ וס"ל לכך כו' עד כולי האי לא מתמירינן ולח"כ ל"ל תינות חלו ואין זה עיקר גם מהרש"ל כו') וכ"ז כשהיו שניהם חמים מחום כלי ראשון כגון מיד שהסירו מן האש:

(י) ואם א' חם וא' צונן בזה יש חילוק דאם החם מלמטה והצונן מונח עליו אסור כולו דקיי"ל תתאה גבר ר"ל כן שבע כל דבר שהוא חם ע"י האש גובר על העליון ועושה אותו ג"כ חם והרי הוא כאלו שניהם חמים ולא מבעיא אם התחתון חם הוא האיסור שאוסר ההיתר הצונן המונח עליו ומכל"ע אלא אפי' אם התחתון חם הוא ההיתר ועליון הצונן הוא האיסור אמרי' דהתחתון חם גובר ומרתית העליון עד שמפליט ובולע ההיתר ממנו והכל אסור לדין אפי' בצלי ואפוי. ולשיטת הש"ע בדבר של רוטב או צלי שמן אבל אם התחתון הוא הצונן והעליון הוא החם אפי' העליון

העליון החם הוא האיסור מ"מ התחתון גובר וא"צ אלא קליפה דמ"מ כ"ק בולע דאדמיקר ליה בלע (כ"ל קודם שמקדל אותו זולע עכ"פ כדי קליפה):
 (יא) ואם מונחים זה אצל זה אפי' שניהם חמים אין אחד גובר על הבירו ולכן יש מקילין דסגי בקליפה ואפי' בשמן (סמ"ק ומדכ"י) אבל לא קי"ל הכי אלא דגם בזה כולו אסור (הכרעת רמ"א ואחרונים וע"ס נס"ך ס"ק ע') ואם א' חם וא' צונן ונגעו זה בצד זה אפילו האיסור חם ההיתר צריך קליפה (ס"ס ונס"ך ס"ס) ובה קיל חם מטליחה דבמליחה נאסר כולו כדלעיל כלל מ"ג סימן ה' ו' משום דבמליחה יש להלוות וציר שמפעפע משא"כ בחם בלא רוטב ומ"מ במקום שאין הפ"מ יש להחמיר ולאסור כולו אם האיסור הוא חם כמו נבי מליחה (ע"ז ס"ק ה'):

(יב) כוליא שצלאו בחלבו אינו אוסר רק כ"ק שהקרום מפסיק כן סתם הב"י בש"ע אבל לדעת רמ"א אסור כולו דחיישינן שמא נפחת הקרום ואין לשנות ואם נתבשל כך הכוליא נעשית נכילה וצריך ס' נגד כולו וה"ה בקרום שעל היותרת (ס"י ק"ה סעיף ח'). ולענין מליחה כתב רמ"א סי' ס"ד סעי' כ' דבכל הקרומות א"צ אלא קליפה במקום הפסד קצת. או"ה שנגעו זה בזה לאחר שמונחים כבר בכלי שני אם הוא חם כ"כ שהי"כ והוא דבר גוש כחתיכ' בשר ודגים וכיוצא בו או אפילו כאורז ודוחן המבושלים בישול עב שאינם נשפכים כרוטב י"א דדינו ככ"ר לכל דבר (ס"ס ס"ך ס"ק ח' וע"ז ס"ס ס"ק ד') ובהפ"מ יש לסמוך על הסוסקים דאין חילוק דגם בדבר גוש לעולם אמרי' הכלי שני אינו מבליע אא"כ יש ג"כ דוחקא דסכינא ודבר גוש או יש להחמיר (ע"ז ק"י ל"ד ס"ק י"ד ועיין ס"ך ס"י ק"ה סק"ח).
 דין או"ה שנמלחו יחד נתבאר לעיל כלל מ"ג:
 " ס' ק"ו נתבאר לעיל כלל נ"א:

כלל ס"א. דין המבשל ביצים או דגים ונמצא אחד מהם של איסור
 (סימן ק"ז):

(א) המבשל ביצים הרבה בקליפתן לא יוציאם מהמים שנתבשלו בהם עד שיצטננו או יתן עליהם מים צוננין לצננם ואח"כ יוציאם דחיישינן שמא ימצא באחת מהן אפרוח ואם היה מוציא מהם קודם שיצטננו שמא היתה נשארת אותה שיש בה אפרוח עם האחרונות והיתה אוסרתן לפי שלא היה נשאר שם ס' לבטלו (ואם נמלאו בו דם עיין כלל כ"ע):

(ב) וכן המבשל דגים קטנים הרבה דיש חשש שמא יש בהן דג טמא. ואם עירה החמין מן המחבת לכלי אחר בלא דגים כיון שיש כאן איסור דאורייתא מין בשא"מ אנו חוששים שמא בסוף העירו נשאר טמא עם כ' או ל' דגים וגם מעט מים עד שאין שם ס' וע"י המעט מים פולטת הדג טמא ואוסרת כל הדגים שישנם שם במים שאין שם ס' כי הדגים שלצד מעלה אינם מצטרפים עם התחתונים לבטל שהרי הם חוץ לרוטב ואינו מפעפע בלא רוטב ואח"כ הוזרין אותן הדגים התחתונים שנאסרו ואוסרין את הדגים שלצד מעלה עכ"פ כדי קליפה ולא מהני לומר דיבש ביבש בשל ברוב דמ"מ כולם נאסרין כ"ק (אבל אם לא היה החשש שמא נשאר מעט מים לא היה שום חשש איסור שהרי לא נאסרו אז אלא הדגים הנוגעים אל הטמא והם עלמס לא היו נאסרים אלא כ"ק כדין יצא צינא בלא רוטב וא"כ לא היו אוסרים השאר דגים כיון שהם גופם אינם נאסרים אלא כ"ק אצל ע"י החשש שמא נשאר מעט מים וא"כ ע"י המים נאסרו הדגים התחתונים הנוגעים בטמא ושמיר יכולין לחסור העליונים עכ"פ כ"ק) והו' שיטת ריב"א אבל העיקר כדעת ר' ברוך דס"ל דאפי' נחוש לזה מ"מ אותם כ' או ל' דגים אע"פ שהם נאסרו לגמרי אינן יכולים לאסור השאר דגים שלמעלה מהם חוץ לרוטב אפי' כ"ק דאין איסור הבלוע יוצא בלא רוטב ואינו אוסר אפי' כדי קליפה (וי"א דגם לסיטתו לדין קליפ' ומחלוקתם לענין אסור הכל) ואותן כ' או ל' מתבטלים ברוב לאחר שיערה הכל לקערה כדין יבש ביבש והרוטב שבקערה אז אינו אוסר דהוי כלי שני ולפי זה צריך עכ"פ שיהיה רוב ולכן בביצים שאין דרך לבשל כ"כ הרבה א"כ גם לר' ברוך אסור:

(ג) וכ"ז שעירה תחלה כל המים מהמחבת אבל אם עירה הדגים עם הרוטב הכל ביהר בדרך עירווי בין שנאמר שהאיסור היה בפי המחבת ובין שנאמר שהיה בשולי המחבת עכ"פ ע"י העירווי אוסר עכ"פ כדי קליפה כל הדגים ולזה לא מהני ביטול ברוב דהא כ"א וא' צריך קליפה וכיון שניכר הקליפה צריך לקלפו כמבואר לעיל כלל ס"ב ס"י י' (עיין כ"ז צט"ז ופ"ח) (ומ"מ הכלים מותרים ודוקא לאחזק מעל"ע סק"ג):

(ד) ואם בפעם אחת זרק כל הדגים והרוטב לקערה שלא בדרך עירווי נ"ל דהכל מותר שהרי לעולם היו הכל ביחד ויש כאן ס' (ורמ"א פסק כ"ס דזכר ענין מותר דלא מחזיקין איסור לומר דנשאל האיסור כלל ס' ולאמרינן כל דפריש מרובא פריש):

(ה) ואם הוציא הדגים בכף כ' הט"ז דכולם אסורין דחיישינן שמא הוציא האיסור תחלה ונעשה הכף גבלה ואוסר כולם (ול"ע שהכי חדרנה אמרי' דזה כל דפריש מרובא פריש ונשאל האיסור צדוק כיון שלא נודע כלל מן הטמא וכדאי' צ"ד ס"י ק"י סעיף ה') ומטעם אחר יש לאסור דחיישינן שגשאר האיסור בשולי המחבת ולא היה ס' כנגדו וא"כ נאסר הכל מה שגשאר במחבת הדגים והרוטב וא"כ אפילו יהיה רוב נגד הדגים שנאסרו עכ"פ אח"כ בשעירה הרוטב לקערה והרוטב ג"כ נאסר עכ"פ אוסר כל הדגים כדי קליפה וכ"ש כשאין שם ק"ש דגים שיהיה רוב נגד ג"ש דגים שנאסרו שהכל אסור (ועיין כו"פ. ודין אם הוציא איסור צדוק והחזיק לקדש מרובא דכלל ע"ד ס"י י"ח):

כלל ס"ב. דין או"ה שנאפו בתנור ודין פת ודג עם צלי (ס"י ק"ח):

(א) איסור והיתר ואפי' איסור דרבנן אם שניהם כחושים מותר לצלותם בתנור א' אם אינם נוגעים זה בזה דכיון ששניהם כחושים אינם מפסמים זה את זה (ס"ד ס"ק ח') אבל אם א' מהן שמן אפי' רק הכשירה אין צולין אותם בתנור אחד אע"פ שאין נוגעין זה בזה דאזיל ההיתר ומפסם לאיסור ע"י ריח (ל"ל עוסה חומר סמן והדר אזיל האיסור ולומר להיתר ע"י ריח) ובדיעבד שצלו כבר נחלקו גדולי הראשונים י"א דאפי' בדיעבד אסור דריחא מילתא היא ר"ל הריח שנכנס מן המריפה לכשירה ה"ז כאילו נתן בו טעם וצריך ס' מן ההיתר לבטל האיסור וי"א דריח לאו מילתא היא ואינו אוסר בדיעבד וכן הכריע הכ"י בש"ע בדיעבד מותר ואפילו היתה המריפה שמינה וההיתר כחוש אפי' הכי מותר ואם התנור גדול שמחזיק י"ב עשרונים (דהיינו י"ג סיעור חלה כשהן עסוין מלות וכל מלה עוני' טפח ומדזיקין אותה בכל חרצע דפנותיהם) (פ"ח וכו"פ) ס"ב ופיו פתוח אע"פ שאין פתוח לגמרי אלא במקום שעשן יוצא דאו הריח יוצא דרך הנקב ואינו מפסם או אחד מהן מכוסה בקערה או בבצק וכיוצא בו שאין מקום לריח שיצא אפילו בתנור קטן ופיו סתום מותר לצלותם יחד ובלבד שלא יגע זה בזה יה"ה לאפות בשר עם חלב נמי דינא הכי (ס"י ק"ח):

(ב) בד"א בצלי שצלאו על השפוד אבל אם בא לבשולן או לצלותן בקדירה (ס"ד ס"ק ט"ז) זה לעצמו וזה לעצמו אפילו בתנור קטן ופיו סתום מותר אע"פ שהקדירות מגולין למעלה וי"א דבצלי קדר אסור ודינו כצלי דדוקא בבישול מותר דאין ריח המבושול מפסם כל כך (מ"א נס"י תמ"ז) ובמקום הפ"מ יש לסמוך על המקילין וכ"ז לשיטת הב"י ביש"ע:

(ג) אבל מנהגנו ע"פ רמ"א דלכתחילה אסור אפילו בתנור גדול ופתוח ובדיעבד אם התנור פתוח קצת מן הצד או למעלה במקום שהעשן יוצא מותר. ובמקום הפ"מ אפי' סתום לגמרי והתנור קטן מותר וכ"ז בצלי אבל בבישול דלא שייך ריח כ"כ מותר לכתחלה כשתנור פתוח קצת אבל אם סתום מכל הצדדים והאיסור וההיתר שניהם מגולים כדרך שמשמינים החמין לצורך שבת אפי' בדיעבד אסור שהרי נראה בחוש שיש ריח גדול בהשמינה של שבת (מ"א ס"י תמ"ז) אצל אם מנסל צחול נשעה ונשחים וסותמין התנור לפי שעה אין להחמיר כ"א דהטמא טכ שנת ונמקום הפ"מ אפי' צממין העמונים לשתת יש להקל ח"י ס"י תמ"ו):

(ד) פת שאפה עם הבשר (לדעת המחבר נש"ע בתנור גדול ופיו פתוח מותר

169 חכמת הלכות תערוכת כלל פ"ב שער א"ה אדם

ונדעת למ"א לפי צתנור גדול ופיו פתוח למעלה) אם שניהם מגולין אסור לאכלו עם חלב אם יש לו פת אחר וכן אם נכרי אפה פת עם איסור אסור לקנות אותו פת אם יש פת אחר דכ"ז מקרי לכתחלה אבל אם אין פת אחר בריוח או בהפ"ם מותר בשניהם דזה מקרי לענין זה דיעבד ומותר אפי' בתנור קטן כדלעיל סימן נ':

(ה) אם האיסור דבר חריף או שנעשה לריו חכ"ש אם והיתר חריף ריחא מילתא ואפי' בדיעבד ואפי' בתנור גדול ופתוח בצדו אסור אם שניהן מגולין לפי שדבר חריף הוא שואב את הריח ולכן בצל שנצלה עם גבלה אסור אבל אם א' מהן מכוסה אפי' בכצק בעלמא מותר בדיעבד ואם משהו הבצק המכסה בשומן או שלשו בשומן דינו כמגולה. ובהפ"ם יש להתיר אם היה האיסור חריף אפי' בתנור סתום (ח"י נס"י תמ"ז) או אפילו בהיתר חריף בתנור גדול ופתוח (ע"ז נס"ס כס"ל וצ"ח) (ונמנ"י כלל ל"ה סק"ח נסתפק בהריף ע"י ניסול חס לוסר ונמ"א ס"י תמ"ז סק"ד נסמנע דלין חילוק עהרי כ' דנלכטו נקרי חריף וזה ע"י ניסול) ופשיטא בשיש ס' מן ההיתר אפילו בכל מה שבתנור אע"ג דאין איסור יוצא מחתי' לחתי' בלא רומב מ"ם במקום הפסד כריח יש להקל ולומר כל מה שנכנס בספק מסייע לבטל (ס"ס ע"ז וס"ד) ונ"ל דדוקא הקדירות שהם מגולים הם מסייעים לבטל אבל המכוסים אינם נכנסים כלל לספק:

(ו) או"ה שאפו או צלו תחת מחבת נ"ל שכפה על שניהם נחנת עיין ד"מ נס"ס תסו' מ"י) ושניהם מגולים שלא כסה א' מהם בכלי או בכצק אסור אפי' בדיעבד דגרע מריח שאין כאן מקום לריח לצאת ומפ"ם זמ"ז וה"ה אם אפו בכה"ג פת עם בשר אסור לאכול בתלב אם היה פת מועט כדלעיל כלל נ' ואם היה פת מרובה אסור אפי' במלה כמבואר שם אף על גב דאם אפה פת עם בשר בתנור לא אסרינן רק עם חלב הכא גרע מריח (ונזה מסולק קו' פ"ט על הס"ד) אבל אם אפו או צלו תחת המחבת בזה אחר זה מותר כי לא נמצא ריח ופי"טוס לכלי שיחזור ויפלוט לאוכל ואפי' הכלי ב"י רק שלא יגע ממש (ס"ד ס"ק י"ג) אבל אם הויע המחבת משניהם ה"ז בכיסוי קדרה לעיל כלל מ"ה ס"י מ' ואפי' בזה אחר זה אסורין אם שניהם מגולין:

(ז) איסור האיסור במשהו כגון חמץ בפסח אם התנור קטן וסתום ואריה מגולין לרוב הפוסקים אסור אפי' להסוברין ריחא לאו מילתא דלא גרע ממהו ומ"ם בהפ"ם יש לסמוך על המקילין גם בזה בין בצלי ובין בחמץ הממונן לשבת ואפי' בתנור סתום לגמרי ודלא כמ"א בא"ח ס"י תמ"ז (כו"פ ומ"י) אבל בהיתר דבר חריף אפי' בתנור גדול ופתוח אסור אפי' בהפ"ם (ח"י ס"ס):

(ח) מרדה שקורין פאלא או (לחפיטא) אם נשפך עליה דבר איסור או שהוציאו בו פשטידא של איסור וה"ה מבשר לחלב ולכן כל זמן שהיא בת יומא אסור ליתן עליה היתר שהרי בלועה מאיסור ולא מהני לה הגעלה או קליפה דדינה כתשמישה ע"י אור ומ"ם כשאינה ב"י מותר להשתמש בה אם אוסין אצל נכרי שהנכרי לא ישמע לו לעשות תמיד מרדה חדשה (סע"י ח' נס"ז וס"ד ס"ס) אבל בשל ישראל אפי' אינה ב"י אסור בכל הכלים (פ"ח):

(ט) פת חמה המונח ע"ג חבית פתוחה של י"ג אפילו פתם יינם אם מונח על המנופה אסורה מפני ששואב הריח של יין וחמיר טפי מריח ובמקום הפסד יש להתיר בסתם יינם (כו"פ) אבל אם הפת צוננת אפי' חבית פתוחה או פת חמה וחבית סתומה מותר. בד"א בפ"ת חטים אבל בסת שעורים בין כך ובין כך אסור שהשעורים שואבות (סעיף ד'):

(י) כל דבר שעיקרו אינו עומד להריח כגון אתרוג של ערלה מותר להריח בו וכ"ד שעיקרו עומד להריח כגון ורד והדס ושאר בשמים של ערלה וכלאי הדבס האסורין בהנאה אסור גם להריח בהן. ואם הם דברים האסורין באכילה ומותרין בהנאה אע"פ שעומדין להריח מותר להריח בו דריח אינו חשוב אלא כהנא ומותר לברך עליו ולכן מותר להריח בכושם שקורין מושק אע"ג שאסור באכילה (ע' צל"ח סימן ל"ו נמ"א ב"ה ג'). ובשמים של ע"ז אפילו אינו עומד להריח אסור להריח בו משום הומיא דע"ז ומ"ם מותר לישאוף בפיו או בחוטם ריח י"ג בדרך נקב

חכמת הלכות תערובת כלל ס"ב ס"ג שער אר"ה אדם

נקב שבחבית לידע אם הוא טוב דליכא הנאה דאדרבה חזק היין נכנס בגופו ומזיקו אבל אסור לשעמו בפיו אע"פ שאינו בולע וה"ה בכל איסורי אכילה אע"פ שמתירין בהנאה אסור לשעמו ואפשר אפי' בדבר שהוא פגום אסור לשעמו (עיין ס"ח ס"י ק"ח ס"ק י"ג ונסי' מ"ג ס"ק ה' ונחשו' ל"ל ס"י מ"ז נחיר לטעום צפגום):
 (יא) וכן מותר לזלף סתם יינם בזמיה"ז להמתירין בהנאה כיון שאינו הנאה ממש וכן שק של פלפלין וזנגביל שמשוימין בקנקנים של יי"ג מותר להריח בהם שהמריח אינו מכווין לריח היין אלא לריח התבלין ועוד שאין נותנים אותן ליין כדי שהיין יתן בהם טעם אלא אדרבה הם יתנו טעם ביין ומ"מ לא יקח מהם להבדלה משום דמאיסי והקריבהו נא לפחתך:

(יב) השותים שיטון ראוי לבע"ג שלא יבערנו מן הגר של חלב לפי ששואב לחלוותי החלב שעל פי הגר אם מקרב השפופרת אצל הפתילה הדולקת ומבעירו משם אבל מותר להבעיר מאש השלהבת שרחוקה מפתילה דהתם מקלי קלי איסורא וליכא ממשא ובע"ג יחוש גם לזה משום לך בו (עיין ס"ח ע"ב):
 סימן ק"ס נתבאר לעיל כלל ג"ח:

כלל ס"ג. דין קבוע (סימן ק"י):

אמר המחבר להיום ס"ג זה וס"י ק"י"א הוא מפתח גדול לכל דיני ס"ס וכבר כתב הש"ך שאין להורות מס"ס מה שאינו מפורש והגם שהחמורנים חלקו עליו מ"מ עכ"פ אינו מקור לכ"כ ולכן לא כתבתי אלא חזקה כללים בקילור מקילור כללי ס"ס מס"ך ויסרתי ע"ז ככ"כ שער צ"ט וקראתי שער הקבוע וכו' ביארתי כיד ה' עלי לפי קט שכלי וס"ס הארכתי בכל פרט ופרט והרולס לעיין ימצא דברים נכוחים לננין דעזר לורי וגואלי:
 קע"ף ח' ב' סב"י ק"י נספח לעיל כלל ג"ג סימן ס"ו ע"ז:

(א) ה' חנויות מוכרות בשר שחוטת וא' מוכרת בשר גבלה לקח מאחת מהן ואינו יודע מאיזה מהן לקח לא אמרינן דניול בתר רוב ומותר דכיון דהאיסור ניכר במקומו קי"ל דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי ואסור וכן לקולא כגון ה' חנויות גבילה וא' בשרה ולקח מאחת מהן לא אמרינן דניול בתר רוב ואסור כודאי איסור אלא כמחצה על מחצה דמי ואין אסור אלא משום ספק (ס"ך ס"ק ט"ו) והו' לכ"ע הוי קבוע דאורייתא. ויש עוד קבוע כגון שהיו בעיר י' חנויות כולן בחזקת שמוכרות בשר כשר ולקח מאח' מהן ואינו יודע מאיזה לקח ואחר שלקח נודע שהנות א' היא מרפה ויודע איזה הוא י"א דגם זה נקרא קבוע דאורייתא כיון שהאיסור ניכר ומ"ש אם היה נודע המריפה קודם שלקח או אח"כ אין זה אלא גילוי מלתא בעלמא (הכ"ס צנ"ד"ה) וי"א כיון דקבוע הוא חידוש אין לך בו אלא משעת חידושו ולכן כיון שקודם שלקח עדיין לא נודע המריפות מותר (ר"ן וכתב הפ"ח דכן דעת רמב"ם צנ"ה"ג דלא כס"ך ס"ק י"ד שלא הכין כן). ויש עוד קבוע ג' כגון שיש מריפה בחנות א' ולא נודע באיזהו מהן כגון שיש כאן י' חנויות וככל א' בהמה א' נתערבו הריאות של כולם ונמצא מריפה באחד מהם ולקח מאחד מהם ויודע מאיזו חנות לקח אך א"י אם זו היא הבשרה או המריפה זה נקרא ג"כ קבוע מן התורה (צ"ח וט"ז ס"ק ס' וס"ך צנ"ק י"ד וס"ק כ"ט) דכל חז"י עומדת בפני עצמה בחנות שלה ולא נתערבה החתיכה כלל רק שהספק איזה חנות היא המריפה הי"ז קבוע כמחצה על מחצה ומ"מ לדעת הר"ן דקבוע אין לך בו אלא משעת חידושו ואילך כל מה שלקחו קודם שנודע התערובות מותר ומה שלקחו לאחר שנודע התערובות אסור (ועיין צנ"ה ס"י ח' ז' ונסי' ז' עד ס"י י"ד):

(ב) ודוקא שלקח מן החנות שנולד הספק במקום הקביעות אבל אם נמצא חתיכת בשר מונחת בארץ (בענין שאין בו איסור נטום צנ"ד שנתעלס מן העיין) אזלינן אחר הרוב ואם רוב הוא בשר מותר כיון שלא נולד הספק בקביעות אמרינן כל דפריש מרובא פריש (וכילד נקרא פריש ואם הולכין אחר רוב צנ"ד לו רוב חנויות עיין צנ"ה סימן ג' ד' ה' ו' ז') ודוקא בשלא ראינו שפירש או שראינו שנכרי לקחו הוי כאלו לקחו משם בידו כיון שנולד הספק במקום הקביעות ונהלקו הפוסקים י"א דפירש בפנינו הי"ז קבוע מה"ת וי"א דאינו אלא מדרבנן (ס"ך ס"ק כ"ג וצנ"ה סימן כ"ה וצנ"ך ע"ב וכל"ל דהא קאמר שהלוקח משמע אפילו ישראל ועוד דל"ה דעל ככרי קאי כל"ל כלל שהלוקח מן הקבוע דהא הזכיר בו):

חכמת הלכות תערובת כלל סיג שער אריה אדם

(ג) ואם נתערבה חתיכה זו שלקח מקבוע בהתיכות אחרות במלה בדב דהוי ס"ס שמא לא זה הוא שבאה מהקבוע ואת"ל זה הוא שמא של היתר הוא ודוקא בשאינן אוכלין בבית אחת דאל"כ אין כאן אלא ספק אחד אם היא של היתר (ס"ך ס"ק כ"ד כן סתם הס"ע) אבל רמ"א הבריע כהפוסקים דכל מקום שהספק ראשון אמור מה"ת שהרי קבוע כמחצה על מחצה לא חשבינן כלל לספק ואם כן אין כאן אלא ספק מבח התערובת ואסור ולפי זה אינו אסור אלא דוקא בקבוע מה שהוא לכ"ע מה"ת ההיינו קבוע דמ' הנויות כו' אבל בקבוע ב' (לדעת כל"ה) וקבוע ג' (לדעת הנ"ח) וכן בפירוש לפנינו דיש אומרים דאינה אלא מדרבנן וכ"ש איסור מדרבנן אם נתערב בדוב מותר כספק הש"ע (ס"ך ס"ק כ"ו):

(ד) וכ"ז בתערובת הנויות אבל בתערובת חתי' כגון שנתערב כחנות א' חתיכה הראויה להתכבד או מדברים שאינם מתבטלים כמבואר לעיל כלל ג"ג אע"פ דחכמים נתנו עליהן דין קבוע אפילו בתערובת מ"ס בזה לכ"ע אם לקח בשר ממקולין הזאת שנתערב שם חתי' הר"ל מרפה בין הכשירות ולא נודע חתיכה המריפות (ס"ך ס"ק כ"ח) כל מה שלקחו קודם שנודע לנו המריפות מותר דאסרי' כל דפריש מרובא פריש ואין חילוק בין שנפרש קודם שנולד התערובת או שפירש לאחר שנולד התערובת (ועיין ס"ך סק"ל ונצ"ח סי' י"ג) אבל אסור ליקח עוד מאותו חנות אפי' חתי' שאינה ראויה להתכבד אע"פ דמדינא שרי דממ"נ מותר אם היא הכשרה טוב ואפי' את"ל שהיא מרפה א"כ כבר נתבטלה ברוב כיון שאר"ל מ"ס כיון שתערובת היא במקולין שרבים קונין משם קרוב הדבר לטעות ויקחו גם מחד"ל אבל ליחד בביתו אותן שאינן ר"ל מותרין ממ"נ (סעיף ה' ונצ"ך ס"ק ל"ח):

(ה) ואם שחמו"ל אינו בהמות והביאו אינו מהם ליאסקע והשאר נשאר בבית השחיטה ומכהמה א' הביאו החצי ליאסקע וחצי השניה נשאר במקומו ואח"כ נודע שא' מהם הוא מריפה א"כ אותן שפרשו ודאי מותרים והנשארים בבית"ש ודאי מריפות אך על החצי שפירש נחלקו האחרונים י"א כיון שהחצי שבבית"ש מריפה גם החצי שפירש מריפה וי"א כיון שהחצי שפירש מותר גם החצי שבבית"ש מותר והפ"ה כתב שזה שפירש מותר וחצי הנשאר אסור וע"ש ולזה הסכים גם הבר"ס בע"ח וש"ד החשובים כגון ההר"ל ודבר שבמנין וברי' שנתערבו בהיתר שאינם במילים אפי' אם פירש א' מן הרוב אחר שנודע התערובת אם הפרישו במתכוין אע"פ שלא פירש בפניו כגון שנתערב בהמה ספק מריפה בשאר בהמות ועמד מאחורי הגדר וירק אבנים כדי שיפרשו זה מזה אסור דגזרינן שמא יקח מן הקבוע קודם שיפרשו אבל אם פירש ממילא שלא בפנינו או נתפארו כולן אפי' במיינו ס"ך ס"ק ל"ה) מותר דכל המיעוטין שפרשו אמרי' על כל אחד כל דפריש מרובא פריש ואיסורא ברובא אשתייר כ"פ הש"ע (סעי' ו') ולפי"ז אם פירשו מתציתן וכ"ש הרוב בבית א' אסור (ועיין נצ"ח נכ"ל נכ"ל נכ"ל נכ"ל) אבל י"א דאפי' פירשו ממילא אסור דליד' לשי' הנויות לעיל בסימן א' דהתם האיסור ניכר ולא חיישינן שיקח מן הקבוע דברשיעי לא עסקתן משא"כ הכא שנתערב הכל והכי נהוג אם לא בהפ"מ (ס"ך ס"ק ל"ו):

(ו) ודוקא שפירש לאחר שנודע התערובת אבל אם פירש קודם שנודע התערובת לכ"ע מותר בפירוש ממילא דקודם שנודע לא שייך למיגזר מידי כיון שבחזקת היתר עומדין מאי אמרת שמא יקח אחר שנולד הספק דזה לא אחי למטעי (ס"ך ס"ק ל"ג וע"ס ע"ס ונכ"ל נכ"ל נכ"ל נכ"ל) קודם שנודע התערובת מותר לסי' ל"ג:

(ז) הא דהפרישו במתכוין אסור דוקא כשנשאר מקצת הקביעות במקומן דשייך למיגזר שמא יקח מהקבוע אבל אם בדיעבד נתפרשו כולן ממקום קביעותן או שהפרישו במתכוין דלא ידע דיש איסור בדבר (סעיף קטן ל"ז) אפי' פירשו לפנינו (ס"ק ל"ה) ובשעת עקירתן פירשו קצתן אותן שפרשו או לא נקראו פירשו מן הקבוע ומותרין דאמרינן כל דפריש מרובא פריש ולא גזרינן בזה שמא יקח מהקבוע כיון שכבר נתבטל כל קביעות ראשון וכן כל מה שיפרוש מן הרוב מותר (ועיין נצ"ח נכ"ל נכ"ל נכ"ל נכ"ל) רק שנים אחרונים אסורים דבזה ל"ש לומר כל דפריש כו' (נכ"ח סעיף ו') ואפי' חזרו כלן ובאו יחד במקום א' אפי' מותרין דכיון דנודע פרישתן

חכמת הלכות תערובת בלל ס"ג שער או"ה אדם

פרישתו הרי כבר היו מותרין וכיון שהותרו אינן חזירין ונאמרין (עיין ס"ד ס"ק ל"ז ונסי' קי"ד ס"ק י"ט כי דאם הנזילו מן הנתיים לחטיות חזרו להיות קנוע דהתם לא נודע לנו מן הפרישה חזל הכא מייכי להדיח שנודע מן הפרישה) אבל אם קודם שנודע לנו חזרו לקבוע במקום אחר חזר הקביעות למקומו ואם נתפזרו בלן אפי' בפנינו בלן מותרים דל"ש כאן לומר ב' אחרונים כיון שאין יודע מי הם שהרי נתפזרו בלן בב"א (ועיין נז"ח ס"י י"ט כי כ"ג כ"ג):

(ח) הא דחזרו להיות קבוע ג"ל דוקא כשחזרו בלן אבל אם חזר א' וא"כ י"ל דאין כאן איסור כלל לא מקרי קבוע. (עיין נז"ח סימן מ"ח):

(ט) נתערבה תרנגולת שריפה בכשירות ונמצא ביצה ביניהם הביצה מותרת אפי' דהתרנגולים חשובים ולא מתבטלין אבל לגבי ביצה אפי' שהיא ג"כ דבר שבמנין מ"מ אמרינן כל דפריש כו' ול"ג שמא יקח מן התרנגולים (ס"ד נכללי ס"ס) אם היו ב' תרנגולים א' ס"ט וא' כשרה ונמצא ביצה וא"י מאיזו עיין לקמן ס"י מ"ז ובב"א ס"י מ"ד:

(י) דבר שאינו בטל מחמת חשיבותו כגון בעלי חיים ובריה וחר"ל שנתערבו באחרים ונודע התערובת ונאכל א' מהם בשוגג או נפל מעצמו לים או לכל מקום שאבד בענין שנאבד מן העולם כיון שמה"ת כבר נתבטל ברוב ואין איסור אלא מדרכנו ובדרכנו אמרינן שאני אומר והכי נמי תולין ואמרי' שהאיסור נאכל או נאבד ואלו הנשארין הם כולם של היתר. ודוקא כשאוכל הנשארין בענין שיהא ממה שאוכל בודאי עכ"פ המחצית היתר כגון שאם נתערב אחד יאכל השאר שנים שנים ואם נתערב שנים צריך לאכול ארבע ארבע וכן אם היו ג' צריך לאכול שש שש דאז אמרינן כיון שחצי זה בודאי היתר החצי שני נמי היתר שאם יאכל רק ה' וכן בנפל ב' ויאכל ג' ל"ל מדה היתר כו' דשמא המיעוט דהיינו א' הוא ההיתר ואיסורא ברוב' דהיינו בשנים וכן בנפל ג' ויאכל ה' י"ל דהאיסור בג' ולכן צריך שיאכל שיהיה האו"ה שוין עכ"פ (ס"ד ס"ק מ"ז) ויש מתירין דאם נתערב ב' יאכל ג' וכן כולם (עיין פ"ח ס"ק ל"ז) ואפי' לאכלן שתיים שתיים איסור לאדם אחד לאכול את כולם ואפי' בב' אין לאכלם כולם בב"א ובהפ"מ יש להתיר דבשנים שנים מותר לאכלם לאדם אחד רק שלא יאכל לכולם כאחד (עיין כ"ז נז"ח מסי' מ"ז עד סימן מ"ט ונסי' ק"י סעיף ז' ונסי' ע"ט ס"ק מ"ז י"ט ט"ס וי"ל דכ"ל או פירש ממילא חפילו למאן דאוסר כו' דהא למאן דק"ל פירש ממילא מותר דאמרינן כל דפריש מרובא פריש ואם כן ח"ך נאמר ח"כ כשנפל לים דהוא האיסור ועיין פ"ח ע"ט). ודוקא נפל לים ממילא אבל אם הפילה אפי' בשוגג איסור דגזרינן שוגג אפ"ו מיד וה"ה בהאכיל א' לכלב בשוגג דשייך לגזור אפ"ו מיד אבל בנאכל א' לישראל בשוגג ל"ש למזור אפ"ו מיד שהרי הוא עושה זאת להתיר האחרים כדי שנאמר זו שנאכל הוא האיסור ואיך יאבילנו לישראל (וזה דעת הש"ע חז"ל י"ח דלפי' ננאכל בשוגג לישראל איסור דגזרינן שמה יאכיל לכלב ולכן אין להחיק אלא דוקא ננאכלה מעצמה לכלב ט"ז וע"ד) ודוקא בנודע התערובת מקודם יש הילוק בין שוגג למזיד אבל קודם שנודע התערובת לא שייך לחלק בין שוגג למזיד ובין מעצמו נפל או הפיל במזיד ולעולם מותר כיון דלא שייך למזור ועש"ך ס"ק מ' וס"ק מ"ב:

(יא) במה דברים אמורים דתולין בשנאבד מן העולם דכיון דאין אנו צריכין לזקק על אותה תתיבה אמרינן שהיא היתה של איסור אבל אם נפל למקום שאפשר להמצא או נחתכה חת' א' בענין שנתבטל חשיבותה אין תולין לומר של איסור נפל או נחתך ויהיו כלם מותרות דכיון דאנו דנין גם עליה מאי חזית לומר שהיא האיסור שמה היא ההיתר ולכן אותה חת' מותר ממ"ג אם היא האיסור כבר נתבטלה ואם היא היתר פשיטא דמותר ואפי' נחתכו רובן אין תולין לומר שהאיסור מהרוב שנחתכו דאדרבה כל שנשתנה מכמות שהיה אמרינן כל דפריש מרובא פריש ואם כן הנהתכין הן מן ההיתר שהם הרוב והאיסור נשאר בשלימות (ועיין נז"ח סימן ק"ח סעיף ז' ונז"ח ע"ט ונז"ח ס"י ד"ה ונסי' ל"ג) ובנחתך בשוגג מותר ולא קנסינן שוגג אפ"ו מיד כמו בנפל או נאכל במיטן הקודם דבזה כיון דתולה לומר שהאיסור נאכל או נאבד ואין כאן איסור כלל קיל ליה הדבר ולכן גזרינן אבל בנחתך וכן בכל איסורין שביטל בשוגג וריבה עליו כיון שהאיסור עדיין כאן חמיר ליה ולכן לא

גזרינן

178 חכמת הלכות תערובת כלל ס"ג שער אר"ה אדם

גורנין (כ"י ס"י ל"ט וסע"ז כס"י ל"ט מחלק זענין אחר ע"ס) ולכן ביצת מריסה שנתערב ברוב ולקה א' מהם ועשה לביבות אפילו אין ס' בתבשיל נגד הביצה התבשיל מותר ושאר ביצים נשארים באיסור דאמרינן כל דפריש כו' ונ"ל דאפילו לא נודע התערובת מקודם וא"כ לא נתבטל הביצה כלל מ"מ הכא לא מטעם ביטול אתינן אלא מטעם מרוב פריש כאלו ידעינן בודאי שהכשירה גפרש והא דכ' ה"ז ס"י ק"א ס"ק י"ג בשם אר"ה דצריך ס' היינו שכל התערובת בתוך הקדירה דאם רק החתיכה שנתחכה בקדירה מותר בלא ס' כיון דהחתיכה בעצמה מותר לאכלה בעין מחמת שנתבשלה היאך יהיה טעמו אוסר לא מצינו דבר המותר שיהיה טעמו אוסר ולא יהיה טעם של החתיכה חמור מנוף החתיכה אע"כ מיירי שכלן בקדירה וזה פשוט דבעי ס' כמו בבב"ש'לן בס"י ק"ט ע"ש (ועיין נח"ד ס"י ק"ח זילוריס סק"ז): (יב) דברים חשובים האסורין בהנאה ונתערבו אפי' באלף כולן אסורין בהנאה. ומ"מ מותר למכרן לנכרי הו"ן מרמי איסור שבהן אם הוא בענין שאין לחוש שיתחזר וימכור לישראל אבל השלכת הנאה לים המלח לא מהני אלא בע"ז דתופס דמיו אבל לא בשאר איסורין (עיין ס"ד ס"ק ז' ונח"מ ל"ט ס"י תמ"ז ונפ"מ סס):

(יג) דבר שאינו בטל מחמת חשיבותו שנתערב ברוב וחזר ונפל מהתערובת הזאת למקום אחר שיש בו כו' רוב כנגד מה שנפל (והיינו למאן דס"ל פירש ממילא חסור מיידי אפי' פירש ממילא ולמאן דס"ל פירש ממילא מותר מיידי בפירש לפנינו) במקום הפ"מ יש להתיר התערובת השני אם אינו אוכלן כא' דהוי ס"ס שמא זה שאוכל הוא מאותן השניים ואת"ל שהוא מתערובת הראשון דהיינו מזה שנפל לתוכן שמא הוא ההיתר אבל אם אוכלן בב"א אין כאן ס"ס אבל בלא הפ"מ יש להחמיר כדעת הש"ע דהתערובת השני אסור רק בשנתערב מן התערובת השני עוד ברוב אזי מותר התערובת הג' אפילו לאכול כולן בב"א דהתערובת הג' אפי' אוכלן כאחת הוי ס"ס שמא זה בשנתערב ה"י מתערובת השני ואת"ל מן הראשון שמא היה של היתר (סעיף ח' ונש"ד):

(יד) וכן נתערב ספק איסור תורה ברוב וחזר ונתערב מתערובת זה לתערובת ב' שיש בו רוב התערובת השני אסור לאכלן כאחת (כמ"ל ופ"מ חנ"ל סס"ד מח"כ כספק לאכול תערובת ב' כולן כא') ודאי דרבנן כס' איסור תורה (ועיין נב"א מסי' מ"ז עד ס"י כ"ח):

(טו) ספק טרפה שנתערב ואין בו כדי לבטל או אפי' יש בו כדי לבטל אך שהוא מדברים שאינם מתבטלים מחלוקת בין גדולי ראשונים דעת ר"ת דהוי ס"ס ומותר עכ"ס מה"ת אבל לדעת ר"י אסור דאין כאן ס"ס דלא הוי רק ס' א' בנופו וא' ע"י תערובת דלא מקרי ס"ס אלא כשתיכף כשבא הספק בעולם א"א לבא לפנינו אלא ע"י ב' ספיקות (ככל ס"ס סנע"ס) כגון ס' זנתה תחתיו או לא את"ל תחתיו שמא באונס וכן נמצא דם בספל שאיש ואשה משתינין בה ס' מן האיש או מן האשה ואת"ל מן האשה שמא לא מן המקור או ע"י ב' תערובת כדלעיל ס"י י"ג וכן אם יש בחצר ב' תרנגולים א' ספק טרפה וא' כשרה ונמצא ביצה א' בחצר מותרת הביצה שהרי תיכף כשנולד הביצה יש כאן ב' ספיקות שמא מן הכשרה ואת"ל מן הטרפה שמא אינה טריפה וכן ב' חנויות בא' ס"ס וכא' כשרה ונמצא חתיכה בשר (זענין שאין זו איסור צטר סנתעלס מן העין) מותר שהרי תיכף כשנולד הספק יש כאן ב' ספיקות (ס"ד נכללי ס"ס ס"י ז') ונ"ל דוקא שנולד הביצה שלא בפנינו וכן כשנמצא הבשר אבל אם לקח מהחנות או שפירש בפנינו אסור דאין כאן אלא ס' א' בנופו דכיון שראה או לקח ה"ז כהתרנגולת והבהמה עצמה וכשם שהבהמה אע"פ שנתערבה חר' בהד אסור דס' ראשון אסור מהתורה שהרי ספק זה שמא היא טרפה היתה מקודם שנתערבה ואוסרת כדן ס' דאורייתא דדינא כודאי אסור וא"כ איך האמר אח"כ כשנתערבה שמא מן הכשרה ואת"ל מן הטרפה שמא אינה טריפה הלא כבר אסרת מס' ואפילו לא נודע לנו שהיתה ס"ס ועתה נודעו הב' ספיקות ביחד מ"מ כיון שאפשר שהתוודע קודם ס' השני לא מקרי ס"ס (ועיין נב"א ס"י מ"ד נ"ס) ונ"ל דמה שלקה קודם שנודע הספק מ"מ אסור (כדלעיל ס"י ח' לדעת רמ"ה והכ"ל ל"ט קצוע חידוש דהס' הכ"ל חין הטעם משום קצוע) ואם נמצאו ב' תתיכות או ב' ביצים וידוע שא' מן הכשרה וא' מן הטרפה ולא נודע

נודע איזהו שתיהן אסורות ואפי' חורה ונאבדה אח"כ א' מהם בענין שנאבדה לגמרי מן העולם מ"מ השניה אסורה (ס"ד סי' ז' מ' ט'): (טז)

ויש אומרים דוקא כשנודע ספק ראשון תחלה וא"כ הוא ספק ראשון מן התורה שהרי תיכף כשנודע שהוא ספק טריפה אתה צריך לאוסרה כדין כל ספק תורה וא"כ איך תאמר את"ל שהוא הספק שמא היא כשרה והלא כבר אסרת אותה מספק אבל אם נולדו ב' הספיקות ביחד הוי שפיר ס"ס ולכן הכריע הש"ך דבהפ"ט וגם סעודת מצוה יש להקל כנודעו שני הספיקות ביחד והמנ"י מיקל אפי' בהפסד מועט ובתשו' מ"ב מצרף עוד די"ל דאע"ג דקי"ל כר"י דלא הוי ס"ס היינו בודאי דבר חשוב כגון בעלי חיים או חתי קטנה הר"ל אבל בחתי גדולה ותי' דלהרבה פוסקים לא הוי ר"ל אע"ג דאנו מהמירין וחושבים לחר"ל י"ל דזה דוקא בודאי טריפה אבל לא בספק טריפה וסיים הש"ך ובלבד שלא יאכלנו כולם כאחת ויאכלנו שנים שנים (ס"ד סס ועיין מ"ג סי' ל"ז):

(יז) לא נקרא ס"ס אא"כ שהספק א' מתיר יותר מהבירו. ונ"ל דאין הכוונה שיהיה נ"מ באמת להיתר אלא ר"ל שיהיה הספק ראשון מותר לגמרי ואין בו שום צד לאיסור ואת"ל שיש בדבר זה צד לאיסור מ"מ אפשר שאפ"ה מותר ונמצא שספק השני מתיר יותר מן הראשון שאע"פ שיש בו צד לאיסור נגד זה יש בו ג"כ צד להיתר הדמיון עכבר שנמל חתי להם ונכנס לבית בדוק ואינו יודע אם היה הלהם תמין או מצה נמצא שיש כאן ס"ס שמה מצה נטל ואין כאן צד איסור כלל ואת"ל המין ונמצא שיש בו צד איסור מ"מ י"ל אכלתה. אבל אם נטל ככר המין אע"ג שי"ל ג"כ ס' שמא אכלתה ואת"ל לא אכלתה שמא גררתה זה לא הוי ס"ס שאין א' מתיר יותר מהבירו וא"כ שני הספיקות הם משם אחד (מ"ח ג' תל"ט) וכן עז שהיתה חולבת למ"ד הלב פוטר ואה"כ ילדה זכר ונקיבה הוי ס"ס בספק שמה ילדה כבר וא"כ אין בלידה זו שום ספק בכור ואת"ל שלא ילדה מכבר וא"כ יש כאן ס' בכור י"ל שמא הנקבה יצאה ראשון (ס"ד סי' י"ח) וכן המאוס קטנה ומשהגדילה ונשאה נמצא פתח פתוח אסורה לבעלה ישראל אע"ג דהוי ס"ס שמא באונס ואת"ל ברצון שמא כשהיתה קטנה וקי"ל פיתוי קטנה אונס הוא זה לא הוי ס"ס כיון דאין ס' ב' מתיר יותר מן הראשון דבישלמא אם היה הדין שקטנה יש לה רצון ואפ"ה מותר הוי ס"ס אבל כיון דקטנה אלו היה לה רצון היתה אסורה אלא שאין לה רצון א"כ שם אונס א' הוא (ס"ד סס סימן י"ח ג') ועיין בכללי ס"ס סי' נ"ג שהארכתי בזה:

(יח) ס"ס שאינו מתהפך לא הוה ס"ס הדמיון שחש בסכין בדוק ונמצא פגום דאיכא ס"ס שמא בעצם המפרקת נפגם וא"כ אין כאן שום ס' איסור ואת"ל בסימנים וא"כ יש כאן איסור שמא במיעוט בתרא נפגם וא"כ לא הוי משם אחד ואפ"ה לא הוי ס"ס דמאי חזית דמתחיל הספק כך נימא איפכא שמא בסימנים ואם תרצה לומר כך שמא במיעוט בתרא ואת"ל לא במיעוט בתרא שמא במפרקת זה הוי משם א' שהרי אין ס' ב' מתיר יותר מן הראשון דמ"ש מיעוט בתרא או מפרקת בשניהם אין צד איסור (ס"ד סי' י"ג י"ד):

(יט) וכ"ז במקום ששני הספיקות הם שוין להתחיל בו אבל במקום שלא נוכל להתחיל בשני כגון ספק יש בו תולעים או לא ואת"ל שיש בו תולעים שמא נימוחו הוי ס"ס אע"ג שאינו יכול לומר איפכא דא"א להתחיל כלל בספק ב' שמא נימוחו התולעים ואיך נחליט שהיה בו תולעים כיון דע"ז אנו דנין אם היו בו תולעים או לא וכן כל כיוצא בזה (ס"ד סי' ע"ו) והפ"ה כתב אע"ג דאינו מתהפך הוי ס"ס וכו"פ מכריע דבמקום דאיתחזק איסורא צריך שיהיה מתהפך וא"כ לא בעינן מתהפך וצ"ע:

(כ) במקום שיש ס"ס בענין שהוא מותר מה"ת אע"פ שאסור מדרבנן הוי ס"ס ומותרים הדמיון ציר דגים אם יש בהם ישמנונית אסור מן התורה ואם אין בהם ישמנונית מותר מן התורה ואם יש ספק אם נמלחו דגים פמאים עם טהורים מותר מיזום ספק ספיקא ספק לא נמלחו ואת"ל נמלחו שמא אין בהן שומן ואע"פ עגם ציר דגים שאין בהן שומן אסור מדרבנן מ"מ הרי יש ספק אם נמלחו עמהן או לא וספק דרבנן לקולא וכן כל כיוצא בזה (ס"ד סי' ט"ז):

הכמות הלכות תערובת כלל ס"ג שער או"ה אדם 175

(כא) איסור דרבנן כגון ביצת נבלה וכיוצא בו גם כן אינו בטל אם הוא דבר חשוב כמו איסור תורה ואם יש ספק אם היתה ביצת כשרה או נבלה מותרת ואפי' נודע איסור דרבנן קודם שנולד הספק (סי' י"ז):

(כב) גבינה שיש בה ספק אם היא גבינה של ישראל או של נכרי א"א בזה ספק דרבנן לקולא שכיון שאסרו חכמים גבינות דעכו"ם מחמת הישש איסור בגופן עשוה כאיסור של תורה וכן כל כיוצא בזה ולא אמרו ספק דרבנן לקולא אלא (כ"ל ז"ל) בדבר שלא אסרוה מחמת הישש איסור בגופו אלא שאסרוה משום ד"א כגון ביצת נבילה גזרה משום ביצת טרפה וציר דגים משום שומן דגים ובישולי עכו"ם משום התנות ואבר המדולדל משום אבר מן החי ובשר שתלאו במסמר ונפל לארץ ומצאו במקום שהניח לדעת הב"י בס"י ס"ג דאינו אלא משום חומרא (עיין פנ"ה ל"ה ע"ח נתוס') ומקצה וכיוצא בו אבל גבינות גוי' הוא מחמת הישש איסור בגופן ולכן גבינות הנכרי בנתערבה אינה בטלה ברוב אם היא התיכה הראוי להתכבד אבל נתערבה גבינה זו שיש בה ספק אם היא גבינת ישראל או גבינת הנכרי בטלה ברוב (עיין לקונן כלל ס"ד) (ס"ך סי' י"ח) ובשר שנתעלם מן העין כגון שלא מצאו במקום שהניחו הש"ך בס"ק י"ז כתב דגם זה אינו אלא משום חומרא והמנ"י השינו דכיון שלא מצאו במקום שהניחו חיישינן שמא הוא טריפה ואסור מדינא כמיש"כ בב"י סי' ס"ג וא"כ דינו ממש כגבינות. ונ"ל דה"ה בחלב שחלבו נכרי דמי לגבינות דג"כ איסורו מחמת עצמו שמא נתערב בו חלב טמא:

(כג) אין אומרים ספק דרבנן לקולא אלא אם הספק הוא בעצמו ומצד עצמו הוא דרבנן אבל אם האיסור מצד עצמו ספק איסור תורה הוא ומצד אחר בא שהוא מדרבנן א"א בזה ספק דרבנן לקולא כגון ספק טריפה שנתערבה באהרים אע"פ שלא נודע הספק עד אחר שנתערב וא"כ אין כאן אלא ספק דרבנן שהרי מה"ת אפילו זדאי איסור בטל ברוב אלא שחכמים אמרו שדבר הישן לא בטל וא"כ אינו אלא ספק דרבנן אלא כיון שהאיסור מצד עצמו הוא ספק מה"ת אסור וכן כל כיוצא בזה. בד"א שיש כאן הישש איסור שהרי בתערובת זו עכ"פ יש ספק איסור תורה אבל אם יש ספק אם יש כאן שום איסור כלל אפי' בא לו מצד אחר שהוא מדרבנן אנו אומרים בו ספק דרבנן לקולא כגון שתי קדירות אחד של היתר ואחד של איסור ונפלה חתיכת נבילה לאחד מהם ואינו ידוע לאיזו נפל אם יש בקדירות היתר רוב והוא מין במינו בענין שהוא מותר מה"ת אע"ג דעדיין אסור מדרבנן שהרי מדרבנן צריך ס' כיון שיש לומר שמא אין כאן איסור כלל הרי הספק מצד עצמו בא לו שהוא מדרבנן (ס"ך כ"ק י"ע):

(כד) ספק דרבנן ויש לה הזקת איסור מהלוקת ביו האחרונים הש"ך בסימן כ' אוסר והפ"ה מתיר (ועיין נכללי ס"ס סי' כ"ח):

(כה) אם נתערב איסור דרבנן חד בחד אע"פ שאינו דבר חשוב ואח"כ נאבד אחד מהן מן העולם ולא נודע איזהו כיון שנתחזק איסור בב' חתיכות אלו אין אומרים בזה ספק דרבנן לקולא (ס"ס סי' כ"ח) ש"ך והיינו לשיטתו וע' לקמן כלל ס"ד סי' ג':

(כו) אבל איסור דרבנן שנתערב חד בתרי ואינו דבר חשוב במינו בטל ברוב אפילו איסור תורה ושלא במינו צריך ס' היכא שאין הספק כ"כ אבל אם נאבד אחד מהן אע"פ שישנו בעולם אפי' אין כאן ס' מותר כיון דהוא איסור דרבנן ובטל ג"כ ברוב מן הדין (ס"ס סי' כ"ג):

(כז) נתערב איסור דרבנן שהוא דבר חשוב ברוב או אפילו באלף אינו בטל ודינו כמש כאיסור תורה ועל הדרך שנתבאר וכן אם נאבד אחד מהן דינו כמש כאיסור תורה על הדרך שנתבאר (ס"ס סי' כ"ג):

(כח) איסור דרבנן שנתערב חד בחד והוא דבר חשוב ואח"כ נתערב אחד מהן ברוב אינו בטל כיון שנתחזק מתחילה האיסור בב' חתיכות א"כ כל אחד ואחד הרי הוא כגופו של איסור (ס"ס סי' כ"ד) וזה ג"כ לשיטתו:

(כט) ס' דרבנן ויש כנגדו ס"ס להחמיר אזלי' לחומרא (עיין מל"ת ס"ד מהלכות זכויות ונפ"י מהל' מקוואות):

(ל) ספק איסור תורה שנתערב חד בחד כל אחד הוא כגופו של איסור ואם נתערב אח"כ ברוב אינו בטל מטעם ס"ס (כ"ה):

(לא) וכל הדינים שהזכרנו למעלה בס' איסור תורה וכיוצא בו שהוא אסור אסילו בהס"ס ואפי' אינו רוצה לאכלו כולו כאחד (סס ס"י כ"ו):

(לב) דבר שיש לו חוקת איסור אע"פ שיש בו ס"ס גמור ה"ז אסור שהרי בספק הראשון אנו מעמידין אותו על חוקת איסור א"כ אין כאן אלא ס' אחד. היו כאן שלשה ספיקות מותר שאף אם תעמידנו על חוקת איסור יש כאן ס"ס לא יהא זה חמור מודאי איסור שאין לך חוקת איסור גדול מזה ומותר בס"ס וכל זה בחוקת איסור ממש וכן ס' בשחיטה הוא חוקת איסור דהחוקה הוא בשחיטה דהבהמה בה"י בחוקת איסור עומדת אבל ס"ס גמור כדרוס' או ספק אם נשבר הגף מתירין מטעם ס"ס דאע"פ דבהמה בה"י בחוקת איסור עומדת מ"מ לענין דרוסה ושבירת הגף אין לנו חוקת איסור וכן כל כיוצא בזה (ט"ז זכללי ס"ס נכ"י כ"ז עד ס"י ל"י ועיין זצ"ל סימן כ"ג):

(לג) לפיכך בהמה שאירע לה ספק בשחיטה ונתערב חד בחד ונמצאת התיבה אע"ג דהוי ס"ס כדלעיל ס"י ט"ו מ"מ הואיל ויש כאן חוקת איסור לא הוי ס"ס ואפי' נתערבה אח"כ חתי' זו אינה בטילה אם היא חשובה דדינו כספק איסור שנתערב אבל אם יש בהתיבה ג' ספיקות כגון שנמצא אחר שחיטה ס' פגימה וא"כ שמא אין בו פגימה ואת"ל שהיא פגימה שמא במפרקת נפגמה אע"ג שלא היינו מתירין הבהמה בשנתערבה חד בחד כיון שיש לה חוקת איסור מ"מ החתיכה זו שיש בה ספק אם היא ממנה מותרת כדלעיל ס"י ט"ו (ט"ז נכ"י ל"י עד ל"ג):

(לד) לא מקרי ספק או ס"ס אלא כשהאיסור וההיתר שוים אבל אם יש לתלותה באיסור יותר מבהיתר וכן אם האיסור שכיח יותר מהיתר אין זה ס' כלל (סס) ועיין בב"א סימן נ"ד:

(לה) ספק בחסרון חכמה אינו ספק כלל לא לענין ספק אחד ולא לענין ס"ס (סס):

(לו) במקום שיש ס"ס גמור א"צ לבדוק כלל אע"פ שיש לברר האיסור ע"י בדיקה כגון נשבר הגף וספק אם ניקבה הריאה וכן ס"ס בדרוסה וכל כיוצא בזה ויש חולקין ויש להחמיר היכא דאפשר ואין הפסד בדבר (סס) ועיין בב"א ס"י נ"ח:

כלל ס"ד. דין איסור שנפל לקדרה ואינו יודע לאיזו קדרה ודין איסור דרבנן או תורה (ס"י קי"ח):

(א) כבר כתבנו דקיי"ל ספק דרבנן לקולא ודוקא אם בסופק אם יש כאן איסור כלל כגון שהוא מסופק אם ביצה זו הוא ביצת נבילה או משרה וכן כיוצא בו לבד מספק דשיל"מ כגון שהוא מסופק אם זו היא הביצה שנולדה ביום טוב או לא או שאר דשיל"מ דאסור כדלעיל כלל נ"ג:

(ב) אבל אם יש כאן ודאי איסור דרבנן אלא שנתערב חד בחד וא"כ על כל א' יש ספק שמא היא הנשרה כגון שיש כאן ב' ביצים א' ודאי ביצת נבילה וא' מכשרה ונתערבה אע"ג דדעת מקצת פוסקים דגם זה מקרי ספק דרבנן ומותר לב' בני אדם (הגהות א"ז הנ"ל הס"ך ס"י ק"ט) מ"מ לא קיי"ל הכי אלא דזה לא הוי ספק דרבנן לכ"ע (עיין זצ"ל סע"כ קצוע ס"י י"ח) דחד בחד לא מקרי תערובת:

(ג) ואם נפל אחת מהם ונאבד מן העולם דעת הש"ך (זכללי ס"ס ס"י כ"ח) כיון שהיה לו טעם א' חוקת איסור דתערובת חד בחד נחשב כגופו של איסור ואם כן לא נחשב עוד לספק דרבנן והמנ"י בכללי ס"ס ס"ק ל"ז כתב דלענין אם נאבד לא מקרי אתחוק איסורא כלל דכמו שהיה לזה חוקת איסור ג"כ יש לזה חוקת היתר אבל הפ"ח כתב דגם זה מקרי סד"ר דלכ"ע באיסור דרבנן עכ"פ אמרינן שאני אומר כדלקמן בס"י הסמוך וא"כ ה"ג אמרינן האיסור נאבד ואפי' אם נאבד בענין שישנו בעולם ואפשר להמצא אם אין אנו צריכין לרזן כלל ע"ז שנפל רק אנו מסופקין ע"ז הנשאר לפנינו דעת הפ"ח דאף בזה מותר דאמרינן האיסור נפל ואמנם אם אנו צריכין לרזן גם זה שנפל כגון שנפל א' מב' התיכות אלו לתוך הקדרה

177 חכמת הלכות תערוכת כלל סיד שער א"ה אדם

הקדירה דאנו מתירין הקדירה מטעם שאני אומר היתר נפל כדלקמן סימן ד' וא"כ עכ"פ הנשאר הוא האיסור (כדמוכח ממתכנתין פ"ז דתרומוה מטעם ה' דהשניס כוהג נה כתרומה):

(ד) ולכן אם היה כאן קדירה אחת של היתר ולפניו ב' חתיכות אחת של היתר ואחת של איסור דרבנן אפילו דבר שיש לו עיקר מן התורה ונפל בה אחת מאלו ב' חתיכות ואין ידוע איזו היא אנו תולין דשל היתר נפל ואפי' נתערבו החתיכות בענין שא"י איזו היתר או איסור אע"ג דהוי תערוכת חד בחד מ"מ כיון שההיתר כאן הוא מחמת שאני אומר ולכן אע"ג דלענין לאכול החתיכו' שניהם אסורות מ"מ הקדירה מותר ומקמינן הקדירה על חזקה (כדמוכח ממתכנתין דתרומוה טס נפל ה' נהג לחולין אינה מדמעת) (ס"י קי"ח סעיף ה' פ"ח וכו"פ):

(ה) ולא זה דלא איתרע חזקת הקדירה כ"כ שהרי אפשר לומר שלא היה כאן נפילת איסור כלל ולכן אפי' אם האיסור רבה על ההיתר מותר (ט"ז סק"ו) אלא אפילו ב' קדרות א' של היתר וא' של איסור ולפניהם חתיכה א' מאיסור דרבנן ונפל לתוך א' מהם וא"י לאיזו נפל אע"ג דכאן איתרע קצת חזקת הקדירה שהרי היה כאן נפילת איסור ודאי אפי"ה אנו תולין לומר שנפל לתוך הקדירה של איסור ומ"מ בזה צריך שיהיה עכ"פ בקדרות היתר כ"כ כמו האיסור אבל אם האיסור רבה על ההיתר לא אמרינן בזה סד"ר לקולא (טס):

(ו) ולא זה דעכ"פ לא איתרע הקדירה שהרי אפשר לומר שלא נפל לתוכו כלום אלא אפי' ב' קדרות א' של איסור וא' של היתר ולפניהם ב' חתי' א' של איסור דרבנן וא' של היתר ונפל חתיכה אחת לקדירה זו וא' לזו וא"כ איתרע חזקת הקדירה שהרי ודאי נפל לתוכו וגם שידוע שעכ"פ האיסור נפל ג"כ אפי"ה תולין לומר היתר לתוך היתר נפל ואיסור לתוך איסור וגם בזה צריך שעכ"פ יהיה הקדירה של היתר שוה לאיסור (ולדעת הס"ך סכתנתי סימן ג' היינו דוקא כשלא נתערבו החתי' דאם נתערבו קודם הנפילה וא"כ נחשבים שניהם כודאי איסור ול"א סד"ר לקולא ודברי הס"ך ס"ק ד' תמוהים ועיין פ"ח):

(ז) ואם קדירה א' של היתר ולפניו איסור דרבנן ונאבד ואינו ידוע אם נפל לקדירה נ"ל אם לא נתעסק בחתיכה כלל א"כ למה נחזיק ריעותא אבל אם נתעסק סמוך לקדירה נ"ל האיסור (עיין בטעם כוז ומזקס סימן כ'):

(ח) היה האיסור איסור תורה אם האיסור מין אחד והקדירה מין אחר ל"א שאני אומר לתלות בהיתר דבשל תורה לא תלינן לקולא (ססעי' ד') אבל אם היה האיסור עם הקדירה הכל מין אחד דהיינו מין במינו ומה"ת בטל ברוב אלא דכדרבנן צריכין ס' ולכן אם ידוע שיש רוב בקדירה נגד האיסור וא"כ ה"ל איסור תורה ושיעור דרבנן דינו כדין איסור דרבנן ותלינן להקל (סעיף ג' ד'):

(ט) היו כאן שתי קדרות של היתר ולפניהם שתי חתיכות א' של היתר וא' של איסור ונפלה אחת לתוך זו ואחת לתוך זו שתיהן אסורות אפילו באיסור דרבנן שכיון שעכ"פ צריכין אנו לומר שקדירה אחת אסורה וא"כ מאי חזית דאסור' להאי דילטא איפכא. בד"א ששתיהן אסורות שאין בכל א' מהקדרות כדי לבטל האיסור אבל אם באחת מהקדרות כדי לבטל האיסור (נשטים אפילו נז"מ ואיסור דרבנן צריכין ס' דאם אין ס' א"כ נשאל צאיסור' לכילה וא"כ מאי חזית) (פריסה ס"ק ט') אם היה האיסור דרבנן אנו תולין לומר שהאיסור נפל לתוך זו שיש בה כדי לבטל וה"ה באיסור תורה אם יש באחד כדי לבטל בששים ובשני יש בה עכ"פ רוב נגד האיסור אם האיסור הוא מבי"מ עם הקדירה הקטנה אמרינן ג"כ שאני אומר אבל אם אין באחת מן הקדרות כדי לבטל האיסור אע"פ שאחת גדולה וא' קטנה לא תלינן שהאיסור נפל לתוך הקטנה דמאי חזית כו' (ט"ז ס"ק י"ח):

(י) ובמקום הפ"מ אפילו אם אין באחת מהן ס' נגד האיסור אלא שיש בשני הקדרות ע"י צירוף ס' נגד האיסור ושני הקדרות ראויין להתערב ביהוד ששניהם של חלב או של בשר ושניהם מחוקים או המוצים וכיוצא בו בענין שראויים להתערב ביהוד והם של אדם אחד או מותר לערב אותם לכתחלה ולא הוי כמבטל איסור דכיון דעימד להתערב במעורבין דמי (ט"ז ס"ק י"ג י"ח) ודוקא במבי"מ או באיסור

178 חכמת הלכות מאבלי עכו"ם כלל ס"ה שעד אריה אדם

באיסור דרבנן (ס"ק י"ז) אבל מין בשאינו מינו כיון דיכול לעמוד על מעמו אין מצטרפין (ט"ז ס"י ק"ה ס"ק ל"ז וס"י ק"ז ס"ק ל"י ופ"ה סס"י ק"י"ח):
 (יא) ואם הם של ב' ב"א אם באו לשאול בבת אחת או שאחד שואל בשבילו ובשביל חברו כיון שע"כ צריכין אנו לאסור את א' מהן ואם כן מאי חזית כו' אבל אם באו לשאול בזה אחר זה וכל אחד שואל רק בשבילו מותר דכל אחד תולה שהאיסור בשל חברו (ס"ק י"ט):

(יב) וכ"ש אם היו שתי קדירות של היתר ונפל איסור לתוך אחת מהן ואינו ידוע לאיזה מהן נפל במקום הפ"מ יש להקל באיסור דרבנן אם יש בב' הקדירות ס' כדי לבטל את האיסור והם של אדם אחד וראוין להתערב כדלעיל או בב' ב"א ובאו לשאול בזה אחר זה הכל כמבואר בס"י הקודם (סעיף ז'):

(יג) היו כאן ב' קדירות של היתר ונפל איסור לתוך א' וידוע לאיזה מהן נפל וחזר ונפל איסור לתוך אחת מהן ואינו ידוע לאיזה מהן נפל אני אומר למקום איסור הראשון נפל גם השני אבל אם נפל איסור לתוך אחת מהן ואינו ידוע לאיזה מהן נפל ואח"כ נפל איסור לתוך אחת מהן וידוע לאיזה מהן נפל שתיהן אסורות ולא אמרינן למפרע לתלות שגם הראשונה נפל לזה (סעיף ו'):

הלכות מאבלי עכו"ם

כלל ס"ה. דין פת עכו"ם סימן קי"ג:

(א) יש דברים שאינם אסורים מה"ת אלא שהז"ל אסרום עלינו כמו פת כמבואר בכמה מקומות המפורים בש"ס כדי להבדיל אותנו מן העכו"ם בתכלית ההבדל כדי שלא נתערב ונרגיל עצמינו עמהם שע"ז ימשכו הלבבות ויקרבו דעתם אלו לאלו ויבאו לזנות ולהתחתן עמהן וכמו שאירע בערבות מואב וכ"ש ע"י מאכל ומשתה שנוה לאדם להתפתות לזה ולכן גזרו על פתן אפילו במקום שאין השש איסור כגון שחממו המים בכלים חדשים ואפי' פת כומרים שאין להם בנים אסור דלאו משום בתו של מוכר או נותן אמרו אלא משום בנות עכו"ם שאם אין לזה יש לזה ולכן כל איש הירא ותרד לדבר ה' יזהר בזה מאד מאד. אך הם לא אסרו אלא פת של ה' מיני דגן אבל פת קטניות ושל אורז ודוחן אינו בכלל פת של מינים אלו כיון שאינם חשובים אינם מביאים לידי קירוב דעת לא גזרו בזה כלל וגם אינם אסורים משום בישול עכו"ם דאינו עולה על שולחן מלכים (סעי' מ' וס"ד):

(ב) כשגזרו הז"ל גזרה זו של פת לא נתפשט בכל המקומות של ישראל מפני הדחק שחיי האדם תלוי בו ולכן יש מקומות שמקילין לקנות מפלטר גוי במקום שאין פלטר ישראל דאין קירוב הדעת כ"כ כיון שעוסק באומנתו כן סתם המחבר דיש מקילין לקנות מפלטר אע"פ שיש ג"כ פת ישראל מצוי (כנ"ח) אבל כל בעל נפש ראוי ליזהר כיון שיש פת ישראל מצוי אם לא שיפה משל ישראל (ט"ד). וכ"ז בפת של פלטר אבל פת של בעלי בתים אין מי שמורה בה להקל והוא עיקר הגזירה שאם יאכל פת בעלי בתים יבא לסעוד אצלם ויבא לידי היתוך ומקרי פת בעה"ב כל מה שנעשה לאכילת ב"ב אפילו הוא פלטר קבוע ומוטחה לרבים אבל מה שנעשה למכור אע"פ שאינו פלטר ואין דרכו למכור פת כיון שהפת נעשה למכור מותר (סעי' ז' ונ"ד סק"ח):

(ג) לא הלכו באיסור זה אחר מי שהפת בידו עכשיו אלא אחר התחלת האפי' לפיכך פת בעה"ב אסורה לעולם אפי' קנאה פלטר ואפי' שלחה לישראל לביתו ושל פלטר מותרת לעולם אפי' קנאה בעה"ב ממנו (סעי' י"ז) ומ"מ י"א דאם הזמין פלטר לישראל הרי פתו כפת בעה"ב (סעי' ג' ונ"ד ס"ק י"ג):

(ד) כיון שלא נתפשטה גזרה זו ולכן במקום שאין פלטר מצוי מותר אפי' של בעה"ב וא"צ להמתין על פת כשר (סעי' ס') וי"א שאם פת ישראל מצוי עד פרסה (סעי' ט"ז) והוא הולך לישם צריך להמתין (פ"ח) ונ"ל דעכ"פ לדעה זו שיעור מיל צריך לילך אפי' אינו הולך לישם (כדקיי"ל לגבל ולתפלה לחאכיו עד מיל)

חכמת הלכות מאכלי עכו"ם כלל ס"ה שער אר"ה אדם 179

(ה) אין האיסור תלוי אלא באפיה אבל אם ל"ה וערכה עכו"ם כיון שעשה הישראל א' מצרכי האפי' שהם היסק התנור וחתיית גחלים וליתן הפת בתוך התנור או שנפח באש או אפי' לא זרק רק עץ א' לתוך התנור התיר כל הפת שבו שאין הדבר אלא להכיר שהפת שלהן אסורה (סעי' ע"י) ואפי' בהכשר התנור פעם אחת כ"ז שלא עמד התנור מעת לעת בלא היסק הכל מותר מכה היסק הראשון. ואם הוא ספק אם הכשיר ישראל את התנור מותר דהוי סד"ד (סעי' י' ונ"ד):

(ו) פת של ישראל שאפאה גוי בלא השלכת קיסם ובלא חיתוי אסור משום בישולם אפי' במקום שמתדיין פת של נחתום גוי דהיינו משום שהיא גזרה שא"א לעמוד בה משא"כ בזה (ס"ד ס"ק ז' ונ"ע סעי' י"ח) ונ"ל פת שנאסר לישראל אסור למכור לגוי שמא ימכור לישראל ואם התך אותו להתי' מותר דאסור לקנות התי' פת אפילו במקום שנהגו היתר בפת פלטר דשמא הוא פת איסור שמכרו לו ישראל:

(ז) במקום שנהגו היתר בפת פלטר אפי' הוא נילוש בביצים או שביצים מוהים עליו אע"ג דביצים אסורים משום בשול גוי כדלקמן בכלל שאה"ו מ"ט כיון שהעיקר הוא הפת מותר דבטילים אצלו ב"כ בש"ע אבל דמ"א כ' דאם המיח הפת בביצים על פניו כיון שניכר אינו בטל לפת ואסור משום בשול וכן יש מיני קיכלאך שאופין על ברזל ומושהין מלמטה בשומן חזיר יש לאסרו וכן המנהג אבל לעקאך וצוקער גיבעקר שנעשה מקמח ודבש או צוקער במקום שנהגו היתר בפת פלטר גם אלו מותרין ובמקום שנהגו איסור אסורין אבל אותן צוקער גיבעקס שנעשים רק מצוקער ושקדים ואף שיש בהם מעט דמעט קמח לדבוקי בעלמא מברכין עליו שהבל ואין בהם משום ב"נ ואותן שקורין קאנדיטער טארטין והם נעשים מקמח מעט וביצים ושקדים אף שנאמר שהביצים בטלים בקמח וצוקער מ"ט צריך לזהר לפעמים שהאומנים מושחים הדפוס שנעשים בהם בשומן חזיר ואף שאפשר שאם קנה יש להתיר ע"י קליפה דמסתם יש ס' נגד השומן ואפשר דנטל"פ (עיין ס"י קי"ד סעי' ד' ונ"ג סעי' ז' בהגהת רמ"א) מ"ט אסור לצוות לעשותו לכתחלה שכיון שמצוה אותו לעשות בשבילו הוי כמבטל בידים (כדאמרינן נחולין ו' כיון דאמר לי עשי לי נטליכי כוונתן דעריצ צידים דמי וכ"כ נ"ע ס"י קכ"ז סעי' ו' ואף שכתב ס"ט דע"י לומנים מותר דמסתמא מיוחדים כלים למלאכתם זה לא סייך הכא ועיין נ"ט ס"ג סעי' ז' ונ"ד ס"ט ס"ק ד' דדוקא ציט לעמוד על הדבר אמרינן לא מרע לומנות וזה לא סייך בזה ש"א"ל לעמוד עליו) אע"ג דאין כאן איסור מצד הכלים כמש"כ בס"י קי"ד סעי' ד' ול"ג שאותן טארטין הביצים עיקר כמו הקמח ואסורין משום בישולי עכו"ם משום הביצים וכן אותן שכלילתן רכה אסורין לכ"ע דאין זה פת אלא בכלל בישולי עכו"ם (ונ"ד ס"ק י"ח יש ע"ס ונ"ל זלילתו ענה):

(ח) כל זמן שהפת צריך לתנור ומשבית באשייתו אע"פ שכבר קרמו פניו מועיל חיתוי של ישראל ובשעת הדחק אפי' כבר הוציא מן התנור יש תקנה להתחזיר לתנור ע"י ישראל אם הוא משבית עדיין ע"ז (סעי' י"ג):

(ט) בעה"ב שהוא נזהר מפת ש"ג ומיסב עמו אורח שאינו נזהר ולכבוד האורח מונה על השולחן גם פת ש"ג יפה משל ישראל מותר לבעה"ב לבצוע על פת ש"ג ומותר בכל אותה סעודה בפת ש"ג ולא עוד אלא שיש מקילין שאם אוכל עם אחרים שאינם נזהרים מותר לאכול עמהם דכיון דפת הוא חיי גפש אם יפרוש מהם איכא איבה (סעי' י"ג) אבל בשאר איסורים אפי' דרבנן אפי' המאה לא מהני טעם זה להתיר (סעי' י"ג ונ"ד):

(י) פת ש"ג שנתערב בפת כשר או בשאר דברים אפי' הוא דבר חשוב בטל ברוב אבל אסור לערב לכתחלה כדי לבטלו ומ"ט מותרים לאכול מקערה א' אע"פ שנתערבו הטעמים (סעי' י"ד ט"ו) ומותר ליקח שאור של גוי לחטין בו עיסה אפי' במי שנהגו דעל הטעם לא גזרו חכמים (ט"ז ס"ק י') וכן מותר ליקח עיסה מגוי דעל פת גזרו ולא על עיסה (י"ז):

(יא) לקה פת במקום שלא היה פת ישראל ואח"כ הביאו לישראל פת ישראל מותר (ונ"ד ס"ק י"ג ונ"ט) היה לקה ולכן הק' חז"ל ליקח חז"ל לקה נכ"ע נותר וכ"כ הפ"ח חז"ל ליקח לכתחלה מן פלטר כ"ז שפת ישראל ס"ט אסור עד שכלה הפת כל ישראל

180 חכמת הלכות מאכלי עכו"ם כלל ס"ה ס"ו שער אר"ה אדם

יסלח) ואם הביא עמו פת של גוי שלקה ממקום שאין פת ישראל מצוי ואוכלין שם פת של נכרי ובא למקום שנוהגין איסור ויש שם פת ישראל וכ"ש חמאה אסור ואין להביא ראי' מס' רי"ח סעי' ב' בש"ך ומ"ז דשאני התם שלא היה עליו שום איסור בעולם משא"כ הכא:

כלל ס"ו. דין בישולי עכו"ם ושבר ומי דבש שלהם (ק"ג ק"ד):

(א) דבר שבשלו אפילו בביתו של ישראל ובכלי של ישראל אסרוהו חז"ל משום התנות ועוד שאם יהי' הישראל הגיל לאכול מבישוליהם יאכילנו דבר טמא ולא אסרו אלא דבר שאינו נאכל כמו שהוא חי וגם שיהי' מאכל שעולה על שולחן מלכים ללפת בו הפת או לקינוח סעודה או בתורת מאכל בדבר שנאכל כמות שהוא חי לא השיב הבישול כלל ואם אינו עולה עש"מ אין דרך להזמין עליו ולא יבאו לידי התנות וגם אין כאן רגילות דליגזור משום דבר טמא (סעי' ח')

(ב) ולכן אע"פ דפת אורז ודוחן מותר אבל מבושלים כיון שהם באים למאכל אסורים (ס"ך ס"י ק"י"ג ס"ק ס' ופ"ס ס"י ס"ג) וכן ביצים אע"פ שראוי לגמעה חי' כיון שאינו אלא ע"י דוחק גדול אפי' להמתירין לקמן ס"י ג' באכילה ע"י הדחק אם בשלם גוי אסורים (סעי' י"ד וע"ז סס) וכל מיני פירות שנאכלין חיים מותרים כמ"ח סעי' ז') ושאינן נאכלים חיים אלא ע"י דוחק גדול אסורים. ודייסא משעורים כתושים אינו עולה עש"מ ונ"ל דאורז שקורין הירז ג"כ אינו עולה עש"מ:

(ג) דגים מלוחים גדולים אינם נאכלים אלא ע"י הדחק ע"י מלחן וכ"ש בשר מלוח ולכן אסורים בין אם בשלן או צלאן וכן כ"ד שנאכל חי ע"י הדחק דינו כדגים גדולים אבל דגים קטנים שאינם עולין עש"מ כל עיקר כמו אלו שקורין פלאסקעס ושטינקעס וכיוצא בהן אפי' בשלן גוי או שצלאן בתנור מותרים אבל שאר דגים קטנים שידוע שעש"מ בין שכבר גדלו כל צרכם כגון אלו שקורין סטראנגן (ונל"ח לחקם פלדע) וכן מה שקורין איזנארקעס ובל"א קול בערשט וכיוצא בהן ובין אלו שעתידין לגדל עוד כגון העכט קטנים ושאר דגים שבקטנותן מבשלים אותן בחמאה כידוע כ"ז אסורין ואם מלחן ישראל או אפי' נכרי עד שע"ז נאכל לרוב בני אדם במלחן או שעש"מ עד שיהיו ראויים לאכילה (ס"ך ס"ק י"ח) אע"פ שבשלן אח"כ הגוי מותרין דאין בישול אחר בישול חשוב כבישול (עיין צ"ח ס"ך ס"ק ט"ז נסס הנ"ח ולפטר דנדוכו היה כך לו שלח היה נקיט צמאכל הסכים לכל בזמן הזה ידוע כמו שכתבתי) ולכן איתן העכט קטנים שגוים צולין אותן בתנור אסור לאכלן ויש מתירין בכל דבר שנאכל ע"י הדחק ע"י המלח דהוי כאלו נתבשל כבר וכן אם עש"מ תחלה:

(ד) מיני לפתות שקורין מערין וריבין נ"ל אע"פ שנאכלין חיים כיון שאין זה אלא לפרקים ע"י הדחק ועש"מ אסורין וכן כמיהין ופטריאות שקורין שוועמליך (ס"ן ס"ק ז') ונ"ל דפרי שקורין ערד עפיל או בולבעס עעש"מ. כללו של דבר הכל הולך אחר המקום מה שדרך לאכול באותו מקום לרוב בני אדם כשהוא חי או שאינו עעש"מ מותר וא"ל אסור אבל אם הוא אוכל כשהוא חי לא אולין בתרי' דבמלה דעת' (פ"ח):

(ה) אע"ג דקיי"ל דמליח וכבוש היו כמבושל מ"מ לענין זה לא גזרו רק מה שמבשלין ע"י האור אבל על המליחה והכבישה לא גזרו וכן המעושן מותר (סעי' י"ג) ולכן נהגו לאכול מין דג' שקורין פלאנדערקעס ושאר מיני דגים יבישים אע"פ שעעש"מ ואומרים שאינן מייבשין אותם בתנור שהוסק דא"כ הוי צלי ואסור אלא אומרין שתולין אותם ומניחים תחתיהם גחלים ודברים המרבים עשן וע"ז נגמרין:

(ו) עירב דבר הנאכל כמו שהוא חי עם דבר שאינו נאכל אולין בתר העיקר וכן אם עשה הגוי פאנארע ר"ל שממלאין פת עם שומן ואופין בתנור מקמח שלו דאם הקמח של ישראל הוא כפת ישראל שאפה גוי דבלא"ה אסור (ונס"ך ס"ק ר' ט"ס וכל"ל למ"ס הכנ דלפי' צניסול) אע"פ שהקמח עיקר ובמקום שמותר לאכול פת גוי מ"מ אסור אם אפה אותה בשומן חי או בשומן דגים שהרי השומן נאמר תיכף משנמחה קודם שנבלע בפת אבל אם אפה בשומן שכבר נתבשל על ידי ישראל מותר (כע"ף ג' וצ"ז וס"ך) אבל מיני מינון אסור לעולם משום בשולם שהרי אפי' עיסה של ישראל שאפה גוי אסור כדלעיל: